

วารสารบันทึกแสงโดมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562) Vol. 4 No. 2 (July – December 2019)

ISSN: 2651-1266 (Print) ISSN: 2697-5998 (Online)

1

การถอดบทเรียนเรื่องการเตรียมความพร้อมของกรมทหารราบที่ 17
จังหวัดพะเยา ในการรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่
A Lessons Learned on the Preparation of the 17th Infantry Regiment,
Phayao Province to Support the New Threat Situation
พงษ์สนธิ คุณณะลา

2

การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านห้วยฮี้
ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
Community Participation in Forest Management of Huay Hi Village,
Huay Pu Ling Sub-district, Muang District, Mae Hong Son Province
วิจิตร ผาเจริญ

3

การจัดทำแผนที่เส้นทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการเดินทางและ
การใช้จักรยาน ในการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
The Creation of Cultural Route Map for Walking and Biking
Tourism in Chiang Kham District, Phayao Province
สหทัย วิเศษ, สชนา ชมตระกูล, รุ่งสุริยพันธ์ สุนันตะ

4

การสร้างองค์ความรู้พื้นบ้านบนฐานงานวิจัยไทบ้าน
The Creation of Body of Folk Wisdom Based on Taibaan Research
ธีระพงศ์ โพธิ์มัน

5

กาลามสูตร: หลักความเชื่อในยุคดิจิทัล
Kalama Sutta: Doctrine in the Digital Age
วิรัช ชัยสุวรรณ, พระมหาศิวกร ปณญาวชิโร

6

การห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ. 2538:
ทัศนะเชิงวิพากษ์ภายใต้หลักการ ความจริงและความคิด
Prohibition of Monks and Novices Involved in Politics in 1995:
Critical Perspective under the Principles, Truth, and Thought
มัลลิกา ภูมะชน, ดิเรก ตัวลอย, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร

7

ระบบราชการไทยกับข้าราชการในประเทศไทย 4.0
Thai Bureaucratic System and Bureaucratic Official
in Generation 4.0
ชมารวีร์ จันทร์อารีย์, ภูริวัจน์ ปุณยภูมิปริศา

8

มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยกับความเป็นศูนย์กลางการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนานานาชาติ
Thai Buddhist University and Being the Centre of Human
Resource Development for International Buddhism
ลำพอง กลมกุล

ISSN 2651-1266

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562)

Vol. 4 No. 2 (July-December 2019)

วัตถุประสงค์

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ในมิติด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมและสหวิทยาการ 2) เพื่อเป็นเวที แลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจน การบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการ การเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของ คณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับ บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับ ของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียน บทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือ บทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการ อ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิต แสงโคมคำ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ วารสาร บัณฑิตแสงโคมคำ

©เจ้าของ (Owner)

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลแม่กา อำเภอมือง
จังหวัดพะเยา 56000

©ที่ปรึกษา (Advisors)

พระราชปรีดีศักดิ์, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระเทพเวที, รศ.ดร.	รองอธิการบดี
	ฝ่ายกิจการนิสิต
พระราชปรีดี, รศ.ดร.	รองอธิการบดี
	วิทยาเขตพะเยา
พระราชปรีดีคุณิ, รศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย
	พุทธศาสตร์
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัย
	พุทธศาสตร์นานาชาติ
พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์
	วิทยาเขตพะเยา
พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร
	วิทยาเขตพะเยา
พระมหาสุติศักดิ์ อภินโนโท	ผู้อำนวยการส่วนงาน
	วางแผนและส่งเสริม
	การวิจัย
ศ. (พิเศษ) ดร. กาญจนา เกรียงชัย	อธิการบดีมหาวิทยาลัย
	นเรศวร
รศ.ดร. สุรพล สุษะพรหม	รองอธิการบดี
	ฝ่ายกิจการทั่วไป
รศ.ดร. ประพันธ์ ศุภสร	ผู้อำนวยการหลักสูตร
	พุทธศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิต

©บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระครูวรธรรมวิสุทธิ, ผศ.ดร. วิทยาเขตพะเยา

©หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาสุรชัย ขยาภิวัตโน, ดร. วิทยาเขตพะเยา

©ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ (Assistant Chief Editors)

พระมหาศิวกร ปณฺณาวชิโร วิทยาเขตพะเยา

พระมหาภัทรวัฒน์ มหาคณิส วิทยาเขตพะเยา

©กองบรรณาธิการ (Editorial Board Members)

พระมหาสุรศักดิ์ ปจจนตเสโน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย
พระมหาพงษ์ประภากรณ์ วิสุทธินามเมธี, ผศ.ดร.	วิทยาเขตพะเยา
ผศ.ดร. สหทัยา วิเศษ	วิทยาเขตพะเยา
พระมหาสมศักดิ์ ญาณโพธิ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย
พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย
รศ.ดร. เอกฉันท จารุเมธีชน	ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รศ.ดร. ปฐม บัญศรีตัน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร. ประยงค์ จันทร์แดง	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผศ.ดร. กรชนก สนิทวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย
อ.ดร. สมศรี สังข์สะกุลรัตน์	วิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนี พะเยา
อ.ดร. ธฤตต์วัชร ไชยเหมวงศ์	มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี
อ.ดร. กนกวรรณ เอี่ยมชัย	วิทยาลัยพยาบาลบรม ราชชนนีพะเยา
อ.ดร. ภรณ์ แก้วบวร	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Prof. Lalji 'Shravak'	Banaras Hindu University, India
Dr. Lim Hui Ling	Religious Scholar, Singapore

©เลขานุการกองบรรณาธิการ (Secretary of Editorial Board)

ร.ต.ต. ดร. สมยศ ปัญญามาก	วิทยาเขตพะเยา
--------------------------	---------------

©ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ (Assistant Secretaries of Editorial Board)

ผศ.ดร. ชูชาติ สุทธะ	วิทยาเขตพะเยา
อ. นภาพร หงษ์ทอง	วิทยาเขตพะเยา

©ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส
พระปลัดพงษ์ศิริ พุทธิวิโส
พระมหากิตติพงษ์ กิตติยาโน
นางสาววิรัชพัชร ปันสยาปาริฉัตร

©ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส
พระปลัดพงษ์ศิริ พุทธิวิโส
พระมหากิตติพงษ์ กิตติยาโน
นางสาววิรัชพัชร ปันสยาปาริฉัตร

©ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

พ.ต.อ. คณอง ไขทา
พ.ต.ท. ดร. ภัทรวุฒิ อัครภัทร
นายวัชร บัญพลอด

©ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม (Art and Content Designed)

พระครูพิศาลสรกิจ, ผศ.ดร.
พระสุกฤษฏ์ ปิยสีโล
นายคมจักร ศรีวิราช
นายนพดล อินปิง
นางสาวสิริกานดา คำแก้ว

©กำหนดออกเผยแพร่ (Publication)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน
ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

©พิมพ์ (Printing)

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความประจำปี
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาดวงเด่น จิตฺตาโณ, ผศ.ดร.
ร้อยตำรวจตรี ดร. สมยศ ปัญญา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร. เอกฉันท จารุเมธีชน
รองศาสตราจารย์ ดร. ปฐมภ์ บุญศรีตัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยงค์ จันทรแดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร แสนมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิณัฐวัฒน์ โพธิ์सान
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คมศิลป์ พลแดง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรแก้ว นามเมือง
อาจารย์ ดร. พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

อาจารย์ ดร. ภรณ์ แก้วบวร
อาจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ
อาจารย์ ดร. วิโรจน์ ทองปลิว
อาจารย์ ดร. สิงห์คำ รักป่า
จำสิบเอก ดร. นิยม ยากรณ์

ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตสุรินทร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
นักวิชาการอิสระ, มณฑลทหารบกที่ 33 ค่ายกาวิละ

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำฉบับนี้ ตีพิมพ์บทความทั้งหมด 8 บทความ เป็นบทความวิจัย (Research Articles) 3 บทความ ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนการเตรียมความพร้อมของกรมทหารราบที่ 17 จังหวัดพะเยา ในการรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดย พงษ์สนธิ คุณณะลา บทความนี้เป็นการถอดบทเรียนความพร้อมและพัฒนาบทบาทของกรมทหารราบที่ 17 จังหวัดพะเยา ในการปฏิบัติการกิจในสถานการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งทำให้ทราบนโยบาย งบประมาณ การจัดการกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมถึงการบูรณาการดำเนินงานร่วมกับทุกภาคส่วน อย่างเป็นระบบในการรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยบุคลากรทางทหาร

2) การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านห้วยฮี้ ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดย วินิจ ฝาเจริญ เป็นการศึกษาบริบทชุมชนในด้านต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ป่าของชุมชน โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด/อุปสรรค หรือ SWOT Analysis ซึ่งทำให้ทราบแนวทางในการจัดการพื้นที่ป่าเป็นอย่างดี

3) การจัดทำแผนที่เส้นทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการเดินทางและการใช้จักรยานในการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดย สหทัยา วิเศษ รุ่งสุริยพันธ์ สุนันตะ และลลนา ชมตระกูล เป็นการสำรวจเส้นทางเดินทางและการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา แล้วจัดทำแผนที่เส้นทางจริงและวิเคราะห์ปัจจัยการใช้แผนที่เส้นทาง ซึ่งมีทั้งปัจจัยเอื้อที่เป็นจุดเด่นและปัจจัยข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการ

ส่วนบทความวิชาการ (Academic Articles) 5 บทความ ได้แก่ 1) การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานบนฐานงานวิจัยไทบ้าน โดย ธีระพงศ์ โพธิ์มัน อันเป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นองค์ความรู้ของชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าขององค์ความรู้ บทความนี้ได้จำแนกขั้นตอนการทำวิจัยไทบ้านอย่างละเอียด ซึ่งภาครัฐและเอกชนสามารถนำองค์ความรู้จากการทำวิจัยไทบ้านไปปรับใช้ในบริบทพื้นที่อื่นได้เป็นอย่างดี

2) กาลามสูตร: หลักความเชื่อในยุคดิจิทัล โดย วริศ ข่ายสุวรรณและพระมหาศิวกร ปญญาวิโร ซึ่งเป็นพระสูตรที่ช่วยให้รู้จักคัดกรองข้อมูลสื่อสาร การใช้เหตุผลเพื่อยืนยันความเชื่อด้วยวิธีการ 10 ข้อ อันเป็นหลักปฏิบัติที่เอื้อประโยชน์ต่อคนในยุคสังคมดิจิทัล ที่ควรพิจารณาข้อมูลข่าวสารด้วยสติและปัญญา กาลามสูตรจึงเป็นหลักส่งเสริมความเชื่อของคนในสังคมไทยให้มีความหนักแน่นในการบริโภคข้อมูลตามสื่อ มีความเห็นที่ถูกต้อง ไม่มั่งมาย เชื่อง่ายตามสังคมเทคโนโลยีสมัยใหม่

3) การห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ. 2538: ทศนะเชิงวิพากษ์ภายใต้หลักการ ความจริงและความคิด โดย มัลลิกา ภูมธนะ ดิเรก ด้วงลอย และพระปลัดระพิน พุทธิสาร อันเป็นการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับการเมืองในบริบทของพระพุทธศาสนาไทย โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการห้ามพระสงฆ์ยุ่งเกี่ยวทางการเมืองในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นการควบคุมพระสงฆ์ต่อประเด็นและการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามแนวคิดพระพุทธศาสนา ไม่ได้มีข้อห้ามหรือกฎหมายเพียงวินัยห้ามเข้ากองทัพอหรือหลักมหาปเทศ 4 ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวินิจฉัยต่อประเด็นดังกล่าว การ

ห้ามจึงเป็นการขัดแย้งกับหลักการและข้อเท็จจริงในทางประวัติศาสตร์และสิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4) **ระบบราชการไทยกับข้าราชการในประเทศไทย 4.0** โดย ชมาวีร์ จันทรอารีย์และ ภูริวัจน์ ภูณยุตปิรีดา เป็นบทความที่สะท้อนปัญหาในระบบราชการไทย ที่ขาดผู้นำในการปฏิรูประบบอย่างจริงจัง ส่งผลให้ระบบราชการอยู่ในภาวะที่อ่อนแอ ระบบราชการปัจจุบันต้องปรับการทำงานให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัลที่มีความสามารถหลากหลายมิติ และต้องรู้จักประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ เพื่อสร้างดุลยภาพในการบริหารจัดการให้เข้าสู่สังคมดิจิทัลหรือประเทศไทย 4.0 อย่างแท้จริง

5) **มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยกับความเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนานานาชาติ** โดย ลำพอง กลมกุล เป็นการศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยกับความเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเวทีพระพุทธศาสนานานาชาติ ซึ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทยได้มีส่วนในการพัฒนาคนในระดับปัจเจกให้มีความรู้และความประพฤติตามกรอบการพัฒนาบัณฑิต 9 ประการ รวมถึงการพัฒนาคณะความรู้ด้านพระพุทธศาสนา การวิจัยค้นคว้า และการสร้างเครือข่ายระดับบุคคลและองค์กรให้เกิดการขับเคลื่อนในระดับนานาชาติ ซึ่งประเด็นเหล่านี้มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มายาวนาน

บทความทั้งหมดนี้มีความหลากหลาย เพราะเนื้อหาประกอบด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ การศึกษา การบริหารจัดการรูปแบบใหม่ รวมถึงการบูรณาการหลักพระพุทธศาสนากับแนวคิดทางรัฐศาสตร์ ซึ่งแต่ละบทความได้ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรงประเด็นบทความเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในนามกองบรรณาธิการ ขออนุโมทนาขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกเป็นอย่างยิ่งตลอดถึงผู้เขียนบทความทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้ความรู้จากบทความทั้ง 8 เรื่องดังกล่าวนี้

พระครูวรธรรมวิฑูรย์, ผศ.ดร.

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ (Content)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย (Research Articles)

- การถอดบทเรียนการเตรียมความพร้อมของกรมทหารราบที่ 17 จังหวัดพะเยา 119
ในการรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่
The Lesson Learned on the Preparation of the 17th Infantry Regiment,
Phayao Province to Support the New Threat Situations
พงษ์สนธิ คุณนะลา
Pongsanit Kunnala
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ป่าบ้านห้วยฮี้ 137
ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
Community Participation in Forest Management of Huay Hi Village,
Huay Pu Ling Sub-district, Muang District, Mae Hong Son Province
วินิจ ผาเจริญ
Winit Phacharuen
- การจัดทำแผนที่เส้นทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างการเดินทางและ 151
การใช้จักรยานในการท่องเที่ยว อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
The Creation of Cultural Route Map for Walking and Biking Tourism in
Chiang Kham District, Phayao Province
สหทยา วิเศษ, รุ่งสุริยณ์ท์ สุนันตะ, ลชนา ชมตระกุล
Sahathaya Wises, Rungsuriyun Sunanta, Lachana Chomtrakool

บทความวิชาการ (Academic Articles)

- การสร้างองค์ความรู้พื้นบ้านบนฐานงานวิจัยไทบ้าน 165
The Creation of Body of Folk Wisdom Based on Taibaan Research
ธีระพงศ์ โพธิ์มัน
Teerapong Pomun

สารบัญ (ต่อ)

- **กาลามสูตร: หลักความเชื่อในยุคดิจิทัล**

Kalama Sutta: Doctrine in the Digital Age

วริศ ข่ายสุวรรณ, พระมหาศิวกกร ปญญาวชิโร

Warit Khaysuwan, Phramaha Siwagorn Panyawachira

178
- **การห้ามพระภิกษุสามเณรเกี่ยวข้องกับการเมือง พ.ศ. 2538:**
ทัศนะเชิงวิพากษ์ภายใต้หลักการ ความจริงและความคิด

Prohibition of Monks and Novices Involved in Politics in 1995:
Critical Perspective under the Principles, Truth, and Thought

มัลลิกา ภูมะธน, ดิเรก ด้วงลอย, พระปลัดระพิน พุทธิสาโร

Mallika Phumathon, Direk Duangloy, Phrapalad Raphin Buddhiso

195
- **ระบบราชการไทยกับข้าราชการในประเทศไทย 4.0**

Thai Bureaucratic System and Bureaucratic Official in Generation 4.0

ชมาวีร์ จันทรอารีย์, ภูริวัฒน์ ปุณยวุฒิปรีดา

Samavee Chan-Aree, Phuriwat Punyawutpreeda

218
- **มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาไทยกับความเป็นศูนย์กลาง**
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนานานาชาติ

Thai Buddhist University and Being the Centre of
Human Resource Development for International Buddhism

ลำพอง กลมกุล

Lampong Klomkul

233

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

(1)
- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

(11)
- ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

(12)
- กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

(16)

การวิจัยและพัฒนาสถานีโทรทัศน์ชุมชน “พะเยาทีวี” The Research and Development of Community Television Station of Phayao TV

ชัยวัฒน์ จันธิมา¹, สหัทธยา วิเศษ²

Chaiwat Chantima¹, Sahathaya Wises²

สถาบันปวงพัฒนาศาสตร์¹, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา²

Phayao Forum Institute¹,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus²

Corresponding Author, E-mail: chaiwatby009@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการ สถานีโทรทัศน์ชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนได้ด้วยตนเอง เพื่อออกแบบและผลิตเนื้อหา รายการโทรทัศน์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชน และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีบทบาทสนับสนุนและเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ในอนาคต โดยใช้พื้นที่ในจังหวัดพะเยาและเชียงรายในการวิจัยและทดลองปฏิบัติการ

ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารจัดการสถานีโทรทัศน์ชุมชน “พะเยาทีวี” มีโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กร โดยแบ่งเป็น 1) กลุ่มคนในรูปแบบสมาคมที่ไม่แสวงหากำไร มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมและจัดหาทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ 2) คณะกรรมการนโยบายมาจากการสรรหาโดยเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการบริหารจัดการ และ 3) คณะทำงานบริหารสถานีประกอบด้วยฝ่ายบริหารสถานี ฝ่ายเทคนิคและเผยแพร่ ฝ่ายข่าวและรายการ ฝ่ายชุมชนและการมีส่วนร่วม และฝ่ายวิจัยและพัฒนา เพื่อผลิตเนื้อหาบริการชุมชนโดยใช้สตูดิโอ 3 รูปแบบ 2. การออกแบบเนื้อหารายการใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการประชุมกองบรรณาธิการร่วมเพื่อออกแบบรายการ วางแผนการผลิตรายการและกำหนดผังรายการ โดยมีรูปแบบการผลิต 3 ประเภท เนื้อหารายการครอบคลุมทั้ง 13 ประเด็นตามแบบจำลองโทรทัศน์ชุมชนที่ได้ศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และ

กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) 3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีบทบาทสนับสนุนและเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ในอนาคต พบว่า ชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมสาธารณะ การถ่ายทอดสดเพื่อประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนและบริจาคเงินทุนในโอกาสต่าง ๆ การจัดนิทรรศการและการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตสื่อชุมชน

คำสำคัญ: โทรทัศน์ชุมชน; พะเยาทีวี; การพัฒนาสถานีโทรทัศน์ชุมชน

Abstract

The objectives of this research are that 1) to conduct research and develop a strong and self-standing administrative model of community television station; 2) to design and product appropriate television programs that corresponded to community context; and 3) to support community cooperation to create their own television media in the future by conducting and researching in case study of Phayao and Chiang Rai provinces.

The results reveal that 1) the administration of Phayao TV has its construction and administration divided into 3 forms: (1) the group of persons in form of non-profit organization. The main duty is to coordinate and connect networking to join activities organized by Phayao TV. In addition, it is to provide budget; (2) the policy of committee is hold by networking. They have the important role in giving advice and administration to community television station; and (3) the working group has the main duty to administrate television station. It is consisted of department of television station administration, studio technicians, news reporting and television programs, community cooperation, and research and development in order to produce the content to community by using 3 types of studios; 2) the design of content uses a cooperative process of editors to design TV programs, television planning and broadcast programming. There are 3 types of TV program production models. The content is covered 13 issues according to community television model followed by the Office of the National Broadcasting

and Telecommunications Commission (NBTC); 3) the community cooperative enhancement in order to support the role and create their own television media in the future reveals that community and related organizations join the TV program through public activities, live broadcast for public relations, donating budget, exhibitions, and training in community media production.

Keywords: Community Television; Phayao TV;
Development of Community Television Station

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้กำหนดกรอบนโยบายและแนวทางในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล โดยกำหนดช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเภทบริการชุมชน 12 ช่อง ในแต่ละเขตบริการทั่วประเทศนั้น ถือเป็นก้าวสำคัญอันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในเชิงสังคม เกิดการพัฒนาในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นของการรับข่าวสาร เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ความต้องการ และอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านสื่อโทรทัศน์ อันเป็นช่องทางที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้มากที่สุดในทุกครัวเรือน เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย และไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายแพง จากประสบการณ์ด้านโทรทัศน์ชุมชนในจังหวัดพะเยา

โดยสมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา ซึ่งพัฒนามาจากความร่วมมือของสถาบันปวงผญาพายาว (องค์กรไม่แสวงหากำไร) และเครือข่ายชุมชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา/เชียงราย โดยสร้างกระบวนการออกแบบโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชนด้วยการศึกษาและทดลอง ผลิตรายการโทรทัศน์ในชุมชนและจัดกิจกรรมประกอบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นผู้ชมในชุมชน การอบรมนักข่าวพลเมืองและนักข่าวชุมชน การผลิตรายการต้นแบบร่วมกับเครือข่ายและสถานีโทรทัศน์สาธารณะ การให้บริการชุมชนในการทดลองถ่ายทอดสด การจัดรูปองค์กรที่มีกรรมการก่อตั้งที่มาจากหลายภาคส่วน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับองค์กรวิชาชีพ วิชาการและเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งระดับจังหวัด และระดับประเทศ ได้ค้นพบแนวทางการให้บริการและกลไกสำคัญในการ

บริหารจัดการสถานีโทรทัศน์ในระดับชุมชนเบื้องต้น

ที่น่าสนใจ คือ ความตื่นตัวของชุมชนที่ต้องการมีสื่อเป็นของตนเอง เพื่อใช้เป็นช่องทางในการรับรู้ข่าวสารท้องถิ่น การประกอบอาชีพ การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ ชุมชน การอนุรักษ์ และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ในขณะที่สถาบันการศึกษาได้ใช้เป็นพื้นที่ฝึกทักษะให้แก่ นิสิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์ เด็กเยาวชนนักเรียนมีพื้นที่ในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ภาครัฐกิจและภาคราชการ ต้องการมีส่วนร่วมเข้ามาสนับสนุนและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ทั้งนี้ หากชุมชนสามารถเข้าถึงสิทธิในการใช้ช่องทางสื่อโทรทัศน์ในอนาคต เชื่อมั่นว่าจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ ตามมา

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโทรทัศน์ชุมชนยังเป็นเรื่องใหม่และท้าทายสำหรับประเทศไทย ด้วยองค์กรกลุ่มคนและประชาชนที่มีความสนใจยังขาดองค์ความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นในการประกอบกิจการฯ ทั้งในเรื่องการจัดตั้งสถานี การบริหารสถานี การดำเนินรายการ การจัดหาเงินอุดหนุน การผลิตรายการที่มีคุณภาพ รวมถึงกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีความเสี่ยงและอ่อนไหวต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองใน

ปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเครือข่ายและประชาชนในพื้นที่ และให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและแผนแม่บทฯ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปรัชญาของสื่อชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง สมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา จึงมีมติร่วมกันที่จะสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการพัฒนาต้นแบบสถานีโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเภทบริการชุมชน “พะเยาทีวี” ขึ้น เพื่อทดลองปฏิบัติการจริงและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ก่อนจะยื่นขอใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบการ สถานีโทรทัศน์ประเภทบริการชุมชนในอนาคต ให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดพะเยาและเครือข่ายอื่น ๆ ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานีโทรทัศน์ชุมชน “พะเยาทีวี”
2. เพื่อออกแบบและผลิตเนื้อหารายการโทรทัศน์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชน
3. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มีบทบาทสนับสนุนและเป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์ในอนาคต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยและพัฒนาสถานีโทรทัศน์ชุมชน “พะเยาทีวี” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากการปฏิบัติงานในการประชุมกลุ่ม การจัดกิจกรรมและการลงพื้นที่ในชุมชน โดยมีขั้นตอนการวิจัยและการพัฒนาสถานีโทรทัศน์ชุมชน “พะเยาทีวี”

1. ขั้นตอนการวิจัย

- 1) การศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานีโทรทัศน์ชุมชน
- 2) การสังเคราะห์เอกสาร
- 3) กำหนดกรอบในการวิจัยและพัฒนาสถานีโทรทัศน์ชุมชน
- 4) ถอดบทเรียนองค์ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาสถานีโทรทัศน์ต้นแบบ
- 5) จัดทำรายงานผลการศึกษาและดำเนินการ พัฒนาสถานีต้นแบบสถานีโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเภทบริการชุมชนในภาคเหนือ ฉบับสมบูรณ์ โดยการประชุมคณะทำงานฯ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินโครงการ

6) จัดทำหนังสือคู่มือการดำเนินงานสถานีโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ประเภทบริการชุมชน

2. ขั้นตอนการพัฒนา

1) ประชุมกรรมการบริหารและคณะทำงาน แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ (1) ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนกิจกรรม การประสานงาน และติดตามงานในแต่ละสัปดาห์ (2) ประชุมร่วมคณะกรรมการเพื่อรายงานการดำเนินงานให้กรรมการบริหารทราบ โดยมีคณะทำงานและคณะกรรมการบริหารเป็นประจำทุกเดือน (3) ประชุมร่วมเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวางแผนงาน/กิจกรรมร่วมกับเครือข่ายในรอบ 2-3 เดือน

2) ออกแบบห้องสตูดิโอและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตรายการและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการถ่ายทำรายการ คณะกรรมการบริหารได้มอบหมายให้คณะทำงานฝ่ายเทคนิคและสนับสนุนการผลิต ศึกษาและพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างของ กทปส. โดยได้รูปแบบสตูดิโอและอุปกรณ์ที่จำเป็นใช้ในการผลิตรายการทีวีชุมชนและได้นำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ก่อตั้งฯ รอการอนุมัติ และการจัดซื้อจัดจ้าง

ประกอบด้วยชุดอุปกรณ์และเครื่องมือการผลิตในสตูดิโอ ชุดอุปกรณ์และเครื่องมือการถ่ายทอดสดนอกพื้นที่ และชุดอุปกรณ์และเครื่องมือการผลิตข่าวมือถือ (ภาคสนาม) นอกจากนี้ คณะทำงานได้ออกแบบสถานที่ปฏิบัติการ ได้แก่ สตูดิโอผลิตรายการ สำนักงาน ห้องประชุม ห้องฝึกอบรม สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ป้ายโครงการ/ผังคณะกรรมการและคณะทำงาน ป้ายรายงาน กิจกรรม ความเคลื่อนไหว ตารางงาน ระบบการสื่อสารและหนังสือเอกสารต่าง ๆ

3) การจัดหาแนวทางการจัดหาช่องทางการเผยแพร่ คณะทำงานได้ศึกษาออกแบบและทดลองช่องทางการเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Facebook Live และ YouTube นอกจากนี้ยังได้ศึกษารูปแบบและช่องทางการเผยแพร่ที่วีชุมชนในระยะสั้นและระยะยาว ความร่วมมือกับเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพและสื่อท้องถิ่น ขณะนี้อยู่ระหว่างประสานเพื่อลงนามในความร่วมมือต่อไป ได้แก่ มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

4) ประชุมหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การประชุมคณะทำงาน กำหนด

วาระ/สัดส่วนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/จัดเตรียมเอกสาร/นิเทศการกลุ่มเป้าหมายเป็นประชาชนและหน่วยงานที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ได้รับทราบและเข้าใจการดำเนินงานของทีวีชุมชน มีส่วนร่วมในการออกแบบ รูปแบบรายการ เนื้อหาและกำหนดทิศทางในอนาคต

5) รายงานผลการดำเนินการสร้างสตูดิโอสำหรับสถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินในระบบดิจิทัล ประเภทบริการชุมชนในภาคเหนือ จัดทำรายงานผลการดำเนินการสร้างสตูดิโอและอุปกรณ์ที่จำเป็น แนวทางและช่องทางการเผยแพร่และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

6) จัดสร้างสตูดิโอพร้อมอุปกรณ์ที่จำเป็น ตามแนวทางจัดซื้อจัดจ้างที่วางไว้ กรรมการตรวจสอบและตรวจรับความถูกต้อง

7) ประชุมกองบรรณาธิการร่วม ระยะแรก ประชุมกองบรรณาธิการเครือข่ายออกแบบรายการและกำหนดเนื้อหาและวางแนวทางเพื่อสนับสนุนการผลิตรายการได้จริง

8) ออกอากาศสดและออกอากาศแบบเทปรีรัน ระยะแรก ประชุมคณะทำงานวางแผนรายการออกแบบรายการและผลิตรายการ

แบบสดและเทปรีรันโดยคณะทำงาน
กองบรรณาธิการร่วมและอาสาสมัคร

9) รายงานผลการอบรม
ถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์
ในการพัฒนาสถานีโทรทัศน์ต้นแบบ
การจัดเวทีถ่ายทอดความรู้และ
ประสบการณ์

10) รายงานผลการออก
อากาศสดและออกอากาศแบบเทปรี
รัน การจัดทำรายงานผลการดำเนิน
การการออกอากาศ

11) การระดมทุนเครือข่าย
พะเยาทีวี การจัดกิจกรรมพบปะเพื่อ
แลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านสื่อชุมชนและ
การระดมทุน

12) ป ร ะ ชุ ม ก อ ง
บรรณาธิการร่วม ระยะสอง กำหนดวัน
ประชุม/เชิญเครือข่ายเข้าร่วม/
จัดเตรียมเอกสาร/ประเด็นวาระ/
จัดการประชุม

13) ออกอากาศสดและ
ออกอากาศแบบเทปรีรัน ระยะสอง
การประชุมคณะทำงานวางแผนรายการ
ออกแบบและผลิตรายการแบบสด
และเทปรีรันโดยคณะทำงาน เครือข่าย
บรรณาธิการร่วมและอาสาสมัคร

14) รายงานผลการออก
อากาศสดและออกอากาศแบบเทปรี
รัน จัดทำรายงานผลการดำเนินการ
การออกอากาศ

ทั้งนี้ ในระหว่างการทำ
กิจกรรมต่าง ๆ คณะทำงานวิจัยและ
อาสาสมัครได้ลงพื้นที่และให้บริการ
ชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับทีวีชุมชน เช่น จัดให้มีการ
ถ่ายทอดสดกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ
จัดเวทีสื่อสารสาธารณะ การสนับสนุน
วิทยากรการฝึกอบรมทักษะการใช้
โทรศัพท์มือถือเพื่อผลิตสื่อ

ผลการวิจัย

1. สถานีโทรทัศน์ชุมชนที่มี
รูปแบบและโครงสร้างการบริหาร
จัดการองค์กรอย่างยั่งยืน

การศึกษารูปแบบและ
โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร
อย่างยั่งยืน พบว่า พะเยาทีวีเป็น
องค์กรจัดตั้งตามบุคคลที่อาสาเข้า
มาร่วมกิจกรรมจากตัวแทนชุมชน
สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เป็น
เครือข่ายกับสถาบันปวงผญาพายว
เรียกว่า คณะทำงานโครงการก่อตั้ง
สถานีโทรทัศน์ชุมชนพะเยาทีวี มี
อาสาสมัครเข้าร่วมผลิตข่าวและ
รายการ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน
ต่อมาได้ให้สมาคมสื่อชุมชนจังหวัด
พะเยาเพื่อรับผิดชอบดำเนินการใน
โครงการและปรับปรุงโครงสร้าง
คณะกรรมการให้สอดคล้องกับการ
บริหารจัดการ

การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) สมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา เป็นองค์กรนิติบุคคลไม่แสวงหากำไร จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลที่มาจากหลากหลาย มีคณะกรรมการบริหารและสมาชิกดำเนินกิจกรรมด้านการผลิตสื่อ การส่งเสริมสื่อชุมชนและสื่อพื้นบ้าน ให้บริการชุมชนและหน่วยงานภายในจังหวัดพะเยาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของพะเยาทีวี สมาคมฯ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดหาและบริหารทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ พร้อมทั้งช่วยประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมทำงานในเชิงนโยบายและกิจกรรมย่อยในชุมชน 2) คณะกรรมการนโยบายเกิดจากการประชุมสรรหาโดยเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดพะเยา ได้แก่ ตัวแทนจากมหาวิทยาลัยพะเยา คณะสงฆ์จังหวัดพะเยา เครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายผู้หญิง เด็กเยาวชน ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการบริหารจัดการ ได้แก่ การกำหนดเนื้อหาและการผลิตรายการ การทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน การกำกับดูแลและตรวจสอบภายใน 3) คณะทำงานบริหารสถานี ประกอบด้วยผู้จัดการโครงการฯ ทำหน้าที่บริหารองค์กร อาสาสมัครใน

โครงการและจิตอาสา ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็นฝ่ายบริหารสถานี ทำหน้าที่ในการดูแลบริหารงานทั่วไปและการบริหารโครงการ ฝ่ายเทคนิคและเผยแพร่ (สตูดิโอ) ทำหน้าที่ในการดูแลเครื่องมือและผลิตรายการ ฝ่ายข่าวและรายการ ทำหน้าที่ในการสร้างเนื้อหาข่าวและรายการร่วมกับเครือข่าย ฝ่ายชุมชนและการมีส่วนร่วม ทำหน้าที่ในการสนับสนุนและประสานงานชุมชน และฝ่ายวิจัยและพัฒนา ทำหน้าที่ในการเก็บข้อมูลและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพะเยาทีวี

ที่มาของกลไกการบริหารจัดการและบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานสถานีโทรทัศน์ชุมชน มีดังนี้ 1) คณะกรรมการบริหาร มาจากการสรรหาของสมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา และเครือข่ายชุมชน มีค่าตอบแทนเป็นค่าเดินทางและเบี้ยเลี้ยงการประชุม มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารสถานี ให้คำแนะนำ ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้จัดการ/ผู้อำนวยการสถานี และระดมทุนและจัดสรรงบประมาณสนับสนุน 2) ผู้จัดการ/ผู้อำนวยการสถานี มาจากการสมัครรับคัดเลือกของคณะกรรมการบริหาร ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงกับฝ่ายบริหาร

มีบทบาทในการบริหารจัดการสถานี่ให้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการบริหาร ดำเนินการบริหารโครงการและงบประมาณ อำนาจการกองบรรณาธิการข่าวและรายการให้มีอิสระ ปราศจากการแทรกแซง ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนเพื่อให้เข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง 3) เจ้าหน้าที่ประจำสถานีประกอบด้วยฝ่ายสำนักงาน ฝ่ายสตูดิโอและเทคนิค ฝ่ายข่าวและรายการ ฝ่ายประสานงานเครือข่ายและระดมทุน ฝ่ายวิจัยและพัฒนา และฝ่ายการเงินและงบประมาณ มาจากการรับสมัครคัดเลือกของผู้บริหารสถานี่ ผ่านความเห็นชอบกรรมการบริหาร มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการทำงานตามภารกิจ ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน/สัญญาปี 4) อาสาสมัครทั่วไป มาจากความสมัครใจจิตอาสามาทำงาน มีค่าตอบแทนเหมาะสมเป็นรายชั่วโมง รายวันหรือเหมาจ่ายตามตกลง โดยได้รับมอบหมายการทำงานจากหัวหน้าสถานี่ตามวาระหรือศักยภาพของบุคคล

ในการบริหารงบประมาณสถานี่โทรทัศน์ชุมชน มีต้นทุนในการดำเนินกิจการ แบ่งออกเป็นต้นทุนด้านบริหารองค์กร ได้แก่ ค่าจ้าง/ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค ค่าวัสดุ/ครุภัณฑ์ ค่าบริหารจัดการ ค่า

จัดทำรายงาน ค่าตรวจสอบบัญชี คิดเป็นร้อยละ 30 ด้านผลิตรายการ ได้แก่ ค่าเครื่องมือและอุปกรณ์สตูดิโอ ค่าวัสดุสำนักงาน ค่าเดินทาง ค่าเช่าอุปกรณ์ประกอบต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 60 และด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดประชุม การจัดกิจกรรม การระดมทุน การวิจัยและพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 10 ในส่วนของสตูดิโอผลิตรายการพะเยาทีวี ได้แก่ การผลิตรายการในห้องส่ง การผลิตรายการและถ่ายทอดสดนอกสถานที่ และการถ่ายทอดสดเหตุการณ์ ผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ โดยการผลิตแต่ละรูปแบบจะมีการใช้อุปกรณ์และมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ได้ร่วมมือผลิตรายการกับสตูดิโอเครือข่าย ได้แก่ สตูดิโอมหาวิทยาลัยพะเยา สตูดิโอมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสตูดิโอสามแฉกแซนแนล อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

2. สถานี่โทรทัศน์ที่สามารถให้บริการชุมชนที่มีเนื้อหาข่าวและรายการที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1) การมีส่วนร่วมในการออกแบบรายการโดยการประชุมกองบรรณาธิการ ได้แก่ (1) การออกแบบรายการ โดยเปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่มคน องค์กรเข้ามานำเสนอรายการ เพื่อ

ออกแบบรายการร่วมกัน เช่น การตั้งชื่อรายการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย รูปแบบที่จะนำเสนอ การแบ่งช่วงตอน ตลอดจนการเตรียมอุปกรณ์และเนื้อหาต่าง ๆ ในการประชุมกองบรรณาธิการร่วม ระยะเวลาแรก คณะทำงานได้ดำเนินการจัดประชุมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อออกแบบรายการโดยคณะทำงานภายใน และรูปแบบรายการร่วมกับเครือข่ายชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานภายนอก มี 3 รูปแบบ คือ รายการที่ผลิตเอง ทางกองบรรณาธิการจะมีการประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการนำเสนอรายการนั้น ๆ โดยนำมาจากข้อเสนอของเครือข่ายหรือผู้ชม รายการที่ผลิตร่วม เป็นความร่วมมือระหว่างบุคคล/จิตอาสา กลุ่มคนหรือองค์กรที่สนใจ มีการพูดคุยแนวคิดหลักของรายการ รูปแบบการนำเสนอ ความพร้อมของคณะทำงาน และรายการที่ผลิตโดยสื่อชุมชนที่มีความสามารถและทักษะผลิตรายการได้เอง แต่ต้องการพื้นที่ในการเผยแพร่ หากพิจารณาผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทิศทางของพะเยาที่วิจิระนำมาเผยแพร่ (2) การวางแผนการผลิตรายการ โดยการบรรณาธิการรายการข่าวก่อนออกอากาศ ให้มีการประชุมทีมงาน เพื่อคัดกรองข่าวที่

เกิดขึ้น ส่วนการรวบรวมเนื้อหา รายการอื่น ๆ กำหนดให้มีผู้ผลิตรายการ (โปรดิวเซอร์) เป็นผู้ประสานงานกับผู้รับผิดชอบแต่ละรายการ เพื่อติดตามความคืบหน้าในการผลิตและความเรียบร้อยของรายการก่อนนำมาออกอากาศ โดยบรรณาธิการข่าวและรายการจะตรวจสอบอีกครั้ง การวางแผนการผลิตรายการ มี 3 รูปแบบ คือ การผลิตภายในสตูดิโอ การผลิตรายการทั่วไปนอกสตูดิโอ และรายการถ่ายทอดสด (3) การกำหนดผังรายการ มีการพัฒนารูปแบบผังรายการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง 3 ระยะเวลา ระยะเวลาแรก กองบรรณาธิการออกแบบร่วมกับฝ่ายบริหารสถานีทดลองเผยแพร่ 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ ระยะเวลาที่สอง มีการปรับปรุงตามข้อเสนอของเครือข่าย โดยเพิ่มการเผยแพร่ 6 ชั่วโมง/สัปดาห์ และระยะที่สาม เผยแพร่ 8 ชั่วโมง/สัปดาห์ โดยจัดวางผังตามข้อมูลการรับชมและเครือข่ายที่นำเสนอ ซึ่งได้ร่วมกันออกแบบตามหลักเกณฑ์และสัดส่วนที่กสทช. กำหนดและตามแบบจำลองการศึกษา

2) รูปแบบการผลิตรายการ การดำเนินงานด้านการผลิตรายการ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การผลิตรายการเอง ประกอบด้วยรายการข่าว/วิเคราะห์

ข่าว/สนทนา/รายงาน/สารคดี/ถ่ายทอดสด มีระบบการผลิตรายการผ่านการประชุมกองบรรณาธิการและลงมือปฏิบัติโดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้อาสาสมัครและผู้ดำเนินรายการประสานการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดก่อนเผยแพร่ โดยใช้งบประมาณและอุปกรณ์จากสตูดิโอพะเยาทีวี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 (2) การผลิตรายการร่วมกับเครือข่ายประกอบด้วยเกษตรจังหวัด กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มจร. วิทยาเขตพะเยา สถาบันปวงผญาพายาว ออกแบบรายการและวางแผนกระบวนการผลิตรายการในแต่ละตอน มอบหมายให้ทีมงานพะเยาทีวีสนับสนุนและใช้อุปกรณ์ถ่ายทำ เพื่อบันทึกการตามเวลานัดหมาย ส่วนเนื้อหาทางเครือข่ายเป็นผู้เรียบเรียงนำเสนอและออกค่าใช้จ่ายเอง (3) ผลิตโดยสื่อชุมชน ผู้ผลิตท้องถิ่นนักเรียน/นักศึกษา เป็นลักษณะการขออนุญาตและร่วมมือกัน เพื่อใช้พะเยาทีวีเป็นช่องทางเผยแพร่ ผ่านการพูดคุยและสนับสนุนในบางกรณี เพื่อให้ได้เนื้อหาที่สอดคล้องกับแนวทางของพะเยาทีวี อุปกรณ์และค่าใช้จ่าย สื่อชุมชนหรือผู้ผลิตท้องถิ่นเป็นผู้ออกเองทั้งหมด

3) การสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนาเนื้อหารายการ ได้แก่

(1) กลไกการพัฒนาเนื้อหารายการ ใช้กลไกการบรรณาธิการร่วมเพื่อผลิตรายการและข่าว เพื่อให้คณะทำงานได้มีส่วนร่วมและได้ผลผลิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและมีกระบวนการตรวจสอบ (2) กลไกในการตรวจสอบเนื้อหารายการ กองบรรณาธิการข่าวและรายการ ได้จัดให้มีการแจ้งทิศทางการทำข่าวและรายการแก่ผู้ร่วมงานและเครือข่ายเป็นระยะ พร้อมให้มีการตรวจสอบความผิดพลาด ข้อบกพร่องเกี่ยวกับรายละเอียดเนื้อหารายการต่าง ๆ

3. สถานีโทรทัศน์ชุมชนที่เปิดให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนและเป็นเจ้าของเพื่อส่งเสริมพัฒนาอย่างแท้จริง

พะเยาทีวีได้เปิดพื้นที่ให้ชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทสนับสนุนและส่งเสริม เป็นเจ้าของสื่อโทรทัศน์โดยกระบวนการต่าง ๆ ผ่านสื่อและในสื่อ ได้แก่ 1) ผู้ร่วมรายการ โดยเชิญเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือให้ความรู้ในรายการต่าง ๆ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ท้องถิ่น ตัวแทนกลุ่มและหน่วยงานทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้าร่วมรายการ 2) ผู้รับบริการ โดยได้รับการตอบรับจากชุมชน เครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ ที่ส่งหนังสือขอความร่วมมือและได้รับการ

ประสานงาน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดสด การแถลงข่าว ประชาสัมพันธ์ การประชุมวิชาการ และการขอศึกษาดูงาน 3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมสาธารณะ และงานเวทีสัมมนาต่าง ๆ ที่จัดโดยสมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา สถาบันปวงผญาพายว โดยเป็นตัวแทนของกลุ่มเครือข่ายหรือภาคส่วนต่าง ๆ ในการนำเสนอหรือแสดงความคิดเห็น 4) ผู้สนับสนุนเงินทุนและทรัพยากร ในการระดมทุนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องใช้งบประมาณดำเนินการหรือจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ พะเยาทีวีได้ออกประกาศเพื่อเชิญชวนให้สาธารณะได้ร่วมบริจาคเป็นกองทุนหรือสิ่งของเครื่องใช้ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมหลายช่องทางเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนพะเยาทีวี มาจากการได้รับบริจาค การจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนา การบริการจัดประชุม การอบรมและเป็นวิทยากร การให้บริการถ่ายทอดสด และผลิตวีดิทัศน์ และการจัดทำของที่ระลึก โดยมีรายได้ (ปี 2560-2562) ประมาณ 545,518 บาท 5) เครือข่ายอาสาสมัคร พะเยาทีวีเปิดให้บุคคลที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอาสาสมัคร เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน แบ่งออกเป็นกลุ่มสื่อชุมชน/สื่อท้องถิ่น จังหวัดพะเยา ประกอบด้วยผู้สื่อข่าว

ประจำท้องถิ่นของสื่อส่วนกลาง โดยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์สำคัญที่มีผลกระทบเพื่อนำมาเผยแพร่อีกช่องทางหนึ่ง กลุ่มจิตอาสาข่าวพะเยาทีวี เป็นบุคคลในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นและราชการบ้านาญ ซึ่งทำกิจกรรมและอยู่ในพื้นที่ตามอำเภอต่าง ๆ ทำหน้าที่รายงานข่าว ส่งต่อภาพเหตุการณ์และกิจกรรมชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ และกลุ่มสื่อมือถือพะเยา/เชียงราย เป็นผู้ที่ผ่านการอบรมการใช้มือถือในการผลิตสื่อชุมชนของพะเยาทีวี

อภิปรายผล

1. แนวทางด้านองค์กร ผู้ประกอบการ องค์กรที่จะเข้ามาบริหารจัดการหรือเป็นผู้ประกอบการโทรทัศน์ชุมชน ควรเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนในท้องถิ่นหรือชุมชนในรูปสมาคมหรือองค์กรสาธารณะประโยชน์เพื่อแสดงตัวตนตามระเบียบข้อกฎหมายที่มีอยู่ โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐ 50-70% ด้านหนึ่งก็ให้สังคมมีส่วนร่วมและติดตามตรวจสอบได้ ทั้งนี้คนทำงานประจำและเงินทุนในการดำเนินงานเป็นปัจจัยสำคัญให้กิจการต่อเนื่องและยั่งยืน

2. แนวทางด้านเนื้อหาการรายการ และผลผลิตอื่น ๆ ผลผลิตและบริการ

จากโทรทัศน์ชุมชน ไม่จำเพาะแต่เพียงการผลิตรายการหรือข่าวสาร ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสื่อ สถานที่ฝึกงานและศึกษาดูงานแก่สถาบันการศึกษา ศูนย์ข้อมูลองค์ความรู้และบันทึกเหตุการณ์ชุมชน และเป็นพื้นที่กลางสำหรับการแสดงความคิดเห็นในสาธารณะเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์และหารูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ขึ้น ซึ่งหากสื่อชุมชนมีหลายหลายประเภทและไม่จำกัดช่องทางการเผยแพร่ จะทำให้เกิดการแข่งขันในด้านคุณภาพต่อไป

3. แนวทางด้านเครือข่ายโทรทัศน์ชุมชน การเชื่อมประสานเครือข่ายโทรทัศน์ชุมชน ทั้งภาควิชาชีพและวิชาการ รวมถึงภาคประชาสังคม จะทำให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนด้านสื่อและสื่อวิชาชีพหลัก ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์หรือเนื้อหาสื่อมีความปลอดภัยและสร้างสรรค์ เมื่อนำมาจัดระบบทั้งประเทศจะเห็นการขับเคลื่อนที่สร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

4. แนวทางด้านนโยบายสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และยุทธศาสตร์ชาติสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง

กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) และกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนโทรทัศน์ชุมชน ซึ่งในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องก็ระบุไว้ชัดเจนถึงบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานหรือคณะกรรมการฯ ไว้ โดยเฉพาะการจัดสรรคลื่นความถี่โทรทัศน์ ประเภทบริการชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดช่องทางเผยแพร่ที่ทั่วถึง ทั้งนี้สื่อโทรทัศน์ชุมชนมีศักยภาพในหลายด้าน โดยเฉพาะการเข้าถึงประชาชนซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งเขตบริการ และมีเครื่องรับทุกครัวเรือน เป็นสื่อที่เข้าใจง่าย เพราะมีทั้งภาพและเสียง ใช้ในการเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูลการพัฒนาและการประชาสัมพันธ์ชุมชน การท่องเที่ยว สินค้าโอท็อป (OTOP) ศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ

5. แนวทางด้านการสื่อสารสังคมและการระดมทุน ทุนหมุนเวียนในการบริหารโทรทัศน์ชุมชน เป็นปัจจัยหลักในการทำงานเพื่อให้เกิดเนื้อหารายการและผลผลิตที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง ดังนั้น การสื่อสารกับสังคมให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาโทรทัศน์ชุมชนด้วยการสนับสนุน

ทรัพยากรหรืองบประมาณ จึงต้องมีความชัดเจนในแง่ของผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ข้อจำกัดหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการระดมทุน คือ กฎหมายว่าด้วยองค์การสาธารณประโยชน์/องค์กรสื่อในการรับบริจาค ซึ่งหากมีการเปิดกว้างขึ้นจะทำให้มีเงินสนับสนุนมากพอสมควร

สรุป

แนวทางการพัฒนาสถานีโทรทัศน์ชุมชนในอนาคต ได้แก่ 1) การจัดตั้งกองทุนโทรทัศน์ชุมชนพะเยา

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2554). *สื่อที่ใช้ ของใครที่ชอบ: การตื่นโทรทัศน์ท้องถิ่น*. แพ้นคลับ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรา บุรารักษ์. (2557). รูปแบบการจัดการทีวีชุมชนของภาคชุมชนในประเทศไทย. *วารสารศาสตร์ฉบับ Seeing Is Believing*. 8 (3), 40-79.
- _____. (2554). การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างโทรทัศน์สาธารณะกับภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาสถานีภูมิภาค. *วารสารนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 29 (2), 1-17.
- _____. (2551). *การศึกษาโทรทัศน์ส่วนภูมิภาค: การกำเนิดการดำรงอยู่และการพัฒนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมดุสิตบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Balit S. In Foreword. White, S. A. (ed.). (2002). *Participatory Video Images that Transform and Empower*. New Delhi: Sage Publication India Pvt Ltd.
- Boafo, S. T. K. Introduction in Boafo, S.T.K. (ed). (2000). *Promoting Community Media in Africa*, (pp. 5-10). UNESCO.

ทีวี มาจากการหารายได้ การจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนา การดำเนินธุรกิจรับผลิตสื่อ/จัดงาน (อีเวนต์) ถ่ายทอดสดและพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ (แบรนด์) “พะเยาทีวี” 2) จัดรูปองค์กร/โครงสร้างโทรทัศน์ชุมชนพะเยาทีวีที่มีความชัดเจนและทำงานได้จริง และ 3) จัดระบบเครือข่ายโทรทัศน์ชุมชนพะเยาทีวี ประกอบด้วย กองบรรณาธิการร่วม จัดอาสา สภาสื่อชุมชนและสตูดิโอสาขา

Carpentier, N. (2011). *Media and Participation: A Site of Ideological-democratic Struggle*. Chicago: The University of Chicago Press.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่
The Public Participation in Drug Abuse Prevention and Solution in the Area of Mae Hia Municipality, Chiang Mai Province

สุวปริยา จันตะ

Suwapriya Chanta

เทศบาลตำบลแม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Mae Hia Sub-district Municipality, Mueang District, Chiang Mai Province

Corresponding Author, E-mail: suwapriyacanta@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 111 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; ปัญหายาเสพติด; เทศบาลตำบลแม่เหิยะ

Abstract

The purpose of this research is to study the level of public participation in drug abuse prevention and solution in Mae Hia Municipality area, Chiang Mai province; and to suggest and solve the public participation in drug abuse prevention and solution in Mae Hia Municipality area, Chiang Mai province. The sample group used in the research is the people who live in Mae Hia Municipality. The research tools used in data collection are questionnaires. Statistics used in this study are frequency, percentage, and mean.

The results are that public participation in drug abuse prevention and resolution has divided into 4 aspects as follows: decision, operation, benefit, and evaluation. Overalls are at a high level. When there are separated from each aspect, in term of decisions it is at a high level. In term of operations it is at a high level. In term of benefits it is at a high level. In term of valuation it is also at a high level.

Keywords: Public Participation; Drug Problem; Mae Hia Municipality

บทนำ

จากสถานการณ์ปัจจุบันสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการว่างงาน ปัญหาโสเภณี ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ แม้จะพยายามวางมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหามา

จากหลายฝ่ายก็ตาม แต่สถานการณ์ปัญหาก็มิได้ลดลง ในทางตรงข้ามกลับทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลได้ตระหนักถึงอันตรายร้ายแรงและพิษภัยของยาเสพติด จึงได้กำหนดนโยบายที่จะป้องกัน กำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดให้ตระหนักถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นองค์กรหนึ่งที่อยู่

ใกล้ชิดชุมชนและมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยได้ดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในการจัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดเชียงใหม่ขึ้น ภายใต้พื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนและปรับกระบวนการในการวางแผนเพื่อให้มีการวางแผนในการป้องกันยาเสพติดให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น แต่กระนั้นความรุนแรงและการแพร่ระบาดของยาเสพติดก็ยังไม่มิต่ำทว่าลดลง โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงต่อการเสพติด ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการแพร่ระบาดของสิ่งเสพติดมากพอสมควร เนื่องจากเป็นชุมชนเมืองและอยู่ในเขตพื้นที่เสี่ยงที่มีประชากรพักอาศัยอยู่จำนวนมาก ประกอบกับกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง จึงถูกชักจูงให้ใช้สิ่งเสพติดได้ง่าย ผลกระทบดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่จึงได้ร่วมมือกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและเทศบาลนครในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะเทศบาลเมืองแม่เหียะที่ให้ความสำคัญในปัญหายาเสพติดเป็นอันดับต้น ๆ

เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเทศบาลที่มีขนาดใหญ่และพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพราะมีพื้นที่เป็นตะเข็บรอยต่อระหว่างอำเภอเมืองเชียงใหม่กับอำเภอหางดง ประกอบกับมีประชากรที่มาจากหลายพื้นที่และหลายเชื้อชาติ โดยเฉพาะชาวพม่าและไทยใหญ่ ปัญหายาเสพติดจึงเกิดขึ้นมากมาย แม้ว่าเทศบาลเมืองแม่เหียะได้กำหนดแนวทางและนโยบายต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาลไปแล้ว แต่การแพร่ระบาดของยาเสพติดยังไม่มีที่ต่ำทว่าลดลง หนทางหนึ่งที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ไปในทิศทางที่ดีขึ้นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ จึงต้องการที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวคิดและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาและโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ทั้งหมดมี 4 ด้าน

จำนวน 21 ข้อ ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 4 ข้อ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 3 คำถามแบบปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่

2. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นคว้าดำเนินการสร้างขึ้นเองโดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม

ชนิดมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แยกเป็น 4 ด้าน ทั้งหมด 21 ข้อ และนำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง เพื่อความเหมาะสม และถูกต้องของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา ถึงกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตเทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์และให้ความสะดวกในการแจกและเก็บแบบสอบถามจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยได้อาศัยวาระการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและแจกแบบสอบถามได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 111 ฉบับ

3.2. ผู้วิจัยนัดหมายวัน

เวลาและสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยความร่วมมือจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน แต่ละหมู่บ้านในเขตเทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้นัดหมายให้ผู้นำชุมชนเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากลูกบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำหมู่บ้านเก็บรวบรวมแบบสอบถามส่งผู้วิจัยจำนวน 111 ฉบับ

3.3 ผู้วิจัยรวบรวม

แบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่า การตอบแบบสอบถามตอบได้ครบทุกข้อ จึงนำไปทำการจัดกระทำข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ ระดับมากที่สุด

กำหนดให้ 5 คะแนน ระดับมาก 4
คะแนน ระดับปานกลาง 3 คะแนน
ระดับน้อย 2 คะแนน และระดับน้อย
ที่สุด 1 คะแนน

โดยนำคะแนนที่ได้ไปหา
ค่าเฉลี่ย พร้อมกำหนดเกณฑ์ในการ
แปลความหมายให้ค่าเฉลี่ย ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีส่วน
ร่วมมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50
หมายถึง มีส่วนร่วมมาก ค่าเฉลี่ย
2.51-3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมปาน
กลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มี
ส่วนร่วมน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.50
หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการ
มีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขต
เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่
ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปแปล
ความหมายและแจกแจงความถี่ แล้ว
นำเสนอด้วยการพรรณนาความ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้
นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์
แบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่
ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย
(Mean)

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้
เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมือง
แม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ
แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล
พื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
จำนวน 111 คน ผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน
คิดเป็นร้อยละ 50.46 มีอายุตั้งแต่ 36-
50 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ
63.06 อยู่ในสถานภาพมีครอบครัว
แล้ว จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ
57.66 และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาต่ำกว่า
ปริญญาตรี จำนวน 58 คน คิดเป็น
ร้อยละ 52.25

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
แบบสอบถามของงานวิจัยนี้ คือ
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (Mean) ผลการวิเคราะห์
ข้อมูลโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า
โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการ
ปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการ
ตัดสินใจ ด้านการประเมินผล และด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ได้แก่ ด้าน
ผลประโยชน์ตามลำดับ เมื่อแยก
ออกเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านการตัดสินใจ
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อที่ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติดในชุมชน และข้อที่ 6 ท่านคิดว่าสมาชิกในครอบครัวมีผลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมา คือ ข้อที่ 1 ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเพียงใด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อ 5 ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้อ ได้แก่ ข้อ 7 ท่านได้มีส่วนร่วมแต่งตั้งกรรมการชุมชนในการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และข้อที่ 8 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมา คือ ข้อที่ 11 ท่านยินดีสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อที่ 10 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของท่าน เปิดโอกาสให้

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.3 ด้านผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อ 16 ท่านคิดว่าตัวท่านและครอบครัวได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมา คือ ข้อ 13 ท่านคิดว่าการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อที่ 14 ท่านคิดว่าผลประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมจะส่งผลดีต่อสังคมและชุมชน และข้อที่ 15 ท่านคิดว่าการเข้ามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจะทำให้ทุกครัวเรือนในชุมชนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

2.4 ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 21 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินและติดตามผลการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน รองลงมา คือ ข้อ 17 ท่านได้ร่วมกับหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการติดตามประเมินผลพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 18 ท่านคิดว่าภายหลังการจัดกิจกรรม มีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้านขึ้นมาใหม่

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถอภิปรายผล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ผลการวิจัย พบว่า โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน สามารถให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติดในชุมชนได้ ผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะสามารถเข้าร่วมแต่งตั้งกรรมการ

ชุมชนในการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการเข้าช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วย การใช้สื่อ เช่น เอกสาร โปสเตอร์ หรืออื่น ๆ นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมจะส่งผลดีต่อสังคมและชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้ทุกครัวเรือนในชุมชนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทวิทอง หงส์วิวัฒน์ (2527: 2) ได้อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม ในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพูลสุข เพียรพิทักษ์ (2548: 112) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณี กิ่งอำเภอเกาะจันทร์

จังหวัดชลบุรี พบว่า โครงการหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดค่อนข้างจะประสบผลสำเร็จและเป็นโครงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดให้และประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับภาครัฐ โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหายา แต่ก็ยังเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ประชาชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ขาดผู้นำและอาสาสมัครที่เสียสละเข้มแข็งและจริงจัง ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบในโครงการมีน้อยไม่เพียงพอในการดูแลรับผิดชอบหมู่บ้านรวมทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ในโครงการไม่มีความมั่นใจในมาตรการรักษาความปลอดภัยของภาครัฐ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่และเร่งด่วน เพราะปัญหายาเสพติดทำให้เกิดการสูญเสียต่อทรัพยากรบุคคล และเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศชาติอย่างที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการปฏิบัติงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชนใน

เขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ โดยเฉพาะการแต่งตั้งกรรมการชุมชนในการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและการเข้าช่วยเหลือกิจกรรมชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ด้วย การใช้สื่อ เช่น เอกสาร โปสเตอร์หรืออื่น ๆ มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และยังมีการสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ ความสามารถในการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ไปปฏิบัติในชุมชนอย่างจริงจังเพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเจมส์ คีดี ปิ่นทอง (2527: 272-273) กล่าวถึง ประชาชนควรมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ 1. การร่วมค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม 3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของบำรุง ถุนน้อย (2546: 131) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลพลูตาหลวง จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกเป็นรายด้าน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ยกเว้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ส่วน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมากมาย ประชาชนในพื้นที่จึงไม่มี แนว คิด ที่ จะ แสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรม จะส่งผลดีต่อสังคมและชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้ทุกครัวเรือนในชุมชนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ แม้ว่าด้านผลประโยชน์จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในพื้นที่เกิดแรงบันดาลใจให้ร่วมมือร่วมแรงกันให้บรรลุเป้าหมาย โดยไม่หวัง

ผลประโยชน์ที่จะเกิดให้ หรือที่เรียกว่าไม่หวังผลที่จะเกิดมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ที่กล่าวว่า บุคคลมีความต้องการเรียงลำดับจากระดับพื้นฐานที่สุดไปยังระดับสูงสุด *ประการแรก* บุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการ ความต้องการมีอิทธิพลหรือเป็นเหตุจูงใจต่อพฤติกรรม ความต้องการที่ยังไม่ได้รับ การสนองตอบเท่านั้นที่เป็นเหตุจูงใจ ส่วนความต้องการที่ได้รับการสนองตอบแล้วจะไม่เป็นเหตุจูงใจอีกต่อไป *ประการที่สอง* ความต้องการของบุคคลเป็นลำดับขั้น เรียงตามความสำคัญจากความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการที่ซับซ้อน และ*ประการสุดท้าย* เมื่อความต้องการลำดับต่ำได้รับการสนองตอบอย่างดีแล้ว บุคคลจะก้าวไปสู่ความต้องการลำดับที่สูงขึ้นต่อไป และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กานต์ ไทยาภิรมย์ (2548: 124-125) ได้ศึกษาการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเครือข่ายประชาคมข้ามung ตำบลข้ามung อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโครงสร้างการทำงานของเครือข่ายเป็นโครงสร้างแบบกึ่งเป็นทางการ มีการรวมตัวแบบหลวม ๆ ลักษณะการรวมตัวแบบแนวราบ เน้นความเสมอ

ภาคและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายชุมชน โดยผ่านกระบวนการสร้างจิตสำนึกของชุมชนให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งภาครัฐและชาวบ้านในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีกลุ่มแกนนำที่เป็นผู้นำทางธรรมชาติของชุมชน เป็นแกนหลักในการดำเนินงานโดยไม่หวังผลตอบแทนหรือไม่หวังให้เกิดสิ่งที่ต้องการสูงเกินมาตรฐาน

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ ตามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการตัดสินใจ ควรมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติดในชุมชนและสมาชิกในครอบครัวต้องมีส่วนร่วมตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. ด้าน การ ปฏิ บั ตั ง งาน ประชาชนควรมีส่วนร่วมแต่งตั้งกรรมการชุมชนในการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สนับสนุนด้านการเงิน วัสดุและ

อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. ด้านผลประโยชน์ ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่จะเกิดประโยชน์ต่อชุมชน ผลประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมจะส่งผลดีต่อสังคมและชุมชน ประชาชนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้ทุกครัวเรือนในชุมชนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้และประชาชนจะต้องได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสูงสุด

4. ด้าน การ ประเมิน ผล ภายหลังการจัดกิจกรรมควรมีการติดต่อสอบถามญาติผู้ติดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการจัดกิจกรรมควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้านขึ้นมาใหม่ มีการประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตชุมชนของท่านอย่างต่อเนื่องและควรมีการร่วมกับหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการ

ติดตามประเมินผลพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการประเมินและติดตามผลการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

สรุป

การวิจัยนี้ได้ศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่เหียะเท่าที่ควร แต่องค์ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาเสพติดในพื้นที่อื่นและต่อยอดงานวิจัยในประเด็นอื่นได้ด้วย เนื่องจากประเด็นคำถามในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดมี 4 ด้าน คือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านผลประโยชน์ ผล ทั้ง 4 ด้านจะพบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น รวมถึงข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ทำให้ทราบแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี ว่าจะต้องหาวิธีการปฏิบัติอย่างไรให้เหมาะสมกับสังคมชาวแม่เหียะ

ยกตัวอย่าง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นแต่ละด้านมี ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ท่านมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติดในชุมชน และข้อที่ 6 ท่านคิดว่สมาชิกในครอบครัวมีผลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งสองข้อนี้จะเห็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็คือการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดแก่ครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ

ในด้านการปฏิบัติงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อ 7 ท่านมีส่วนร่วมแต่งตั้งกรรมการชุมชนในการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และข้อที่ 8 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งสองข้อนี้จะเห็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็คือการจัดกิจกรรมของชุมชนโดยคณะกรรมการของชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง

ในด้านผลประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ข้อ 16 ท่านคิดว่าตัวท่านและครอบครัวได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในข้อนี้จะเห็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็คือทุกคนเล็งเห็น

ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการ
ป้องกันและการแก้ไขปัญหา

ในด้านการประเมินผล ข้อที่มี
ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 21 ท่านมี
ส่วนร่วมในการประเมินและติดตามผล
การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไข
ปัญหายาเสพติดในชุมชน ในข้อนี้จะ
เห็นแนวทางการป้องกันและแก้ไข

ปัญหา ก็คือทุกคนเฝ้าติดตามผลอย่าง
ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ทั้ง 4 ด้านต้อง
นำไปปฏิบัติควบคู่กับข้อเสนอแนะของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม จึงจะเกิด
ประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่าง
แท้จริง

บรรณานุกรม

- กานต์ ไทยาภิรมย์. (2548). *การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคชุมชนในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด: กรณีศึกษาเครือข่ายประชาคมเข้มแข็ง ตำบล
เข้มแข็ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนิษฐา ศรีนนท์. (2544). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนต่อการวางแผนพัฒนา
เทศบาลนครบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงาน
พัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์
- ชูเกียรติ เปี่ยมศรี. (2543). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน
ย่อย: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์*
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- เนาวรัตน์ วัฒนชอบ. (2535). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประสานงานป้องกันยาเสพติด
ระดับจังหวัดในเขตภาคกลาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บำรุง ฤงน้อย. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตตำบลพลูตาหลวง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พลสุข เพียรพิทักษ์. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด: ศึกษากรณีกิ่งอำเภอกะฉันทร์ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสการพิมพ์.
- รัมภา แก้วปิ่นทอง. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าชายเลน: ศึกษากรณีเขตพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุจิรา เจริญจิตร. (2538). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อาภรณ์ วัชระ. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลศึกษากรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลวังตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

แรงจูงใจในการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ในงานพระบรมศพ

Motivation of Volunteers towards Monk Ordination Ceremony for Dedicating a Merit to the Late King in the Royal Cremation Ceremony

พระณัฐฤกษ์ อุดมผล¹, กรรณิการ์ ขาวเงิน²,
สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล³, นาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร⁴, ชมพูนุช ช้างเจริญ⁵

Phra Nattakitt Udomphol¹, Kannikar Khaw-ngern²,
Soontaraporn Techapalokul³, Nadnapang Phophichit⁴,

Chompoonuch Changcharoen⁵

วัดศรีวนาราม อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี¹

วิทยาลัยพุทธศาสน์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Wat Si Wanaram, Bang Lamung District, Chonburi Province¹

International Buddhist Studies College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: nattakittu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจของประชาชนที่มีต่องานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร 2) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพฯ และ 3) เพื่อสร้างรูปแบบแรงจูงใจและแนวปฏิบัติของประชาชนที่มีต่องานพระบรมศพฯ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีแบ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และงานวิจัยเชิงปริมาณด้วยการทำแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจของแม็คเคลแลนด์

ผลการวิจัย พบว่า จากการเก็บข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่าง 654 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.46 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.23 ระดับ

การศึกษาปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 36.39 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 33.49 ส่วนผลการวิจัยด้านแรงจูงใจ พบว่าแรงจูงใจของประชาชนในงานพระบรมศพ โดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านความผูกพัน ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) รองลงมา คือ ด้านการแสดงผล ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) และด้านผลสำเร็จ ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.46$) สำหรับแนวปฏิบัติซึ่งมีหลายด้านนั้น เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านการบรรพชาอุปสมบทหมู่ถวายเป็นพระราชกุศล พบว่า แรงจูงใจที่เข้าร่วมโครงการ คือ 1) เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ 2) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล 3) เพื่อศึกษาพระธรรมและขัดเกลตาตัวเองตามพระธรรมวินัย 4) เพื่อทดแทนคุณบิดามารดา 5) เพื่อรักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ 6) ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การบรรพชาอุปสมบทหมู่; ในหลวงรัชกาลที่ 9;
งานพระราชพิธีพระบรมศพ

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the motivation of the people towards the royal cremation ceremony of HM the late King Bhumibol Adulyadej (Rama IX); 2) to study the practical guidance for people towards monk ordination ceremony for dedicating a merit to the Late King; and 3) to construct the model of motivation and practical guidance for people. This research is based on mixed methodology. It comprises of both the qualitative research of in-depth interview, focus group discussion as well as participant observation and the quantitative research methods through questionnaire design. The content analysis is based on the McClelland's Motivation Theory.

The results are that from sample population of 654 people, most people are female, equal 50.46 %, mainly aged between 41-50 years, equals 25.23 %, the undergraduate degree is the largest, equals 36.39 %. Most of them are the government officials/state enterprise officials, equal 33.49 %. In regard to the people's motivation, in overall, ranks the highest level ($\bar{X}=4.55$). When sorting the three motivations, the Affective Motivation is drove the highest level ($\bar{X}=4.61$), followed by the Power

Motivation ($\bar{X}$ = 4.56) and the Achievement Motivation ($\bar{X}$ = 4.46). The motivation of volunteers towards monk ordination ceremony in dedication to the Late King are that: 1) to commemorate the royal grace of the Late King; 2) to dedicate merit to the Late King; 3) to study the Buddhist doctrine and train themselves in accordance with the Buddhism; 4) to repay their own parents' kindness; 5) to purify their own bodies, speeches, and the minds in order to train themselves in morality; and 6) to believe in Buddhism.

Keywords: Monk Ordination Ceremony; King Rama IX;
Royal Cremation Ceremony

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และพระมหากษัตริย์ของไทยได้ทรงปกครองแผ่นดินด้วยทศพิธราชธรรม ได้ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ได้ทรงทำนุบำรุงบ้านเมือง ให้มีความเจริญมั่นคงก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ที่ทรงครองราชย์มาอย่างยาวนานถึง 70 พรรษา ถือเป็นการครองราชย์ที่ยาวนานที่สุดในโลก พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมใจของปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ พระองค์ทรงงานอย่างหนักและตรากตรำพระวรกายเพื่อต่อสู้กับความยากจนและสร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่พสกนิกรชาว

ไทยมาโดยตลอด ทรงเห็นแก่ประโยชน์ของปวงชนชาวไทยมากกว่าความสุขส่วนพระองค์ ทรงวางรากฐานการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนด้วยพระราชดำริมากมาย ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าและเติบโตขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม บ่งบอกได้ว่าพระองค์ทรงมีความสำคัญต่อชาติไทยและปวงชนชาวไทยเป็นอย่างมาก

เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคตในวันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 นำมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจแก่ประชาชนชาวไทยทั้งชาติ หน่วยงานภาครัฐจึงกำหนดจัดงานถวายความเคารพ พระบรมศพของพระองค์ กระแสความต้องการในการมีส่วนร่วมจึงแพร่กระจายไปทั่วทุกภาคส่วนของประเทศไทย บ่งบอกว่า ประชาชนชาว

ไทยมีความผูกพันและแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์เป็นอย่างยิ่ง ประชาชนแสดงออกถึงความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ เป็นเรื่องที่เกิดจากการรู้คิดเข้าใจ (Cognitive) ที่มาจากอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจ จึงแสดงออกถึงพฤติกรรมอันเป็นแนวปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่ามีความรักความผูกพันต่อพระองค์มากน้อยเพียงใด จากเหตุผลดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1973) ที่ว่าแรงจูงใจของมนุษย์มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) 2) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) และ 3) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ประชาชนชาวไทยมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในงานพระบรมศพของพระองค์เป็นอย่างมาก พฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ในระดับสูงเพื่อนำไปสู่การต้องการความสำเร็จในการมีส่วนร่วมอย่างแรงกล้าต่องานพระบรมศพของพระองค์ ความต้องการดังกล่าวนี้มีที่มาจากแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motives) ซึ่งเป็นตัวผลักดันเจตคติ ความคิด ความสนใจของประชาชนที่ได้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการมีส่วนร่วม

ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motives) เพื่อตอบสนองความต้องการที่มาจากความซาบซึ้งความเคารพและความผูกพันต่อพระองค์ คณะวิจัยจึงต้องการศึกษาแรงจูงใจในการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรรณาดบพิตร ทั้งนี้ แรงจูงใจได้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเกิดแรงศรัทธาที่มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการแสดงออกในหลากหลายพฤติกรรม อย่างไรก็ตามบทความนี้จะนำเสนอแรงจูงใจในการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพของพระองค์ว่าเป็นไปในลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจของประชาชนที่มีต่องานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรรณาดบพิตร
- 2) เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบรรพชาอุปสมบทเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรรณาดบพิตร
- 3) เพื่อสร้างรูปแบบที่เกิดจากแรงจูงใจของประชาชนที่มีต่องานพระ

บรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) รายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1) รูปแบบวิจัย

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ส่วนงานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีแรงจูงใจของแม็คเคลแลนด์

2) พื้นที่ศึกษา

ในงานวิจัยนี้เป็นพื้นที่การจัดงานการเข้ากราบถวายบังคมพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และการร่วมเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญพระราชกุศลสวดพระอภิธรรมพระบรมศพของพระองค์ ภายหลังจากการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และเต็นท์ที่พักประชาชนผู้เข้าร่วมงานพระบรมศพของพระองค์ ยังรวมถึงพื้นที่จัดงานรอบพระเมรุมาศ ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง สำหรับพื้นที่ศึกษาในส่วนของการบรรพชา

อุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพของพระองค์ที่ส่วนราชการและภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกับคณะสงฆ์จัดขึ้น ณ สถานที่ศึกษา คือ วัดที่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญพระราชกุศลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมกับคณะสงฆ์จัดขึ้นตามมติมหาเถรสมาคม ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างวันที่ 11-30 ตุลาคม พ.ศ. 2560 โดยไม่รวมวันเตรียมการ

3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพของพระองค์ ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้เข้าร่วมบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลที่วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญพระราชกุศลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดร่วมกับคณะสงฆ์จัดขึ้นตามมติมหาเถรสมาคม ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างวันที่ 11-30 ตุลาคม พ.ศ. 2560

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประกอบด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพของพระองค์ โดยทำควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก

5) วิธีดำเนินการ

คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูล คือ เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เมื่อได้แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป โดยทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของ

ประชาชน ในงานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของแรงจูงใจในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนเป็นรายข้อ ตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน จากนั้นน้อยที่สุดไปมากที่สุดเท่ากับ 5 คะแนน การแปลความหมายของเครื่องมือ มีวิธีการแปลความหมายข้อคำถาม เป็นการประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ในส่วนแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลแรงจูงใจต่อการมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของแรงจูงใจและแนวปฏิบัติในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์ในการแปลผลคะแนนเป็นรายข้อ ตั้งแต่ 1 –

5 คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ในการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงเพื่อให้เห็นชุดข้อมูล กิจกรรม การใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่า S.D. ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 654 คน ซึ่งครอบคลุมประเด็นแรงจูงใจและแนวปฏิบัติทุกด้านที่คณะวิจัยศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 50.46 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 25.23 ระดับการศึกษาปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุดคือ 238 คน คิดเป็นร้อยละ 36.39 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 33.49

ผลการวิจัยด้านแรงจูงใจของประชาชนที่มีต่องานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ประกอบด้วย ด้านผลสำเร็จ (Achievement Motivation) ด้านความผูกพัน (Affective Motivation) และด้านการแสดงพลัง (Power

Motivation) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า แรงจูงใจของประชาชนในงานพระบรมศพของพระองค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ด้านความผูกพัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) รองลงมาคือ ด้านการแสดงพลัง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) และด้านผลสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.46$)

แรงจูงใจของประชาชนในงานพระบรมศพของพระองค์ ด้านผลสำเร็จโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ข้อ 1 ท่านมีในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นแรงบันดาลใจด้านประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$) รองลงมา คือ ข้อ 5 ท่านรู้สึกถึงความรู้รักสามัคคีที่เกิดต่อบุคคลอื่นเมื่อได้ร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพของพระองค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) ข้อ 4 ท่านได้นำแนวทางเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) ข้อ 2 ท่านได้นำองค์ความรู้จากพระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.42$) และข้อ 3 ท่านได้นำแนวคิดจาก

โครงการพระราชดำริมาพัฒนาตนเอง และชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.20$)

แรงจูงใจของประชาชนในงานพระบรมศพของพระองค์ ด้านความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ข้อ 2 ท่านรู้สึกสำนึกถึงพระมหากรุณาธิคุณในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของในหลวงรัชกาลที่ 9 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$) รองลงมา คือ ข้อ 5 ฉันทิดในรัชกาลที่ 9 คือ คำที่สื่อถึงความผูกพันร่วมกันของปวงชนชาวไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) ข้อ 1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพของพระองค์ แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) ข้อ 4 ท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นขณะเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) และข้อ 3 ท่านได้ร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$)

แรงจูงใจของประชาชนในงานพระบรมศพของพระองค์ ด้านการแสดงพลัง (Power Motivation)

โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ข้อ 2 ท่านได้ร่วมแสดงถึงการถวายอาลัยเพื่อส่งเสด็จพระองค์สู่สวรรคาลัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) รองลงมา คือ ข้อ 1 ท่านได้แสดงพลังแห่งความจงรักภักดีโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) ข้อ 3 ท่านได้แสดงพลังแห่งความรู้รักสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 ข้อ 4 ท่านได้ร่วมทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับงานพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดี และข้อ 5 ท่านได้น้อมนำแนวปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้ดียิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$)

ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมโครงการบรรพชาอุปสมบทหมู่ถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพฯ สรุปได้ว่า มีแรงจูงใจในประเด็น

ดังต่อไปนี้ 1. เพื่อถวายความจงรักภักดี และน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร 2. เพื่อถวายเป็น พระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ พลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร 3. เพื่อ ศึกษาพระธรรมและปฏิบัติขัดเกลา ตัวเองตามพระธรรมวินัย 4. เพื่อ ทดแทนคุณบิดามารดา 5. เพื่อรักษา กาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ 6. ศรัทธาใน พระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า โครงการบรรพชา อุปสมบทหมู่ถวายเป็นพระราชกุศลใน งานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรม นาถบพิตร ที่ส่วนราชการและภาคส่วน ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกับคณะสงฆ์จัดขึ้น ได้ส่งเสริมให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรม ศพของพระองค์ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาและปฏิบัติธรรมตาม หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาตาม แนวทางที่ถูกต้อง สถานที่ดำเนินการ ได้แก่ วัดที่เป็นศูนย์กลางในการจัด กิจกรรมบำเพ็ญ พระราชกุศล พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ พลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ซึ่งผู้ว่า ราชการจังหวัดร่วมกับคณะสงฆ์จัดขึ้น ตามมติมหาเถรสมาคม ระยะเวลา

ดำเนินการ ระหว่างวันที่ 11-30 ตุลาคม พ.ศ. 2560 โดยไม่รวมวัน เตรียมการ นอกจากนี้ผลการวิจัยยัง พบว่า ในการจัดโครงการครั้งนี้มี แนวทางดำเนินการ ดังต่อไปนี้

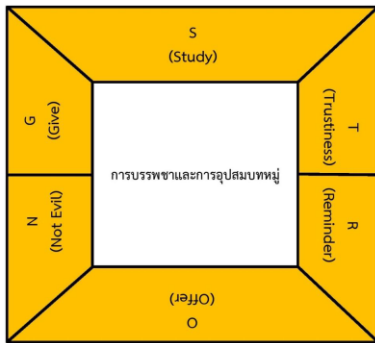
1. ต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบ ที่ชัดเจน

2. ต้องจัดทำเป็นโครงการมี การกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน

3. การจัดพิธีการต่าง ๆ ต้อง เป็นไปอย่างสมพระเกียรติ เรียบง่าย ประหยัดตามหลักปรัชญา ของ เศรษฐกิจพอเพียง

4. ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้ ร่วมกันถวายความจงรักภักดีด้วยการ จัดกิจกรรมถวายพระราชกุศลโดยทั่ว กัน และให้ข้าราชการเป็นต้นแบบแก่ ประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมโดย ให้สิทธิในการลาอุปสมบทบำเพ็ญกุศล ถวายเป็นพระราชกุศลได้โดยไม่ถือเป็น วันลา

สำหรับผลการวิจัยประเด็น การบรรพชาและอุปสมบทหมู่ สามารถ สรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

รูป 1: การบรรพชาและการอุปสมบทหมู่
“STRONG” (เข้มแข็ง)

“STRONG” (เข้มแข็ง)

1. Study: การศึกษา/เรียนรู้
2. Trustiness: ความศรัทธา
3. Reminder: การน้อมรำลึก
4. Offer: ได้ถวายงานเป็น

พระราชกุศล

5. Not Evil: งดชั่ว/ประพฤติ
ความดี

6. Give: ทดแทนคุณ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่า สอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องแรงจูงใจของ แม็คเคลแลนด์ ในเรื่องของการมีแรงจูงใจใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านผลสำเร็จ 2) ด้านความผูกพัน 3) ด้านการแสดงผล โดยประชาชนทุกคนที่ให้สัมภาษณ์แสดงออกให้เห็นเชิงประจักษ์ของการมีแรงจูงใจที่จะทำงานด้านจิตอาสา และมีความมุ่งมั่นที่จะทำ ให้สำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มี

การแสดงออกร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมบำเพ็ญกุศล การรวมกลุ่มกันเพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของการถวายความอาลัยถวายความจงรักภักดี เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร กระจ่างแสง (2560) ในการศึกษาเรื่อง ‘อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงาน และการสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านความผูกพัน ต่อองค์กรของบุคลากร โรงพยาบาลนครธน’ พบว่า แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร และมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงาน ทำให้งานมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผล ส่งผลให้งานเกิดความสำเร็จ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญญา ศรีลารักษ์ (2557) เรื่อง ‘ปัจจัยที่ส่งผลต่อพลังอำนาจครูในสามจังหวัดชายแดนใต้’ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพลังอำนาจครูใน สาม จั ง ห วั ด ช า ย แ ด น ไ ต่ ประกอบด้วยปัจจัย คือ 1) พฤติกรรม ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ คำนึงถึงปัจเจกบุคคล สร้างพลังทางปัญญาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู 2) สภาพแวดล้อมภายนอกที่

ส่งผลกระทบต่อการทำงานของครู ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านการเมืองและความมั่นคง

สรุป

แรงจูงใจ คือ สภาวะหรือกระบวนการที่ร่างกายและจิตใจของมนุษย์ถูกกระตุ้น ทำให้มีแรงขับ (Drive) ความต้องการ (Need) โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สะสมมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เกิดการสร้างพฤติกรรมขึ้นมา ในด้านแรงจูงใจของประชาชนชาวไทยที่มีต่องานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร เมื่อนำทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแม็คเคลแลนด์มาใช้ในการอธิบาย สรุปความได้ว่า เป็นการจูงใจของบุคคลที่กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการความสำเร็จโดยมิได้หวังรางวัลตอบแทนจากการกระทำของเขา ซึ่งความต้องการความสำเร็จนี้ ในแง่ของการทำงาน หมายถึงความต้องการที่จะทำงานให้ดีที่สุดและทำให้สำเร็จผลตามที่ตั้งใจไว้ เมื่อตนทำอะไรสำเร็จได้ ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ทำงานอื่นสำเร็จต่อไป หากองค์การใดที่มีพนักงานที่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำนวนมากก็จะเจริญรุ่งเรืองและเติบโตเร็ว ทั้งนี้

ผลการวิจัยด้านแรงจูงใจของประชาชนที่มีต่องานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความผูกพัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) รองลงมา คือ ด้านการแสดงผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$) และด้านผลสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.46$) ส่วนผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการบรรพชาอุปสมบทหมู่เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในงานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร สรุปได้ว่า มีแรงจูงใจในประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อถวายความจงรักภักดีและน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร 2) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร 3) เพื่อศึกษาพระธรรมและปฏิบัติขัดเกลาตัวเองตามพระธรรมวินัย 4) เพื่อทดแทนคุณบิดามารดา 5) เพื่อรักษากาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ และ 6) ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- กนกพร กระจางแสง. (2560). อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและการสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลนครธน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 11 (กันยายน – ธันวาคม), 116 – 129.
- กรมศิลปากร. (2560). *ธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดงานพระบรมศพ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- _____. (2560). *สารานุกรมคำศัพท์เนื่องในพระราชพิธีพระบรมศพและพระศพ*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- _____. (2561). *เครื่องประกอบพระบรมราชอิสริยยศ งานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ.
- ปัญญา ศรีลารักษ์. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพลังอำนาจครูในสามจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 7 (กรกฎาคม – ธันวาคม), 87 – 93.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence rather than for Intelligence. *American Psychologist*. 25 (January), 1-14.
- McClelland, D. C. and Burnham, D. H. (2008). *Power is the Great Motivator*. Boston: Harvard Business School Publishing.

ความตายในสุนทรีสูตร: ความเชื่อ ผลประโยชน์ การสื่อสารและความรุนแรง

Death in Suttaree Sutta: Faith, Benefit, Communication, and Violence

มัลลิกา ภูมะธน¹, ดิเรก ตัวงลอย², พระปลัดระพิน พุทธิสารโร³

Mallika Phumathon¹, Direk Duangloy²,

Phrapalad Raphin Buddhiso³

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์¹,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์²,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Nakhon Sawan Rajabhat University¹,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus²,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University³

Corresponding Author, E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องการจัดการต่อความเชื่อ
ผลประโยชน์ การสื่อสารและการใช้ความรุนแรง ผ่านเรื่องในสุนทรีสูตรที่ปรากฏใน
พระไตรปิฎก โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและบทความทางวิชาการต่าง ๆ
ซึ่งสะท้อนความคิด วิเคราะห์ร่วมกับสถานการณ์ปัจจุบันในรูปแบบการเขียนบทความ
ทางวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า เรื่องเกิดขึ้นในครั้งพุทธกาลโดยนางสุนทรี เป็นผู้ไม่มี
ศรัทธา แต่ไม่ได้ใช้ปัญญาจนนำไปสู่ความตาย ความตายของนางสุนทรีถูกทำให้เป็น
เครื่องมือ ใช้เป็นประโยชน์สำหรับฝ่ายตรงข้ามทางศาสนา ในการให้ร้าย กล่าวร้าย
โจมตี โดยมีผลประโยชน์ในเรื่องมวลชน การยอมรับ การนับถือและเศรษฐกิจอยู่
เบื้องหลัง องค์ความรู้จากเรื่องนี้สามารถนำมาศึกษาเทียบเคียงในการศึกษาพุทธวิธีใน
การบริหารข้อมูลข่าวสาร วิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์ของการแข่งขัน ซึ่งได้ชัดเจน
ของบุคคลหรือองค์กรได้

คำสำคัญ: สุนทรีสูตร; ความตายในพระสูตร; พระสูตร

Abstract

This article aims to study concepts of management towards beliefs, interests, communication, and violence through the story in Suttaree Sutta that appears in the Tipitaka. This is based on documentary study related to research works and academic articles. It is also for studying the reflection and analysis with current situations which is proposed by using the form of academic writing. The story took place in the Buddha time. The study indicates that Mrs. Suttaree, who was a believer did not have wisdom until took her to death. She was killed for religious purpose to slander, denigrate, and attack opponents. It was for benefits of the mass of people, acceptance, respect, and economics in the background. The body of knowledge from this study can be compared with a case study of Buddhist methods in information management, how to solve the problems in the situation of competition, and be able to compete for the outstanding person or organization.

Keywords: Suttaree Sutta, Death in Sutta, Buddhist Sutta

บทนำ

ครั้งพุทธกาล ในสุนทรีสูตรมีเรื่องความขัดแย้งในเชิงอุดมคติระหว่างพระพุทธศาสนากับศาสนาอื่น ซึ่งเกิดขึ้นจากแนวคิดและวิธีการการเผยแผ่ศาสนาที่แตกต่างกัน โดยมีศาสนิกที่เข้ามานับถือศรัทธาแล้วนำไปสู่การแข่งขันกัน ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเชื่อและประโยชน์จากมวลชนแก่ตัวเองและกลุ่มของตน แต่เป็นความสูญเสีย (ประโยชน์) ของอีกฝ่าย จึงทำ

ให้ต้องคิด “กลวิธี/กลยุทธ์” ในการกำจัดหรือทำให้อีกฝ่ายเสียชื่อเสียงเสียมวลชน ดังกรณี “มิชชันนารีกับความขัดแย้งในพม่ายุคอาณานิคม (Missionary and Conflict in Colonial Burma)” (เผ่า นวกุล, 2560: 47-62) การลอบสังหารบาทหลวงในกัมพูชา (Chandler, 1991) พระเพทราชาปฏิวัติยึดอำนาจพระนารายณ์ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2549) ล่วงไปถึงการขัดกันอินโดนีเซีย

“เส้นแบ่งอัตลักษณ์ในอินโดนีเซีย: ความเกลียดชังคนอื่นในแคมเปญต่อต้านอาฮก” (ชนม์ธิดา อัยกุล, 2561: 64-115) ประเด็นของการขัดกันภายใต้ผลประโยชน์ทางการเมืองโดยใช้แนวคิด ความแตกต่างทางศาสนาและชาติพันธุ์มาเป็นกลไกขับเคลื่อน แนวคิดความขัดกันภายใต้กลไกทางศาสนา ความเชื่อ ศรัทธาที่เกิดขึ้นนับแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งในการศึกษานี้จะได้นำมาเทียบเคียงศึกษาย้อนกลับผ่านสุนทรียสูตรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งพุทธกาล

การแย่งชิงผลประโยชน์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่พัฒนาไปเป็นการช่วงชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์นั้น โดยใช้ทั้งวิธีการเพื่อให้ได้มาแก่ตนเอง หน่วยงาน องค์กรและรัฐชาติ ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหน่วยนั้น ๆ แต่อีกนัยหนึ่งในการได้มานั้นเป็นการสร้างคู่ขัดแย้งหรือการแข่งขันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดผลหรือผลได้จากกลไกการปฏิบัตินั้น ๆ ทั้งในส่วนของมวลชน การยอมรับ ผลประโยชน์อันพึงได้ในรูปของทรัพย์สิน ดังที่เราได้ยินประโยคที่ว่า “กลุ่มทุน/กลุ่มผลประโยชน์” ดังนั้น ในการศึกษานี้จะได้นำเหตุการณ์ ผลและแนวปฏิบัติที่ปรากฏในสุนทรียสูตร เหตุการณ์ที่

ปรากฏในครั้งพุทธกาล มาเป็นกรอบในการคิดวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนแนวคิดในประเด็นของการสื่อสาร การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์เทียบเคียงภายใต้แนวคิดในปัจจุบันนำเสนอเป็นลำดับไป

เนื้อเรื่อง

สุนทรียสูตรจากพระไตรปิฎก

ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน วรรคที่ 4 เมฆยวรรค เรื่องที่ 8 สุนทรียสูตร (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) ดังความว่า

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี สมัยนั้นพระผู้มีพระภาคทรงเป็นผู้ที่มหาชนสักการะ เคารพ นับถือ บูชานอบน้อม ทรงได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร แม้ภิกษุสงฆ์ก็เป็นผู้ที่มหาชนสักการะ เคารพ นับถือ บูชานอบน้อม ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ส่วนพวกอัญเดียรถีย์ปริพาชกเป็นผู้ที่มหาชนไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ไม่นอบน้อม ไม่ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ครั้นนั้นพวกอัญเดียรถีย์ปริพาชกทนเห็นสักการะเกิดขึ้นแก่พระผู้มีพระภาคและ

ภิกษุสงฆ์ไม่ได้ จึงพากันไปหานางสุนทรีปริพาชกาถึงที่อยู่ ได้กล่าวกับนางสุนทรีปริพาชกา ดังนี้ว่า “น้องหญิง เธอสามารถจะทำประโยชน์แก่พวกญาติได้ไหม”

นางถามว่า “ท่านเจ้าข้า จะให้ดิฉันทำอะไร ดิฉันสามารถทำได้ เพื่อประโยชน์แก่พวกญาติ แม้ชีวิตดิฉันก็สละให้ได้”

พวกอัญเดียรถีย์ปริพาชกจึงกล่าวว่า “ดีละ น้องหญิง ถ้าอย่างนั้นเธอจง ไปพระเชตวันเนื่อง ๆ” นางสุนทรีปริพาชกาได้รับคำของอัญเดียรถีย์ปริพาชก แล้วไปพระเชตวันเนื่อง ๆ

เมื่อพวกอัญเดียรถีย์ปริพาชกเหล่านั้นรู้ว่า คนจำนวนมากเห็นนางสุนทรีปริพาชกาไปพระเชตวันเนื่อง ๆ จึงได้จ้างนักเลงให้ฆ่านาง แล้วหมกไว้ในคูรอบพระเชตวันนั่นเอง จากนั้น ได้พากันเข้าไปเฝ้าพระเจ้าปเสนทิโกศลถึงที่ประทับ ได้กราบทูลพระเจ้าปเสนทิโกศล ดังนี้ว่า “ขอเดชะ มหาบพิตร อาตมภาพทั้งหลาย ไม่เห็นนางสุนทรีปริพาชกาเลย”

พระเจ้าปเสนทิโกศลตรัสถามว่า “พระคุณเจ้าทั้งหลายสงสัยที่ไหนเล่า” พวกอัญเดียรถีย์ปริพาชกทูลตอบว่า “ที่พระเชตวัน มหาบพิตร”

พระเจ้าปเสนทิโกศลรับสั่งว่า “ถ้าอย่างนั้น พระคุณเจ้าทั้งหลายจงค้นพระเชตวัน ดูเถิด”

ลำดับนั้น อัญเดียรถีย์ปริพาชกเหล่านั้นจึงค้นพระเชตวันแล้ว ขุดศพนางสุนทรีปริพาชกาตามที่ตนสั่งให้หมกไว้ขึ้นจากคู ยกขึ้นเตียงแล้วให้หามเข้าไปยังกรุงสาวัตถี เดินจากถนนนี้ไปถนนโน้น จากตรอกนี้ไปตรอกโน้น พร้อมกับให้คนทั้งหลายโพนทนาว่า

“ท่านทั้งหลาย เชิญดูการกระทำของพวกพระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเถิด พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ไม่มีมายอาาย ทุศีล มีธรรมเลวทราม กล่าวเท็จ ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ความจริง พระเหล่านี้ถึงจะปฎิญาณว่า เป็นผู้ประพฤติธรรม ประพฤติสงบ ประพฤติพรหมจรรย์ กล่าวคำจริง มีศีล มีกัลยาณธรรม แต่พระ เหล่านี้ไม่มีความเป็นสมณะ ไม่มีความเป็นพรหม ความเป็นสมณะของพระเหล่านี้เสื่อมสิ้นไปแล้ว ความเป็นพรหมของพระเหล่านี้เสื่อมสิ้นไปแล้ว ความเป็นสมณะของพระเหล่านี้จะมีแต่ที่ไหน ความเป็นพรหมของพระเหล่านี้จะมีแต่ที่ไหน พระเหล่านี้ปราศจากความเป็นสมณะ พระเหล่านี้ปราศจากความเป็นพรหมแล้ว ทำไมเป็นชายจึงข่มขืนผู้หญิงแล้วฆ่าเสียเล่า”

สมัยนั้น คนทั้งหลายในกรุงสาวัตถีเห็นภิกษุทั้งหลายแล้วด่า บริภาษ เกรี้ยวกราด เบียดเบียนด้วยวาจา หยาบคายที่ไม่ใช่ของสัตบุรุษว่า “พระ

สมณะเชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้ ไม่มี
ยางอาย ทุศีล มีธรรมเลวทราม ฯลฯ
พระเหล่านี้ปราศจากความเป็นพรหม
แล้ว ทำไม เป็นชายจึงข่มขืนผู้หญิง
แล้วฆ่าเสียเล่า”

ครั้งนั้น ในเวลาเช้า ภิกษุ
จำนวนมากครองอันตรวาสก ถือบาตร
และจีวรเข้าไปบิณฑบาตยังกรุงสาวัตถี
กลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันอาหาร
เสร็จแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึง
ที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่
สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค
ดังนี้ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขณะนี้
คนทั้งหลายในกรุงสาวัตถีเห็นภิกษุ
ทั้งหลายแล้วด่า บริภาษ เกรี้ยวกราด
เบียดเบียนด้วยวาจาหยาบคายที่ไม่ใช่
ของสัตบุรุษว่า ‘พระสมณะเชื้อสาย
ศากยบุตรเหล่านี้ไม่มียางอาย ทุศีล มี
ธรรมเลวทราม ฯลฯ พระเหล่านี้
ปราศจากความเป็นพรหมแล้ว ทำไม
เป็นชายจึงข่มขืนผู้หญิงแล้วฆ่าเสีย
เล่า”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า
“ภิกษุทั้งหลายเสียง (โจษ) นั้นจักมีไม่
นาน จักมีเพียง 7 วันเท่านั้น ครั้นพ้น 7
วันก็จักหายไป ภิกษุทั้งหลาย เธอ
ทั้งหลายจงกล่าวตอบกับคนทั้งหลายที่
เห็นภิกษุแล้วด่า บริภาษ เกรี้ยวกราด
เบียดเบียน ด้วยวาจาหยาบคายที่ไม่ใช่
ของสัตบุรุษ ด้วยคำถ้อยนี้ว่า

“คนที่ชอบกล่าวคำไม่จริง
หรือคนที่ทำความชั่วแล้ว กล่าวว่ ‘ฉัน
ไม่ได้ทำ’ ต่างก็ตกนรก คน 2 จำพวก
นั้น ต่างก็มีกรรมชั่ว ตายไปแล้ว มีคติ
เท่าเทียมกันในโลกหน้า”

ลำดับนั้น ภิกษุทั้งหลายเรียน
คำถ้อยนี้ในสำนักพระผู้มีพระภาคแล้ว
กล่าวตอบคนทั้งหลายที่เห็นภิกษุแล้ว
ด่า บริภาษ เกรี้ยวกราด เบียดเบียน
ด้วยวาจาหยาบคายที่ไม่ใช่ของสัตบุรุษ
ด้วยคำถ้อยนี้ว่า

“คนที่ชอบกล่าวคำไม่จริง
หรือคนที่ทำความชั่วแล้ว ฯลฯ ตายไป
แล้วมีคติเท่าเทียมกันในโลกหน้า”

คนทั้งหลายได้มีความคิดอย่าง
นี้ว่า “พระสมณะเชื้อสายศากยบุตร
เหล่านี้ คงไม่ได้ทำความผิด พระสมณะ
เชื้อสายศากยบุตรเหล่านี้คงไม่ได้ทำ
บาป พระสมณะเชื้อสายศากยบุตรจึง
กล่าวสบถเช่นนั้น” เสียง (โจษ) นั้นได้
มีอยู่ไม่นาน เสียง (โจษ) ได้มีอยู่เพียง 7
วันเท่านั้น ครั้นพ้น 7 วันก็หายไป

ต่อมา ภิกษุจำนวนมากพากัน
เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ
ถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร ได้
กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ น้า
อัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ พระผู้มี
พระภาคตรัสพระดำรัสไว้ว่า ‘ภิกษุ
ทั้งหลาย เสียง (โจษ) นั้นจักมีไม่นาน
จักมีเพียง 7 วันเท่านั้น ครั้นพ้น 7 วันก็

จักหายไป เสีย (โจษ) นั่นก็หายไป
พระพุทเจ้าข้า”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาค
ทรงทราบเนื้อความนั้นแล้ว จึงทรง
เปล่งอุทานนี้ ในเวลานั้นว่า

“คนทั้งหลายผู้ไม่สำรวม ชอบ
กล่าวทิ่มแทงผู้อื่นด้วยวาจา เหมือน
ทหารเข้าศึกทิ่มแทงข้างที่ออกศึกด้วย
ลูกศร ฉะนั้น ภิกษุผู้มีจิตไม่คิด
ประทุษร้าย ฟังคำหยาบคาย ที่คนพาล
กล่าวแล้ว ฟังอดกลั้นไว้ได้”

สรุปเรื่องจากสุนทรีสูตร
เหตุการณ์ที่นักบวชในศาสนาอื่นได้
ล่อลวงให้นางสุนทรีไปยังวัดเชตวันเพื่อ
ฟังธรรมกับพระพุทธเจ้า แล้วได้มีการ
จ้วงนิกษาให้ไปสังหารนางและหมกศพ
ไว้ในวัดเพื่อเป็นการสร้างสถานการณ์
ใส่ความวัดในพระพุทธศาสนา วัด
พระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ด้วยตรรกะ
ว่า เหตุการณ์ในวัดต้องเป็นสมาชิกใน
วัดกระทำเพื่อทำลายชื่อเสียงและใส่
ความให้ได้รับความเสียหายอันจะพึง
เกิดขึ้น

แนวคิดความหวง (มัจฉริยะ)

ต่อผลประโยชน์นำไปสู่การช่วงชิง

แนวคิดเรื่องผลประโยชน์เชิง
บุคคล องค์กร รัฐ หรือประเทศชาติ
เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
นับแต่อดีต (1) ดังที่พระสูตรกล่าวว่า
ฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ อีกฝ่ายหนึ่งก็เสีย
ประโยชน์ด้วย ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและ

การจัดสรรผลประโยชน์ การที่ฝ่ายหนึ่ง
เสียประโยชน์และมองคู่แข่งเป็นศัตรู
จึงหาวิธีการทำให้อีกฝ่ายเสียชื่อเสียง
จนกระทั่งการทำลาย เป็นต้น (2)
สงครามในประวัติศาสตร์ของมวล
มนุษยชาติ บทเริ่มและบทจบ คือ การ
ช่วงชิงเพื่อให้ได้สิ่งที่เรียกว่า
ผลประโยชน์ทั้งในนามรัฐหรือองค์กร
(3) ผลประโยชน์ว่าด้วยการจัดการ
การให้ได้ว่าซึ่งอำนาจ ตำแหน่ง
บรรดาศักดิ์จึงเกิดขึ้น และในการช่วง
ชิงต้องอาศัยกลไกที่ตัวเองสามารถ
ควบคุมและกำหนดได้ การขับเคลื่อน
อย่างเป็นระบบมีพลังในตัวเอง ซึ่งใน
ที่นี้จะได้นำแนวคิด “หวง-มัจฉริยะ”
มาเป็นกรอบสะท้อนข้อเท็จจริงได้

1. ความขัดแย้งในเรื่องเขต
แดนและแผ่นดิน (อวาสมัจฉริยะ)
เป็นสงคราม ความขัดแย้งที่สัมพันธ์กับ
รัฐ ประเทศชาติและเขตแดน ดังกรณี
พระเจ้าปเสนทิโกศลทำศึกสงครามกับ
พระเจ้าอชาตศัตรู ผลลัพธ์ คือ พระ
เจ้าปเสนทิโกศลแพ้ในสงคราม และ
กลับไปนอนฝันร้าย หลอนต่อความ
พ่ายแพ้ จึงเป็นที่มาของพุทธพจน์ที่ว่า
“ผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้พ่ายแพ้ย่อมนอน
เป็นทุกข์” (พระไตรปิฎกภาษาไทย
เล่ม 25 ข้อ 201: 95; พระมหาหรรษา
ธมฺมหาโส, 2557: 29-54) สงครามอิรัก
อิหร่านในช่วง ค.ศ. 1980-1988 ดังที่
Murray, Williamson; Woods,

Kevin (2014) ได้ทำการศึกษาไว้ใน เรื่อง “The Iran-Iraq War: A Military and Strategic History” ที่สงครามความขัดแย้งนี้ยาวถึง 7 ปี 10 เดือน 1 วัน หรือเหตุการณ์เผชิญหน้าระหว่างประเทศอิรักที่รัสเซียผนวกไครเมียเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ ใน “วิกฤติการไครเมีย” (Political Status of Crimea) ทำให้เกิดการเผชิญหน้าและมาตรการในการคว่ำบาตรรัสเซียจนกลายเป็นวิกฤติในคาบสมุทรบอลข่าน ดังปรากฏในงานของ Hagendoorn, Linssen และ Tumanov (2001) ใน เรื่อง “Intergroup Relations in States of the Former Soviet Union: The Perception of Russians” รวมไปถึงข้อพิพาทเรื่องดินแดนเยรูซาเลมระหว่างอิสราเอลกับชาติอาหรับ และข้อพิพาทระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ (Israeli-Palestinian Conflict) ว่าด้วยดินแดนเขตแดนของเวสต์แบงก์และฉนวนกาซา (West Bank, Gaza Strip) ดังปรากฏในงานของ Kurtzer และ Lasensky (2008) เรื่อง Negotiating Arab-Israeli Peace: American Leadership in the Middle East แม้จะมีความพยายามในการเจรจาสันติภาพ แต่ผลก็ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นตามที่คาดหวังอย่างที่ต้องการให้เป็น คือ สันติภาพ

ทั้งหมดที่ยกมา ล้วนเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดความหวังต่อดินแดนที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ

2. ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ เศรษฐกิจ (ลัทธิจักรวรรดิ) การแย่งชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์เชิงบุคคล องค์กร รัฐ ประเทศชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ อันจะเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ การตั้งกำแพงภาษี การกีดกันทางการค้า การรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์นามกลุ่มต่าง ๆ เช่น ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community (AEC) สันนิบาตอาหรับ (Arab League) องค์กรกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมันออก (Organization of Petroleum Exporting Countries) หรือ โอเปก (OPEC) กลุ่ม G7 (Group of Seven) ASEAN+3 เป็นต้น โดยกลุ่มที่ตั้งขึ้นทั้งหมดล้วนมีฐานคิดในเรื่องการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ โดยมีแนวคิดในเรื่องการกีดกันทางการค้า การตั้งกำแพงภาษี การใช้มาตรการกีดกันทางการค้า การลงทุน เป็นต้น ดังนั้น การเผชิญหน้าสู่ความขัดแย้งแข่งขันในโลกนี้มีฐานคิดในเรื่องผลประโยชน์ ผลได้แห่งรัฐเป็นสำคัญ ดังปรากฏในสงครามสมัยใหม่ที่เราจะพบว่า ความขัดแย้งในเรื่องน้ำมัน แหล่งก๊าซธรรมชาติ เขต

แดน การค้า ฯลฯ ดังงานของชลลดา สัจจานิตย์ (2552: 125-134) ในเรื่อง “มาตรการ NTBs; การกีดกันสำคัญต่อผู้ส่งออกไทย – Non-tariff Barriers (NTBs): Key Trade Barriers for Thai Exports” ที่ให้แนวคิดในเรื่องการแข่งขันทางการค้าที่ว่า

“การจัดทำการเขตการค้าเสรี หรือเอฟทีเอ ที่ขณะนี้หลายประเทศได้ให้ความสนใจหันมาเจรจาเพิ่มขึ้น เป็นผลให้กำแพงภาษีที่ประเทศต่าง ๆ สร้างขึ้นเพื่อจำกัดการนำเข้ามีแนวโน้มลดลง กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของ การค้าไร้พรมแดน ถึงกระนั้นก็ตามการส่งออกสินค้าไปยังประเทศคู่ค้า ต้องเผชิญกับการกีดกันทางการค้าในรูปแบบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้าที่ใช้ ประเด็นทางเทคนิคเป็นข้ออ้าง เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้า หรือการ กีดกันทางการค้าที่ใช้ประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ มาเป็นข้ออ้างในการลดการ นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ซึ่ง มาตรการทางการค้าที่มีใช้ภาษีเหล่านี้ มีแนวโน้มจะถูกนำมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ ในตลาดการค้าโลก โดยที่มาตรการที่ ประเทศคู่ค้านำมาใช้กับผู้ส่งออกไทย จะพบว่า มีทั้งมาตรการในเชิงกว้าง ที่ จำแนกเป็นมาตรการและมาตรการใน เชิงลึกที่จำแนกเป็นกลุ่มสินค้า จึง

จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ส่งออกจะต้องศึกษา ข้อมูลและติดตามข่าวสารมาตรการกีด กันการค้ารูปแบบใหม่ ๆ จากประเทศ คู่ค้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้ปรับกล ยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจระหว่าง ประเทศได้ทันทั่วทั้ง”

ดังนั้น มาตรการต่าง ๆ มี เป้าหมายเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อาทิ การกีดกันทางการค้าสามารถแบ่ง ออกเป็น 2 มาตรการใหญ่ คือ มาตรการทางภาษีศุลกากร (Tariff Barriers) และมาตรการที่ไม่มีใช้ภาษี ศุลกากร (Non-tariff Barriers) หรือ เรื่องใดที่เนื่องด้วยความหวง (มัจฉริยะ) ทางเศรษฐกิจ ผลได้หรือผลประโยชน์ เป็นสำคัญ

3. ความขัดแย้งในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ (กุลมัจฉริยะ) ชาติพันธุ์ที่ สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมในมิติ ของโลกส่วนหนึ่งได้กลายเป็นปัญหา ความขัดแย้งรุนแรง นับหนึ่งเกิดจาก ความเชื่อที่แตกต่างในชาติพันธุ์นั้น ๆ ดังกรณีสงครามแย่งน้ำของประยูรญาติ ในครั้งพุทธกาลที่เป็นเรื่องการเหยียด ชาติพันธุ์ (พระไตรปิฎกพร้อมมรรธ ก ภา แ บ ล เล่ม 42: 3 6 2-366) พระพุทธเจ้ากับบพบาทในการเข้าไป ห้ามทัพของวิรูปทกะในสงครามฆ่าล้าง เผ่าพันธุ์ศากยวงศ์ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 47: 41; พระ มหาพรรษา ธมมहाโส, 2557) หรือ

ความขัดกันว่าด้วยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อและศาสนาในพื้นที่ทางภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ และโรฮิงญาประเทศเมียนมาร์ ดังผลการศึกษาของ Yegar, Moshe (2002) ในเรื่อง “Between Integration and Secession: The Muslim Communities of the Southern Philippines, Southern Thailand, and Western Burma/ Myanmar” หรือเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดา ซึ่งเป็นการสังหารหมู่ชนเผ่าทุตซี (Tutsi) และฮูตู (Hutu) ในประเทศรวันดา โดยสมาชิกรัฐบาลฝ่ายข้างมากที่ส่วนใหญ่เป็นชาวฮูตู ในเหตุการณ์ 100 วัน ตั้งแต่วันที่ 7 เมษายนถึงกลางเดือนกรกฎาคม 2537 มีชาวรวันดาประมาณ 501,000–1,000,000 คนเสียชีวิต ซึ่งเป็น 70% ของชาวทุตซี และ 20% ของประชากรรวมของรวันดา ดังปรากฏในการศึกษาของ Mamdani, Mahmood (2002) เรื่อง “When Victims Become Killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda” รวมไปถึงความรุนแรงของอิรักต่อชาวเคิร์ดในอิรัก จากข้อมูลที่ว่า “...ชาวเคิร์ดเป็นปัญหาหอกข้างแคร่ของตุรกีและอิรักมาโดยตลอด ซึ่งชาวเคิร์ดทางตอนเหนือของอิรักนั้นพยายามเรียกร้องเอกราชโดยต้องการแยกตัวออกจากอิรัก

ส่วนในตุรกีก็เช่นกัน และเมื่อพวกเคิร์ดก่อการกบฏ และลุกฮือ ก็จะถูกปราบปรามอย่างรุนแรงทั้งในตุรกีและอิรัก...” (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2559) หรือในงานของ Harris, G.S. (1977) เรื่อง “Ethnic Conflict and the Kurds” ก็ให้ข้อมูลที่ไม่ว่าแตกต่างกัน ด้วยความขัดกันในเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนาและความเชื่อเป็นฐานของความแตกต่างและนำไปสู่ความขัดแย้งในประเด็นนี้ด้วยเช่นกัน

4. ความขัดแย้งในเรื่องชนชั้นทางสังคม วรรณะ (วันฉมัทฉริยะ) กรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในครั้งพุทธกาลที่เป็นช่องว่างทางสังคมในช่วงสมัยนั้นผ่านระบบคิดเรื่องวรรณะ (ชนชั้น) ช่องว่างและความแตกต่างทางสังคมและชั้นทางสังคม การที่พระพุทธเจ้าทรงออกบวช นัยหนึ่งจึงเป็นการปฏิเสธระบบวรรณะและสร้างความเสมอภาคในชุมชนสังฆะ รวมถึงการที่พระพุทธเจ้าทรงแก้ปัญหาภายในครอบครัวระหว่างพระเจ้าปเสนทิโกศล วาสภขัตติยาและวิฑูททะ ภายใต้แนวคิด “เลือดพ่อสำคัญกว่าเลือดแม่” จนกระทั่งเป็นอภัยทาน มีฐานคิดจากความแตกต่างในเรื่องชั้นวรรณะทางสังคม (พระระพิน พุทธิสาร, 2554) รวมทั้งความหวงหรือขัดกันในระบบคิดของวรรณะ ยังปรากฏต่อเนื่องจนกระทั่งปัจจุบัน ดังมีข้อมูลที่บวร โท

ศรีแก้ว (2559) เขียนไว้ในบทความ เรื่องศิวัตรณะอินเดียยุคใหม่ ยอมลด ชั้นเพื่อให้อยู่รอด ให้ข้อมูลไว้ว่า “... ปัญหาสืบเนื่องจากการแบ่งชนชั้น วรรณะในอินเดียปะทุขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อชาว “ชาฏ” (Jat) ในรัฐหยาณา ทางภาคเหนือ ใกล้กรุงนิวเดลี ก่อ จลาจลเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว มีผู้เสียชีวิต 19 คน บาดเจ็บหลายร้อยคน นอกจากนี้ ปิดกั้นถนนและรางรถไฟ ผู้ประท้วงยัง ทำลายคลอง “มูนัค” ที่ใช้ผลิต น้ำประปาป้อนเมืองหลวงกว่า 60% ทำให้ประชาชนกว่า 10 ล้านคน หรือ ราว 3 ใน 4 ของประชากรกรุงนิวเดลี ไม่มีน้ำใช้ วรรณะเกิดจากพวก “อริยะ” หรือ “อารยัน” เข้าไปรุกราน และทำสงครามกับชนพื้นเมืองเจ้าของ ถิ่นเดิมในอินเดีย ซึ่งเรียกว่าพวก “มิลักษะ” (หรือทาสยุ หรือทราวิท) ในยุคโบราณ เมื่อพวกอริยะชนะ สงคราม จึงใช้ศาสนาพราหมณ์เป็น เครื่องมือในการแบ่งวรรณะเป็น 4 วรรณะ เพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง โดยถือว่าแต่ละวรรณะเกิดจากอวัยวะ ของพระพรหมที่แตกต่างกันและมี หน้าที่ต่างกัน..”

แนวคิดนี้เกิดจากระบบ วรรณะในอินเดียยังคงแข็งแรงและมี อิทธิพลอยู่ในสังคม แม้เวลาจะ เปลี่ยนไปจากครั้งพุทธกาลแล้วก็ตาม แต่แนวคิดเรื่องหวัณวรรณะ ขึ้นทาง

สังคมยังปรากฏอยู่ ดังมีผู้ทำการศึกษา ไว้ อาทิ ะบบวรรณะ: ปัญหาและ ทางออกในมุมมองของมหาตมะ คานธี และ ดร. บี. อาร์ อัมเบดการ์ ของ สมหวัง แก้วสุฟอง (2559: 121-139) การดำรงอยู่ของระบบวรรณะในสังคม อินเดีย ของสมหวัง แก้วสุฟอง (2561: 115-134) หรือในงานของอาชว์ฐริษฐ์ น้อมเนียน (2560: 31-60) เรื่อง แนวคิดทางสังคมเรื่องอาชีพจาก มุมมองเรื่องวรรณะในศาสนาฮินดู ดังนั้น แนวคิดเรื่องความหวัณวรรณะ อันสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังยกกรณีศึกษาจากข้อมูลของ CS Global Wealth Report 2018 ของ เครดิตสวิส Private Banking และผู้นำ ในการบริหารความมั่งคั่ง สัญชาติ สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเผยแพร่ข้อมูลเมื่อ เดือนตุลาคม 2561 โดยระบุว่า ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่มี ความเหลื่อมล้ำสูงที่สุดในโลกไปแล้ว เมื่อนับอันดับด้าน ความมั่งคั่ง (Wealth) จากที่ประเทศไทยเคยอยู่ อันดับ 3 ในการสำรวจเมื่อสองปีก่อน แต่ปัจจุบันกลับแซงหน้าความเหลื่อม ล้ำของรัสเซียและอินเดีย ไปยืนห่าง จากทั้งสองประเทศเป็นอันดับ 1 (ไทยรัฐฉบับพิมพ์, 2561) ดังนั้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสมาชิกใน สังคม จึงยังคงเป็น ปัญหาของ

ประชาคมโลก โดยเฉพาะประเทศไทย กับสถิติที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

5. ความขัดแย้งในเรื่องทฤษฎีหลักการ แนวคิด หลักปฏิบัติ (ธัมมมัจฉริยะ) ความขัดกันด้วยความเชื่อหลักการ แนวคิดถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-แท้-ไม่จริงแท้ ดังความความขัดแย้งในเรื่องการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย การเลือกตั้ง-ไม่เลือกตั้ง เผด็จการ ประชาธิปไตย เสรีนิยม พุทธแท้-พุทธเทียม สัทธรรมปฏิรูป เรื่องเหล่านี้เป็นการขัดแย้งในเรื่องแนวคิดและหลักปฏิบัติ ดังปรากฏในครั้งพุทธกาลจนกระทั่งนำไปสู่การสังคายนาและตกเป็นนิกาย (สุรพศ ทวีศักดิ์, 2545: 82-92) ดังกรณีประเทศไทยก็เกิดธรรมยุติกนิกาย (ศรีสุพร ช่วงสกุล, 2537: 54-81) สันติอโศก (จันทร์หา เสงสมบุรณ์, 2556: 143-150) ธรรมกาย (ตรี บุญเจือ, 2017: 498-524) เสือเหลืองแดง (วรรณวิภาค์ มานะโชติพงษ์, 2557: 31-68) ประชาธิปไตยและความเชื่อต่อประชาธิปไตยที่แตกต่าง (นรพัชร เสาธงทอง, 2015: 89-95) เช่น กลไกการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง-ไม่เลือกตั้ง การรัฐประหารผิดกฎหมายหรือเป็นการคอร์รัปชันในเชิงอำนาจเหล่านี้นำไปสู่การเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง รวมไปถึงการใช้ความรุนแรงเหล่านั้นเป็นเครื่องมือ “สื่อ (ไม่) ฆ่า:

ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล” (วิไลวรรณ จงวิไลเกษม, 2560: 153-163) ส่งผ่านความรุนแรงเป็นแนวคิดการกระทำ ดังนั้น แนวคิดเรื่องความหวังต่อความเชื่อ หลักการหลักคิด จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่น่าไปสู่ความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงต่อกันภายใต้แนวคิดธัมมมัจฉริยะ

แนวคิดความหวังต่อความเชื่อความคิด เผ่าพันธุ์ วงศ์ตระกูล ชาติพันธุ์ จึงทำให้เกิดพฤติกรรมและการกระทำที่นัยหนึ่งเพื่อรักษา นัยหนึ่งเพื่อปกป้อง นัยหนึ่งเพื่อยืนยันอุดมคติความคิดของตนเอง ดังนั้น ความขัดแย้งเรื่องน้ำมัน เขตแดน ดินแดน ความขัดแย้งเรื่องแหล่งแร่ ก๊าซธรรมชาติ และในความขัดกันกันเหล่านั้นที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่วนหนึ่งแก้ไขได้ ส่วนหนึ่งยังไม่มีบทสรุป ส่วนหนึ่งกลายเป็นรวมรุนแรงจากการแก้ปัญหาเสียเอง และผลกระทบที่เกิดขึ้นก็ยังอยู่อย่างต่อเนื่องมา โดยทั้งหมดเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดความหวัง (มัจฉริยะ)

ความตายของนางสุนทรกับบทวิเคราะห์ทางสังคม เศรษฐศาสตร์ และการช่วงชิง

ความตายของสุนทรในสุนทรสูตร สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ในเชิงสังคม

เศรษฐกิจ และการจัดสรร
ผลประโยชน์ได้ ซึ่งจะพบว่า

1. ผลประโยชน์ทำให้คนต้องตาย ครั้นพุทธกาลความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ทำให้กลุ่มความเชื่อศาสนาอื่นได้รับผลกระทบ เพราะเป็นฐานมวลชนเดียวกัน แปลว่าแย่งลูกค้ากัน การใช้ความตายของนางสุนทรีเป็นเครื่องมือ ใส่ร้ายป้ายสี จากผลประโยชน์ที่เสียไปของกลุ่มศาสนาตรงกันข้าม จึงเกิดความคิดทวงคืนผลประโยชน์ ทำให้คิดกำจัดด้วยเล่ห์กล โยนศพป้ายสี ด้วยความผิดว่า “ใครฆ่า” ดังกรณีความตายและศพในการชุมนุมที่ราชประสงค์ในบริการเมืองไทยระหว่างวันที่ 10 เมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ความตายและการฆ่าจึงมีนัยของผลประโยชน์และการเสียประโยชน์ หรืออาจเรียกว่า ศพมีนัยเป็นผลประโยชน์ ความตายมีผลประโยชน์เป็นความเสื่อม ความเกลียดชังต่อความเชื่อของอีกฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งผลประโยชน์ในอำนาจและผลได้ ทำให้มนุษย์ต้องลงทุนแย่งชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ-ผลประโยชน์โดยไม่จำกัดวิธีการ แม้กระทั่งทำคนให้ตายดังปรากฏในพระสูตร “จึงได้จ้างนักเลงให้ฆ่านาง แล้วหมกไว้ในคูรอบพระเชตวันนั่นเอง” (เทียบเคียงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250)

2. ความโลภในผลประโยชน์อำนาจ หมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์และอำนาจโดยไม่จำกัดวิธีเนื่องจาก “พวกอัญเดียรฉัตรบริพาชนเห็นสักการะเกิดขึ้นแก่พระผู้มีพระภาคและภิกษุสงฆ์ไม่ได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) นำไปสู่การสร้างเหตุการณ์เพื่อใช้เหตุการณ์เป็นเครื่องต่อรอง ใช้ความเท็จลดทอนความจริง ความตายถูกทำให้เป็นเงื่อนไขเพื่อเป็นเครื่องมือของอีกฝ่าย เพื่อคุกคาม ข่มขู่ รวมไปถึงการยุติผลได้ของอีกฝ่าย เราจึงเห็นความตายถูกยกเป็นประเด็นทางการเมืองลดทอนความน่าเชื่อถือของอีกฝ่าย ความตายถูกทำให้เป็นเครื่องมือในการยุตบบาทหรือพฤติกรรมการกระทำของอีกฝ่าย ความตายหรือความรุนแรงจึงเป็นจุดเริ่มของปัญหา และไม่มีที่ท่าที่จะสรุปจบหรือแก้ปัญหาได้อย่างถาวร แต่จะเป็นตราบาปเพื่อผลประโยชน์อำนาจ ที่ถูกบันทึกไว้เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ดังปรากฏในสุนทรีสูตรด้วยเช่นกัน

3. ความตายเป็นเครื่องมือ “แพะ” กับความตาย ความตายของนางสุนทรีถูกตั้งคำถามเชิงประจักษ์จากหลักฐานในที่เกิดเหตุ ว่าทำไมสุนทรีมาวัดทุกวัน จึงถูกฆ่าตายและต้องตายในวัด คนทำดีทำไมจะต้องตายหรือถูกฆ่าตายในวัด ใครเป็นคนฆ่า

“พระเหล่านี้ปราศจากความเป็นสมณะ พระเหล่านี้ปราศจากความเป็นพรหม แล้ว ทำไม เป็นชายจึงข่มขืนผู้หญิง แล้วฆ่าเสียเล่า” (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) มีการตั้งข้อสังเกตว่า ต้องเป็นพระแน่นอน เพราะตายในวัด แปลว่า พื้นที่และพฤติกรรมของสถานที่เกิดเหตุไม่น่าจะเป็นอื่นไปได้ ยกเหตุแห่งความสงสัยจำเพาะไปที่วัด ความตายเป็นสถานการณ์ที่ถูกสร้าง จึงเป็นการสร้างทั้งจริงและเท็จ เพื่อเป็นคำตอบรวมของเหตุการณ์ จะเป็นไปได้อย่างไรที่จะฆ่าจากที่อื่น แล้วแบกศพมาทั้งที่นี่

ประเด็นในการใส่ความ ถูกสร้างด้วยการสื่อสารสาธารณะ การโฆษณา ประหนึ่งว่า อีกฝ่ายเป็นผู้ถูกกระทำ รวมไปถึงกรณีโศกนาฏกรรมความตายของเสือเหลืองเสือแดงในสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทย “วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 มีประชาชนเสียชีวิต 98 ศพ บาดเจ็บ 1,978 คน รวมทั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ประกาศใช้กฎอัยการศึกและกองทัพทำการรัฐประหารเกิดความเสียหายในด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงมากกว่า 750,000 ล้านบาท ค่าเงินบาทลดลงร้อยละ 4.6 ต่ำสุดในรอบสามปี ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ลดลง ร้อย

ละ 9.1 ด้านการท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 60 นักลงทุนต่างชาติได้ถอนเงิน 5,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อเป็นการประท้วง” (อานวย สุชี, 2560: 9-11)

ประเด็นและข้อมูลที่ยกมาล้วนถูกนำมาเป็นเครื่องมือเป็นประเด็นตีโต้ทางการเมือง (เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนันท์, 2558: 85-128) ความตายในสถานการณ์ทางการเมืองเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 และ 2518 ล้วนมีแนวคิดได้อีกฝ่าย โดยมีผลเป็นได้-เสียส่วนใครได้เสียเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังกรณีความตายในเหตุการณ์ปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน (Schoenhals, 1996) ความตายในเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชา (Chandler, 1991) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดา (Longman, 2010) ล้วนเป็นข้อเท็จจริง แต่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นเครื่องมือในการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น ความตายของสุนทรีจึงเป็นความจริงว่า ความตายนั้นถูกออกแบบมาให้ตายในสถานการณ์ของการแข่งขันและการช่วงชิงผลประโยชน์ในนามองค์กรคู่แข่ง แต่อีกฝ่ายหนึ่งถูกทำให้เป็นเครื่องมือของอีกฝ่ายในการสร้างความชอบธรรมและลดความชอบธรรมให้กับอีกฝ่ายหนึ่งไปพร้อมกันด้วย

4. การสร้างข้อมูลเท็จสู่การสื่อสารอันเป็นเท็จ ในเรื่องสุนทรีสูตร

การสร้างข้อมูลสถานการณ์อันเป็นเท็จ “อัญเดียรฉัตรปริพาชกเหล่านั้น จึงค้น พระเชตะวันแล้วขุดศพนาง สุนทรีปริพา ชิกาตามที่ดินสั่งให้หมกไว้ขึ้นจากคุยกขึ้นเตี้ยแล้วให้ห้ามเข้าไปยังกรุงสา วตถิ์ เดินจากถนนนี้ไปถนนโน้น จาก ตรอกนี้ไปตรอกโน้น พร้อมกับให้คน ทั้งหลายโพนทนาว่า....พระเหล่านี้ ปราศจากความเป็นพรหมแล้ว ทำไม เป็นชายจึงข่มขืนผู้หญิงแล้วฆ่าเสีย เล่า” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) ตามแนวคิดในเรื่อง ทฤษฎีสมคบคิด (Conspiracy Theory) ที่มีนัยของการสมรู้ร่วม กระทำหรือสร้างสถานการณ์ร่วมกัน “...ระบบความคิดของคนหรือกลุ่มคน ที่นำเหตุการณ์ หรือเรื่องเล่ามา เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อมี วัตถุประสงค์หนึ่งใดที่จะให้คุณ-โทษ ประโยชน์หรือความเสียหายแก่บุคคล กลุ่มบุคคลโดยมีข้อเท็จจริงเพียง บางส่วนหรือจะมีเหตุผลความเชื่อ บางส่วนมาสนับสนุนทั้งในบริบทของ สังคม วัฒนธรรม ศาสนาและการเมือง ...” (เฉลิมพล พลมุข, 2561) ดังกรณีที่มีเหตุการณ์ “...เรื่องราวในอดีตกาลที่ ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีสมคบคิด ในต่างประเทศ อาทิ นักบินอวกาศ บัสซ์ อัลดริน และนิล อาร์มสตรอง ใน โครงการอะพอลโลที่เหยียบดวงจันทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2511 เป็นเรื่องลวงฮิต

เลอร์ และเอลวิส เพรสลีย์ ยังไม่ตาย แต่ถูกมนุษย์ต่างดาวนำตัวไปนอกโลก ปรีศ น การ ลอบสังหารของ ประธานาธิบดีคนที่ 35 จอห์น เอฟ เคเนดี ที่มีอายุน้อยที่สุดของ สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2506”

เจ้าของวาทะ “จงอย่าถามว่า ประเทศชาติจะให้อะไรแก่ท่าน แต่จงถามตัวท่านเองว่า ท่านทำอะไรให้ ประเทศชาติ” หรือ “โลกอาจจะแตก ในเร็ววันนี้ เนื่องด้วยจะมีก้อน อุกกาบาตขนาดใหญ่เข้ามาในวงโคจร ของโลกของเรา...” และมีข้อมูลอันเป็น สถิติรวมว่า “...มีนักวิจัยด้านรัฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย Miami ที่นำโดย Joseph E. Uscinski และ Joseph M. Parent ที่ได้เขียนหนังสือเรื่อง American Conspiracy Theories ในปี ค.ศ. 2014 ที่ได้สำรวจคนอเมริกา พบว่า 3 ใน 4 เคยเชื่อว่า โอบามาไม่ได้ เป็นคนอเมริกัน และเหตุการณ์ 9/11 คนที่จับระดับปริญญาดรีเชื่อในเรื่อง ดังกล่าว 23 %...” (เฉลิมพล พลมุข, 2561) ทั้งหมดที่ยกมาเป็นการสะท้อน ข้อมูลของความจริงที่ถูกจัดสร้างขึ้น ส่วนเป็นเท็จเป็นจริง ข้อมูลของความ จริงจะเป็นผู้ยืนยันความจริงด้วยความ จริงนั้น ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยสรุป ผลประโยชน์ที่ขัดกันทำให้เกิดการ แข่งขัน ชิงชิงผลประโยชน์ด้วยวิธีการ

ที่ไม่สุจริต การใช้ชีวิตคนอื่นมาทำสร้างเงื่อนไขเป็นความตาย ผลจึงกลายเป็นความรุนแรง ความตายและความรุนแรงต่อเนื่อง โดยมีผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เป็นฉากหลังกำกับอยู่ก็ตาม

การบริหารสู่ความรุนแรงกับจัดการความรุนแรงด้านข้อมูลข่าวสาร

เมื่อเจาะจงไปในเรื่องความรุนแรง การสื่อสาร โดยมีฉากหลังเป็นผลประโยชน์ทั้งนามรัฐชาติ ชาติพันธุ์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในสุนทรียสูตร (1) มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุของความโลภ ผลประโยชน์ จึงนำไปสู่ความรุนแรง ใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือ (2) การบริหารข้อมูลข่าวสารหรือการสื่อสารอันเป็นเท็จ ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบประยุกต์ได้ในสถานการณ์ของการท่วมทับของยุคสมัย ของ ข่าวสาร Fake News โดยเฉพาะในปัจจุบัน ซึ่งยกมาอธิบายได้ คือ

1. การบริหารเพื่อให้ได้ผลประโยชน์สู่การใช้ความรุนแรง ในสุนทรียสูตรผลประโยชน์เป็นปัจจัยต่ออำนาจและการใช้ความรุนแรง “แม้ภิกษุสงฆ์ก็เป็นผู้ที่มหาชนสักการะเคารพ นับถือ บูชา นอบน้อม ได้จิวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร ส่วนพวกอัญญเดียรถีย์บริพาชกเป็นผู้ที่มหาชนไม่สักการะ ไม่

เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ไม่นอบน้อม ไม่ได้จิวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริขาร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) จนผสมรวมเป็นความรุนแรงไป “จำนนกเลงให้ฆ่านางแล้วหมกไว้ในคูรอบพระเชตวัน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) แม้ในความเป็นจริง ความรุนแรงเหล่านั้นจะหวังผลได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ดังกรณีพระเจ้าอชาตศัตรูที่เชื่อคำยุยงของที่ปรึกษานำไปสู่การยึดอำนาจจากพระราชบิดา แล้วใช้ความกลัวเป็นเครื่องป้องกันจับพระราชบิดาขังคุกและสวรรคตในที่สุด พระเจ้าวิสุทธิชนที่ใช้ผลแห่งความเกลียดชังแย่งชิงอำนาจจากพระเจ้าปเสนทิโกศลผู้เป็นพระราชบิดา จนกระทั่งกระทำความรุนแรงปล่อยให้บิดาเสียชีวิตอยู่นอกเมือง (พระระพิน พุทธิสาร, 2554) พระเจ้าอโศกที่ต้องทำความรุนแรงต่อพี่น้องเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ “...เจ้าชายอโศกทรงมีพระชนมายุ 30 พรรษา ได้เสด็จกลับพระนครปาฏลิบุตร ทำสงครามแย่งชิงราชสมบัติได้สำเร็จ เสด็จเสวยราชสมบัติ และราชาภิเษก เมื่อ พ.ศ. 218....” (ชูจิต ชายทวีป, 2558: 1-13) กรณีจินซีฮ่องเต้ (Qín Shǐ Huángdì; 260–210 ก่อนคริสตกาล) จักรพรรดิผู้เกรียงไกรในประวัติศาสตร์จีน ก็ใช้ความรุนแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ “...

สังหารหลี่ปู้เหว่ยผู้เปรียบเสมือนบิดา
บุญธรรม - ประหารโหดขั้นที่ ผู้เป็นซู่
รักของพระมารดาจิ้นซีฮ่องเต้ - จิ้นซี
เมื่อจำใจลงโทษพระมารดาตนเอง -
โหดสังเฝ้าตำราและฆ่าบัณฑิต - บัญชา
ให้สังหารยกหมู่บ้าน - จิ้นซีฮ่องเต้
บัญชาให้สังหารชั้นที่นับร้อยในวัน
เดียว...ฝังนักคิดและปัญญาชนสำนัก
วิชาขงจื้อทั้งเป็นจำนวน 460 คนเมื่อ
ปี 210 ก่อนคริสตกาล...” (รวีโรจน์,
2558) ผลประโยชน์ คือ อำนาจ และ
ใช้อำนาจนั้นในการทำลายหรือการปราบ
คู่แข่งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ
โลก การช่วงชิงกันของรัฐมหาอำนาจ
ในช่วงสงครามเย็นทำให้เกิดการ
เผชิญหน้ากันทางทหาร เศรษฐกิจและ
การเมืองระหว่างประเทศจนกลายเป็น
สงครามตัวแทน (Proxy War) ใน
หลายพื้นที่ดังปรากฏในอิรัก ซีเรีย
ปัจจุบัน โดยมีผลประโยชน์ในเชิงรัฐ
เครือข่ายจำนวนมาก ผลประโยชน์
ในทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัด คือ น้ำมัน
และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งใน
แนวคิดทางพระพุทธศาสนาได้เสนอ
วิธีการแก้ไข คือ การจัดสรร
ผลประโยชน์ที่เป็นธรรม (สาธารณ
โภคี) สอดคล้องกับสภาพความจริงใน
สิทธิและผลประโยชน์นั้น ให้เป็นผลได้
แก่สมาชิกอย่างเท่าเทียม “เนกาสี
ลกเต สุข - กินคนเดียวย่อมไม่เป็นสุข”
ภายใต้ระบบองค์กรรวม (สังฆะ) เพื่อการ

อยู่ร่วมกันอย่างสันติ (สามัคคีธรรม)
เมื่อขัดกันด้วยผลประโยชน์ผลได้
ก็ต้องมีการบริหารที่เป็นธรรม
เหมาะสม เป็นต้น

2. วิธีการจัดการความรุนแรง
ด้านข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ในสุนทรียสูตร พระพุทธเจ้าใช้วิธีการ
ยืนยันความจริงด้วยความจริง ใช้ความ
สงบกลบข่าวเท็จ ดังปรากฏว่า “ภิกษุ
ทั้งหลายเสียง (โจษ) นั้น จักมีไม่นาน
จักมีเพียง 7 วันเท่านั้น ครั้นพ้น 7 วันก็
จักหายไป” (พระไตรปิฎกภาษาไทย
เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250) เมื่อใดก็
ตามที่ชาวพุทธจะดำเนินการหรือ
สื่อสารใด ๆ จะต้องรับข้อมูลและ
สื่อสารอย่างระมัดระวัง เช่น การใช้
ความจริงยืนยันต่อความจริงนั้น
(สัจจะ) เป็นความจริงแท้ หรือใช้ความ
จริงต่อสู้ความไม่จริง เป็นพุทธวิธี
เกิดขึ้นครั้งพุทธกาล พร้อมต่อสู้ด้วย
วิธีการ “คนที่ชอบกล่าวคำไม่จริงหรือ
คนที่ทำความชั่วแล้วกล่าวว่า “ฉันไม่ได้
ทำ” ต่างก็ตกนรก” (พระไตรปิฎก
ภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 38: 246-250)
ในทางพระพุทธศาสนาใช้กลวิธีในการ
ยุติความรุนแรงจากการสื่อสารด้วย
ความจริงแท้ (สัจจะ) ดังวัตรปฏิบัติของ
พระพุทธเจ้าที่ว่า “ธรรมชาติของ
ตถาคต ย่อมไม่ทำบาปแม้ในที่ลับ”
ธรรมชาติเหล่านี้ย่อมเป็นหลักฐานที่
ประจักษ์ทั้งในเชิงบุคคล เหมือนสัตว์

กินพืชยอมไม่กินเนื้อ พระพุทธศาสนาใช้ธรรมชาตินี้เป็นเครื่องป้องกันและรักษาความจริงให้ปรากฏต่อสาธารณะจากเหตุการณ์ของสุนทรีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ คือ ให้ใช้ความจริงต่อสู้กับความไม่จริงด้วยความมุ่งมั่นและเข้มแข็งที่จะต้องอดทนรอและยืนยันความจริงอย่างถึงที่สุด ซึ่งสามารถใช้ได้ในทุกสถานการณ์ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

สรุป

ความตายเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดแล้วต้องตาย แต่ความตาย

ของสุนทรีเป็นส่วนหนึ่งในการสอนให้มองธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมชาติเช่นนั้น แต่ความตายของสุนทรีไม่ใช่ความตายในแบบปกติ เป็นความตายที่ถูกวางแผน จัดวางและหวังผลไว้แล้ว โดยมีฉากหลังในเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผลได้ ซึ่งได้นำมาเป็นผลสะท้อนคิดเชิงประจักษ์ในแบบความตายเป็นเครื่องมือการสื่อสาร ภายใต้เหตุปัจจัยของความเปลี่ยนแปลง ดังที่ยกมาเป็นกรณีศึกษาในสุนทรีสูตรนี้

บรรณานุกรม

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (28 พฤศจิกายน 2559). ขาวเคิร์ดแห่งประเทศไทยเคอร์ดิสถานผู้อาภัพ. *มติชนออนไลน์*, สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2562, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_301053
- จันทรา เสงสมบุรณ์. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติและหลักปฏิบัติเรื่องพุทธสันติวิธีกับอารยะขัดขืนของชุมชนสันติอโศก. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 20 (2), 143-150.
- เฉลิมพล พลมุข. (19 เมษายน 2561). ทฤษฎีสมคบคิด. *มติชนออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2562, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_920097
- ชนมธิดา อัยกุล. (2561). เส้นแบ่งอัตลักษณ์ในอินโดนีเซีย: ความเกลียดชังคนอื่นในแคมเปญต่อต้านอาฮก. *วารสารประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 5 (1), 64-115.
- ชลลดา สัจจานิตย์. (2552). มาตรการ NTBs: การกีดกันสำคัญต่อผู้ส่งออกไทย – Non-Tariff Barriers (NTBs): Key Trade Barriers for Thai Exports. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 9 (2), 125-134.

- ชูชิต ชายทวีป. (2558). มูลเหตุแห่งการเปลี่ยนพระราชหฤทัยของพระเจ้าอโศกมหาราช สู่การปกครองที่ทรงธรรม. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 4 (2), 1-13.
- แซนด์เลอร์, เดวิด พี. (2543). *ประวัติศาสตร์กัมพูชา*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ตรี บุญเจือ. (2560). สื่อกับการจัดการความขัดแย้งต่อกรณีวัดพระธรรมกาย: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ประเมินและพัฒนาเพื่อสังคมไทยยุค 4.0. *วารสารวิชาการ กสทช.* 2, 498-524.
- ไทยรัฐฉบับพิมพ์. (24 ธันวาคม 2561). เปิดความจริง ความเหลื่อมล้ำของคนไทย. *ไทยรัฐออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/news/business/market-business/1452476>
- นรพัชร เสาธงทอง. (2015). ประชาธิปไตยแบบไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 6 (2), 89-95.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2549). *การเมืองไทย สมัยพระนารายณ์*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- บวร โทศรีแก้ว. (28 กุมภาพันธ์ 2559). ศีกวรรณะอินเดียยุคใหม่ ยอมลดชั้นเพื่อให้อยู่รอด. *ไทยรัฐออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/content/583152>
- เผ่า นวกุล. (2560). มิชชันนารีกับความขัดแย้งในพม่ายุคอาณานิคม Missionary and Conflict in Colonial Burma. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*. 36 (2), 47-62.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 21 (3), 29-54.
- พระระพิน พุทธิสารโร. (2554). *ความรุนแรงครั้งพุทธกาล: กรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ศากยวงศ์*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2543). *พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 42*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

- รวีโรจน์. (2558). *จีนชื้อฮ่องเต้ผู้ไร้เมตตา ล้างหัวโหดแบบทรมาณสุด ๆ*. กรุงเทพมหานคร: อนิเมทกรุ๊ป.
- วรรณวิภาศ มานะโชติพงษ์. (2557). มองเหลือง-แดง ผ่านข้อคิดทางการเมือง. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*. 32 (3), 31-68.
- วิไลวรรณ จงวิไลเกษม. (2560). สื่อ (ไม่) ฆ่า: ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล. *วารสารศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 10 (3), 153-163.
- ศรีสุพร ช่วงสกุล. (2537). แนวคิดของธรรมยุติกนิกาย: เหตุผลนิยมและมนุษยนิยม. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 1 (2), 54-81.
- สมหวัง แก้วสุฟอง. (2559). ระบบวรรณะ: ปัญหาและทางออกในมุมมองของมหาตมะคานธี และ ดร. บี. อาร์. อัมเบดการ์. *วารสารปณิธาน*. 12 (2), 121-139.
- สมหวัง แก้วสุฟอง. (2561). การดำรงอยู่ของระบบวรรณะในสังคมอินเดีย. *วารสารปณิธาน*. 14 (1), 115-134.
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2545). เหตุเกิด พ.ศ. 1: วิเคราะห์กรณีปฐมสังคายนาและภิกษุณีสงฆ์โดยเมตตานันโท ภิกขุ. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 9 (2), 82-92,
- อาชว์ฤทธิ์ญ์ น้อมเนียน. (2560). แนวคิดทางสังคมเรื่องอาชีพจากมุมมองเรื่องวรรณะในศาสนาฮินดู. *วารสารการบริหารการปกครอง*. 6 (1), 31-60.
- อำนวย สุชี. (2560). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนบนวิกฤตความขัดแย้งทางการเมืองประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2557. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 15 (2), 9-32.
- เอกพลณัฐ ญัฐพัทธนันท์. (2558). การเมืองเสื้อสีกับการศึกษาขบวนการโต้กลับตามจารีตการศึกษาขบวนการทางสังคมและการเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 27 (1), 85-128.
- Chandler, D. P. (1991). *The Tragedy of Cambodian History*. New Haven: Yale University Press.
- Hagendoorn, A., Linssen, H., and Tumanov, S. V. (2001). *Intergroup Relations in States of the Former Soviet Union: The Perception of Russians*. London: Psychology Press.
- Harris, G. S. (1977). Ethnic Conflict and the Kurds. *SAGE Journals*. 433 (1), 112-124.

- Kurtzer, D. C., Lasensky, S. B. (2008). *Negotiating Arab-Israeli Peace: American Leadership in the Middle East*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace.
- Longman, T. (2010). *Christianity and Genocide in Rwanda*. New York: Cambridge University Press.
- Mamdani, M. (2002). *When Victims Become Killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda*. Princeton: Princeton University Press.
- Murray, W. and Woods, K. (2014). *The Iran-Iraq War: A Military and Strategic History*. New York: Cambridge University Press.
- Schoenhals, M., ed., (1996). *China's Cultural Revolution, 1966–1969: Not a Dinner Party*. Armonk: M. E. Sharpe.
- Yegar, M. (2002). *Between Integration and Secession: The Muslim Communities of the Southern Philippines, Southern Thailand, and Western Burma/Myanmar*. Lanham: Lexington Books.

พุทธอธิปไตย 3 กับมุมมองความเห็นต่าง Three Buddha Adhipateyyas with the Different Views

พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู¹, วิโรจน์ ทองปลิว²

Pisutpong Endoo¹, Wirote Thongplew²

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์¹, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์²

Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus¹,

Surin Rajabhat University²

Corresponding Author, E-mail: promise_guy@Hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักพระพุทธศาสนาเรื่องพุทธอธิปไตย 3 ที่สะท้อนถึงมุมมองความเห็นต่างของคน โดยศึกษารวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์จากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา งานค้นคว้าวิจัยและตำราอื่นที่น่าเชื่อถือได้ หัวข้อที่ได้นำเสนอในบทความนี้ประกอบไปด้วยหัวข้อหลักดังนี้ 1) อธิปไตย: รากศัพท์และความหมาย 2) ความเห็นต่างของมนุษย์: มุมมองของนักจิตวิทยา 3) ความเห็นต่างของมนุษย์: มุมมองในพระพุทธศาสนา 4) พุทธอธิปไตย 3 กับการจำแนกความคิด และ 5) การประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ปัญหาเรื่องความเห็นต่างจากการวิเคราะห์พบว่า ความเห็นต่างในสังคมมีลักษณะสัมพันธ์กับหลักธรรมในเรื่องอธิปไตย ซึ่งความเห็นต่างเหล่านี้มีสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ สาเหตุภายในและภายนอก โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่สะท้อนสาเหตุภายในอย่างเห็นชัดเจน

คำสำคัญ: พุทธอธิปไตย; อธิปไตย 3; มุมมองความเห็นต่าง

Abstract

This academic paper aims to present the doctrines of Buddhism on three Buddha Adhipateyyas resulting in people's different points of views. This study is collected and synthesized from many sources consisted of the important books of Buddhism, research books, and other reliable academic books. In the details of this paper, it consists of

5 main topics. All of them are 1) Adhipateyya: root and meaning; 2) different views of people: psychologists' perspectives; 3) different views of people: Buddhist perspectives; 4) three Buddha Adhipateyyas for classification of ideas; and 5) to apply for solving the problem of different views. The result of this study is that the different views of society are related to three Buddha Adhipateyyas. All different views occur from two main causes that are internal and external. Especially in Buddhism it obviously reflects the internal cause.

Keywords: Buddha Adhipateyya; Three Buddhist Supremacies;
Different Views

บทนำ

มนุษย์ คือ สัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนเมือง มีความหลากหลายทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา แม้กระทั่งการดำรงชีวิตในลักษณะความเป็นชนชั้นที่แตกต่างกัน เมื่อมนุษย์จำนวนมากอยู่รวมกันเป็นกลุ่มสังคมขนาดใหญ่ ปัญหาต่าง ๆ ย่อมเกิดขึ้นตามมา และหนึ่งในปัญหาเหล่านั้น คือ ความขัดแย้งทางความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในท่ามกลางสังคมไทยปัจจุบัน ความขัดแย้งทางความคิดเห็นต่างที่เกิดขึ้น นำมาซึ่งความแตกแยกทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตผู้คนในสังคมไทย มีความคิดเห็นต่างในเรื่องความเชื่อทางปรัชญา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และเหตุการณ์บ้านเมืองทางสังคมเหล่านี้ อะไร คือ

สาเหตุหลักแห่งความคิดเห็นต่างของคนไทยในปัจจุบัน

อธิปไตยเป็นหลักธรรมที่สำคัญหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา หากนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบโจทย์หาข้อสรุปความคิดเห็นต่างของคนไทยสามารถสรุปในภาพรวมได้ว่า คนไทยมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมาจำแนกตามองค์ประกอบหลัก ๆ ตามอธิปไตย 3 ประการ ได้แก่ 1. อัตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ 2. โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ 3. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2551: 107)

จุดประสงค์ของบทความความวิชาการเรื่องนี้ จะเสนอมุมมองเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้คนจำนวนมากมีความคิดเห็นที่ต่างจากมุมมองของนักจิตวิทยาและหลักธรรมที่สำคัญในพระพุทธศาสนา

โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักธรรมเรื่องพุทธอธิปไตย 3 ซึ่งนำมาวิเคราะห์ เพื่อจำแนกความเห็นต่างของคนไทยโดยรวมและได้นำเสนอหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่สำคัญอื่น ๆ เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องความเห็นต่างของคนไทยด้วย

เนื้อเรื่อง

พุทธอธิปไตย: ในแง่ของความหมาย

คำว่า พุทธอธิปไตย มาจากการผสมคำสองคำ คือ พุทธ หมายถึง ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หรือหมายถึงพระพุทธศาสนา คือ ศาสนาของผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน กับคำว่า อธิปไตย ที่หมายถึง ภาวะที่ยึดถือเอาเป็นใหญ่หรือความเป็นใหญ่ในภาวะที่ยึดถือไว้ครอง เมื่อรวมกัน พุทธอธิปไตย จึงหมายถึง สิ่งที่ดีหรือภาวะความเป็นใหญ่ตามหลักพระพุทธศาสนา

คำว่า อธิปไตย เป็นภาษาบาลีมาจากคำว่า อธิ (ยิ่ง, ใหญ่, ทับ) + ปไตย (มาจากคำว่า ปติ แปลว่า เจ้า, ผัว) 2 คำรวมกันเป็น อธิปไตย ในที่นี้แปลได้ว่า เจ้าผู้ยิ่งใหญ่

ในพจนานุกรมไทย-เขมร เขียนเป็นคำอ่านเป็นภาษาบาลีว่า อธิเบเตย อ่านว่า อะทิปะไต (กาญจนา นาคสกุล, 2548: 1089) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เขียนเป็นคำอ่านว่า

อะทิปะไต หรืออะทิปะไต แปลว่า อำนาจสูงสุดของรัฐที่จะใช้บังคับบัญชาภายในอาณาเขตของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2548: 107) ให้คำจำกัดความว่า อธิปไตย คือ ความเป็นใหญ่หรือภาวะที่ถือเอาเป็นใหญ่ จากคำจำกัดความข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า อธิปไตยหมายถึง ภาวะที่ยึดถือเอาเป็นใหญ่หรือความเป็นใหญ่ในภาวะที่ยึดถือไว้ครอง คือ ภาวะการณ์ที่ยึดถือหรือตั้งมั่นในความเป็นใหญ่

อธิปไตยเป็นพุทธพจน์ที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาจากจำนวนพุทธพจน์ที่มีอยู่ทั้งหมด 84,000 พระธรรมชั้นตรี ซึ่งถูกรวบรวมเอาไว้ในพระไตรปิฎก อธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 40: 201) ได้แก่

1. อัตตอธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาความคิดของตัวเองโดยมองพื้นฐานจากสิ่งรอบกายตัวเองไม่ว่าจะเป็นจากฐานะทางสังคม ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ ความรู้ อำนาจของตนเองเป็นใหญ่ เวลาคิดที่จะกระทำการด้วยสิ่งใด มักจะยกเอาความคิดหรือเคารพเอาความคิดตัดสินใจตนเองเป็นใหญ่ สามารถกล่าวได้ว่า บุคคลที่เป็นอัตตอธิปไตยกลุ่มนี้ ก็คือเป็นบุคคล

ผู้เป็นเผด็จการทางความคิดหรือเอกบุคลิกเผด็จการทางความคิด

ลักษณะเฉพาะโดยภาพรวมของบุคคลที่มีความคิดเป็นอัตตาธิปไตย มีลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ถือเอาความคิดตามใจตัวเองเป็นเรื่องสำคัญ มีจิตใจจมอยู่ในความเชื่อตามความปรารถนาอารมณ์ความคิดของตนเอง มีความยึดมั่นและรู้สึกภาคภูมิใจว่าตัวเองได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง คิดและกระทำการสิ่งใดมักอยู่เหนือการใช้เหตุผลและการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ อะไรที่ไม่เป็นไปตามที่ตนเองเชื่อถือว่าไม่ถูกต้อง และแม้มีบุคคลอื่นที่มีความรู้มากแนะนำหรือให้คำปรึกษา แต่สุดท้ายอำนาจการตัดสินใจจะอยู่ที่ความคิดตัวเองเป็นสำคัญ

2. โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ยึดถือความคิดตามความนิยมของชาวโลกหรือจำนวนผู้คน ถือเอากลุ่มคนจำนวนมากเป็นใหญ่ เราเรียกบุคคลที่เป็นโลกาธิปไตยว่า คนธิปไตย คือ ถือความคิดตามหมู่คนจำนวนมากเป็นใหญ่

ลักษณะของคนที่เป็นโลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ อะไรก็ตามที่ชาวโลกเขานิยมชมชอบ แม้จะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายหรือถูกศีลธรรมก็

ตาม ก็ทำไปตามความคิดเห็นของโลกหรือความคิดเห็นของชาวบ้าน ซึ่งบางทีก็ทำให้ตัวเองต้องกลายเป็นคนอ่อนแอ หรือในบางครั้งเราอาจจะเห็นว่า เมื่อมติของคนส่วนมากมีความคิดเห็นอย่างนี้ แม้ว่าสิ่งนั้นมันอาจเป็นการทำลายผลประโยชน์ของคนอื่นหรือเป็นการลบลู่เกียรติและชื่อเสียงของคนใดคนหนึ่งก็ตาม

3. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ยึดหลักการตามความเป็นจริง ความถูกต้อง ความดีงาม ถือเอาเหตุผลเป็นใหญ่ ตรวจสอบตามข้อเท็จจริง รับฟังการแสดงความคิดเห็นและพิจารณาอย่างถี่ถ้วนด้วยสติปัญญา มองเห็นได้ด้วยความรู้สึทึ่ใจ เป็นไปโดยชอบธรรมด้วยความเคารพในหลักการ กฎ ระเบียบ และกติกา

ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เป็นธรรมาธิปไตย ถือความคิดเห็นตามหลักความถูกต้องเป็นใหญ่ อันถือได้ว่าเป็นหัวใจที่ปรากฏอยู่ได้ทั้งในโลกาธิปไตยและอัตตาธิปไตย เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำกับให้ผู้กระทำยึดมั่นความคิดเห็นที่อยู่หลักในศีลธรรมอันดีงาม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542: 17-19) ได้สรุปถึงกฎเกณฑ์หลักธรรมอันดีงามไว้ว่า

บุคคลมีผู้มีหลักธรรมอันดีงามนั้น จะต้องประกอบไปด้วย

1. มีสุจริตทั้งสาม คือ มีความประพฤติดีประพฤติชอบ 3 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 305: 260) ได้แก่ 1) กายสุจริต คือ มีความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย 2) วาจาสุจริต คือ มีความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา 3) มโนสุจริต คือ มีความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

2. ประพฤติตามอารยธรรม โดยปฏิบัติถูกต้องตามทางแห่งกุศลกรรมบท 10 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 347: 362-363) คือ

1) ทางกาย 3 ประการ คือ (1) ละเว้นการฆ่า การสังหาร การเบียดเบียน มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน (2) ละเว้นการแย่งชิงลักขโมยและการเอาไรต์เอาเปรียบ เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน (3) ละเว้นการประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจหรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน

2) ทางวาจา 4 ประการ คือ (1) ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจาก

ความจริง เพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใด ๆ (2) ละเว้นการพูดส่อเสียด ยุยงสร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมสามัคคี (3) ละเว้นการพูดคำหยาบคาย เสียหาย พูดแต่คำสุภาพนุ่มนวลชวน (4) พูดเพื่อแจ้ง

3) ทางใจ 3 ประการ คือ (1) ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้เพื่อแผ้วถางขวาง (2) ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือจ้องที่จะทำลาย ตั้งความปรารถนาดี แผ่ไมตรี มุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน (3) มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

3. มีศีล 5 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 315: 302-303) และหลักความประพฤติ 10 ข้อข้างต้นเป็นธรรมจริยาและเป็นอารยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำคนให้เจริญขึ้นพร้อม ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ แต่ผู้ใดยังไม่มั่นคงในอารยธรรม ท่านสอนว่า ผู้นั้นถึงควบคุมตนให้ได้ในทางกายและวากาก่อนเป็นอย่างน้อยด้วยการประพฤติตามหลักศีล 5 ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา 10 ประการนั้น ก็ยังจะได้ชื่อว่า มีศีลธรรมอันดีงาม คือ 1) เว้นจากปาณาติบาต ละเว้นการ

ฆ่า ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
2) เว้นจากทินนาทาน ละเว้นการลัก
ขโมยเบียดเบียนแย่งชิง ไม่ประทุษร้าย
ต่อทรัพย์สิน 3) เว้นจาก
กาเมสุมิฉฉาจาร ละเว้นการประพฤ
ติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรัก
ของหวง อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิ
และจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของ
เขาสืบสน 4) เว้นจากมุสาวาท ละเว้น
การพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่
ประทุษร้ายเขา หรือประโยชน์สุขของ
เขาด้วยวาจา 5) เว้นจากสุราเมรัย ไม่
เสพเครื่องดองของมีเมาสิ่งเสพติด
อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา
ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาด
สติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ อย่างน้อยก็
เป็นผู้คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคง
ปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม

ความเห็นต่างของมนุษย์: มุมมองของนักจิตวิทยา

ประชากรในประเทศไทยปี
พ.ศ. 2556 มีประชากรไทยจำนวน
ทั้งสิ้น 64,623,000 คน โดยแบ่งตาม
เพศชายจำนวน 31,438,000 คน เพศ
หญิงจำนวน 33,185,000 คน
(Institute for Population and
Social Research, Mahidol
University, 2013) ซึ่งแต่ละคนต่างก็มี
สติปัญญา ความคิดแตกต่างกันไป
อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ

นักจิตวิทยาได้สรุปสาเหตุสำคัญของ
ความคิดเห็นอันแตกต่างกัน ดังนี้

1. ความแตกต่างทาง
พันธุกรรม (Heredity) ทำให้คนเรามี
ลักษณะที่แตกต่างกัน ลักษณะต่าง ๆ
ที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษโดยทาง
พันธุกรรมจะทำให้คนแตกต่างกัน ไม่
ว่าจะเป็นเชื้อชาติ (Race) เพศ (Sex)
ความบกพร่องบางอย่างทางร่างกาย
เช่น ลักษณะของความเจริญเติบโต วัย
หรือบุคลิกภาพ สติปัญญา
ความสามารถที่มีแต่กำเนิด พฤติกรรม
ผิดปรกติอันเนื่องมาจากพันธุกรรม
 เป็นต้น

2. ความแตกต่างจาก
สิ่งแวดล้อม (Environment) ได้แก่ สิ่ง
รอบตัวที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทาง
ความคิดไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา
อบรม ประสบการณ์และการเรียนรู้
ของแต่ละคน ระบบของสังคมและ
วัฒนธรรมของแต่ละชาติ การเลี้ยงดู
ของบิดามารดา การได้รับอุบัติเหตุทำ
ให้สมองหรือร่างกายได้รับความ
กระทบกระเทือนกลายเป็นคนปัญญา
อ่อน พิการ รวมทั้งระบบความคิดที่
พิการ รวมเรียกระบบการนี้ว่า
กระบวนการพิการทางความคิด

3. ความแตกต่างทางการ
ได้รับสภาพข่าวสารจากสื่อมวลชน วิทยุ
โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์

รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์ข่าวสารออนไลน์ว่ามีมากหรือน้อยแตกต่างกันอย่างไร

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านร่างกาย เช่น ความสูง ความต่ำของร่างกาย ผิวเนื้อหยาบ ผิวเนื้อละเอียด ผมหด ผมหาง ผมหยาบ ผมหัก ผมหักสก จมูกโด่ง จมูกแบน ปากเล็กปากแบน ปากหนา ตาชั้นเดียว ตาสองชั้น รวมทั้งบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านชาวปัญญา เช่น ความแตกต่างของบุคคลในความสามารถที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในเชิงนามธรรมและรูปธรรมที่แตกต่างกันออกไป

6. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านอารมณ์ของบุคคลในความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ขณะที่เกิดอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อารมณ์กลัว อารมณ์โกรธ อารมณ์รัก พอใจ ยินดี ตื่นเต้น การแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ต้องแสดงออกอย่างเหมาะสมแต่ในสถานการณ์

7. ความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านสังคม คือ ความแตกต่างของบุคคลในความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่และของสังคมอื่น ๆ

มนุษย์ตั้งแต่เกิดมาต้องอยู่ในระบบของสังคม ตั้งแต่สังคมครอบครัว เพื่อนบ้าน โรงเรียน บุคคลต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมทั้งสิ้น (กันยา สุวรรณแสง, 2538; จิราภา เตังไตรรัตน์ และคณะ, 2547; พิชญ์สิริ คุ้มตระกูล และสุธีรา เฝ้าโกศลิต, 2538; สุชา จันทน์เอม, 2531)

กฤษฎา ศักดิ์ศรี (2534: 128) ได้กล่าวถึงลักษณะความแตกต่างของคน รวมถึงลักษณะความแตกต่างแห่งรากเหง้าของความคิดของคนทั่วไปว่า ลักษณะของมนุษย์และกระบวนการทางความคิดมีลักษณะที่ต่างกัน เพราะสาเหตุเหล่านี้ คือ

1. เชื้อชาติ ทำให้มนุษย์มีรูปร่างหน้าตา สีผิวกาย ผสมกันแตกต่างกันไปรวมถึงระบบความคิดด้วย

2. ศาสนา หล่อหลอมให้มนุษย์มีความเชื่อถือ อบรมสั่งสอนให้ยึดมั่นมาต่างกัน ต่างคนต่างศาสนาก็ย่อมต่างความนึกคิด แล้วแต่ศาสนาจะอบรมสั่งสอนอย่างไร

3. การกระทำ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ เช่น คนที่ฝึกหัดให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อยหรือทำทางที่สง่าผ่าเผย ก็จะเป็นผู้มีกิริยาเรียบร้อยสง่าผ่าเผย ส่วนผู้ที่มิได้ฝึกหัดอาจมีพฤติกรรมตรงกันข้ามหรือตามความ

เคยชินที่ทำอยู่เสมอ เช่น รับประทานอาหาร
อาหารมูมาม เคี้ยวอาหารเสียงดัง

4. วัย ผู้ให้ ญ่ ย่อ ม มี
ประสบการณ์ สุขุมเยือกเย็น ผ่าน
ชีวิตมามากกว่า จึงแตกต่างกับเด็กหรือ
ผู้มีวัยอ่อนกว่า เนื่องจากสมรรถภาพ
ความนึกคิด วุฒิภาวะต่างกัน

5. ความแข็งแรง การที่บุคคล
มีร่างกาย จิตใจ แข็งแรงหรืออ่อนแอ มี
โรคภัยไข้เจ็บรบกวน ทำให้บุคคลเกิด
ความแตกต่างกัน รวมทั้งระบบ
ความคิด

6. การอบรมสั่งสอน บุคคลที่
ได้รับการฝึกอบรมสั่งสอน เลี้ยงดูมา
ต่างกัน ย่อมทำให้เกิดความแตกต่าง
กันได้

7. เพศหญิงชาย ย่อมมีความ
แข็งแรง ความมั่นคง ห้วนไหว
ความรู้สึ ก ผิด ชอบ บ ยึด มั่น ใน
ขนบธรรมเนียมและเชื่อที่ต่างกัน ชาย
ชอบบู๊ ต่อสู้โลดโผน หญิงชอบสวยงาม
ละเอียดอ่อน

8. การศึกษา ความรู้มากหรือ
น้อยย่อมทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลง มี
ความรู้ ความเข้าใจ รู้สึ ก นึกคิดต่างกัน

9. ฐานะทางเศรษฐกิจ ความ
รวยความจนทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลง
และแตกต่างกันไปหลายอย่าง เช่น
ความเชื่อถือ ศรัทธา ความมั่นใจ
บุคลิกภาพ ความคิด นิสัยใจคอ
เปลี่ยนไปเมื่อฐานะเปลี่ยนไป คนจน

อาจรู้จักนอบน้อมถ่อมตน แต่คนรวย
ส่วนใหญ่มีค่านับหน้าถือตามาก ทำให้
เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

10. ถิ่นกำเนิด สภาพดินฟ้า
อากาศของแต่ละภาค ย่อมมีส่วนหล่อ
หลอมให้มนุษย์มีบุคลิกภาพและนิสัยใจ
คอแตกต่างกัน ทางเหนืออากาศหนาว
เย็นสบาย ทำให้คนเมืองเหนือใจดี เป็น
มิตรกับคนทั่วไป ทางใต้ต้องผจญกับ
ดินฟ้าอากาศแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา
ลมพัดแรงและเสียงดัง อากาศร้อน ทำ
ให้คนภาคใต้ต้องทำตนหรือพูดแข่งกับ
เวลาและเสียงลมทะเล ส่วนใหญ่จึงพูด
เร็ว

11. ภาษา มนุษย์ในโลกนี้มี
ภาษาที่ใช้พูดติดต่อสื่อสารแตกต่างกัน
หลายร้อยหลายพันภาษา ทำให้มนุษย์
ติดต่อกันได้บ้างไม่ได้บ้าง เข้าใจกันได้
ไม่สนิทใจ อาจเกิดความรู้สึ ก ขัดแย้งดู
หมิ่นดูแคลน เหยียดหยามกันได้ การ
สื่อด้วยภาษาที่แตกต่างกัน เราต้อง
พยายามเข้าใจเป็นกลาง มองคนในแง่ดี
เพราะบางทีการตีความของภาษาไม่
ตรงหรือถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่
แท้จริงของผู้พูด ถ้าผู้ฟังฟังแล้วปักใจ
เชื่อโดยไม่ไตร่ตรองเสียก่อน มิตรภาพ
อาจบิดเบือนได้อาจจะทำให้เกิด
ความคิดที่แตกต่างกันได้ด้วย

12. กฎหมาย ขนบธรรมเนียม
ประเพณี ก็มีผลทำให้คนเราแตกต่าง
กันรวมทั้งความคิดด้วย เช่น ประเทศ

ทางอาหรับอนุญาตให้ชายมีภรรยาได้ถึง 5 คน โดยไม่ผิดกฎหมาย แต่เมืองไทยเรากล่าวว่าคนเดียวเท่านั้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย

13. อิทธิพลของกลุ่ม บรรดาพวกมีอิทธิพล อาจทำให้ความคิด ความเชื่อ ความประพฤติปฏิบัติของคนเราแตกต่างกัน ถ้าเราอยู่ในกลุ่มอิทธิพลซึ่งมีแนวความคิดดีสร้างสรรค์ เราก็เป็นคนดี แต่หากไปอยู่ในกลุ่มโจร ก็กลายเป็นคนไม่ดีตามกลุ่มไป

14. การอาชีวะ มีอิทธิพลต่อลักษณะบทบาทและพฤติกรรมของคน อาชีพ นักบวช จำเป็น ต้อง สุขุม เรียบร้อย ขอบทานต้องทำกิจริยาทำทางดู น่าสงสาร พนักงานขายต้องพูดมากพูดเก่ง พูดดี

จากการศึกษาของนักจิตวิทยา ช้างตัน สรุปลสาระสำคัญเกี่ยวกับความแตกต่างของมนุษย์นั้น มี 2 ประการด้วยกัน คือ 1. ความแตกต่างทางกายภาพ 2. ความแตกต่างของสภาพจิตใจ ลักษณะความแตกต่างทั้ง 2 ประการขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละคน เช่น พันธุกรรม สภาพแวดล้อม ฐานะทางครอบครัวที่พวกเขาได้รับมา ซึ่งมีความแตกต่างกับมุมมองในพระพุทธศาสนา

ความเห็นต่างของมนุษย์: มุมมองในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนากล่าวถึงสาเหตุแห่งความแตกต่างของมนุษย์ไว้หลายประการ โดยเฉพาะเรื่องความคิดเห็น ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) 2548: 96) กล่าวว่า มนุษย์มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของแต่ละคนที่ได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งที่เป็นความรู้ของโลก และความรู้สำหรับพัฒนาชีวิตที่เป็นหลักธรรม ของแต่ละศาสนา พระพุทธศาสนาเรียกความรู้ประเภทหลังนี้ว่า ปัญญา หมายถึง ความรอบรู้ ความรู้ทั่วไป ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ประกอบไปด้วย 1) จินตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดจากการคิด การพิจารณาหาเหตุผล 2) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาที่เกิดแต่การสดับ เกิดจากการเล่าเรียน 3) ภวานามยปัญญา คือ ปัญญาเกิดจากการฝึกอบรม ลงมือปฏิบัติ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 305: 271; เล่ม 35 ข้อ 768: 503-504)

หลักปัญญา 3 ประการนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน นอกจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันเพราะปัญญา 3 แล้ว จริต คือ สภาวะจิตของคนตามธรรมชาติ หรือลักษณะนิสัยใจคอของคนก็เป็น

พื้นฐานให้เกิดความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้วย จริตมี 6 ประการ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 30 ข้อ 85: 304) คือ

1. รากจิริต ผู้มีความประพฤติหนักไปทางรักสวयรักงาม มีลักษณะบุคลิกดี น้ำเสียงนุ่มนวลไพเราะ ติดในความสวย มีความประณีตอ่อนไหว และละเอียดอ่อน ช่างสังเกตเก็บข้อมูลเก่ง มีบุคลิกหน้าตาเป็นที่ชอบและชื่นชมของทุกคนที่เห็น วาจาไพเราะ เข้าได้กับทุกคน เก่งในการประสานงาน การประชาสัมพันธ์และงานที่ต้องใช้บุคลิกภาพ

2. โทสจิริต ผู้มีความประพฤติคิดเห็นและปฏิบัติหนักไปทางรักสวยรักงาม มีลักษณะจิตขุ่นเคือง โกรธง่าย คาดหวังว่าโลกต้องเป็นอย่างที่ตัวเองคิด พุดตรงไปตรงมา ชอบชี้ถูกชี้ผิด เจ้าระเบียบ เคร่งกฎเกณฑ์ แต่งตัวประณีต สะอาดสะอ้าน เดินเร็ว

3. โมหจิริต มีลักษณะ ผู้มีความประพฤติคิดเห็นและปฏิบัติหนักไปทางขเลา ง่วงซึม พุดจาเบา นุ่มนวล อ่อนโยน ยิ้มง่าย ไม่ค่อยโกรธใคร ไม่ชอบเข้าสังคม ไม่ชอบทำตัวเป็นจุดเด่น เดินแบบขาดจุดมุ่งหมาย ไร้ความมั่นคง

4. สัทธาจิริต ผู้มีความประพฤติคิดเห็นและปฏิบัติหนักไปทางมีจิตขบขี้ มีความศรัทธาเลื่อมใส มีความยึดมั่นอย่างแรงกล้าในบุคคล

หลักการหรือความเชื่อถือและความศรัทธา คิดว่าตัวเองเป็นคนดี นำศรัทธา ประเสริฐกว่าคนอื่น เป็นคนจริงจัง พุดมีหลักการ

5. พุทธิจิริตหรือญาณจิริต ผู้มีความประพฤติคิดเห็นและปฏิบัติหนักไปทางใช้ความคิดพิจารณา มีความคิดอะไรเป็นเหตุเป็นผล มองเรื่องต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงไม่ปรุงแต่ง พร้อมรับความคิดที่แตกต่างไปจากของตนเอง ใฝ่เรียนรู้ ช่างสังเกต มีความเมตตาไม่เอาเปรียบคน หน้าตาผ่องใสตาเป็นประกาย

6. วิทกจิริต ผู้มีความประพฤติคิดเห็นและปฏิบัติหนักไปทางนึกจับคิด ฟุ้งซ่าน มีลักษณะพุดเป็นน้ำไหลไฟดับ ฟุ้งซ่านอยู่ในโลกความคิด มองโลกในแง่ร้าย หน้าไม่ค่อยยิ้ม อึดอัดสูงคิดว่าตัวเองเก่ง อยากรู้อยากเห็น มักผัดวันประกันพรุ่ง

มานะ คือ ความสำคัญตน ก็เป็นสาเหตุให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่าง มานะมี 9 ประการ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 35 ข้อ 962: 616-617) คือ

1. เป็นผู้เลืศกว่าเขา ถือตัวว่าเลืศกว่าเขา หมายถึง บุคคลยึดตนเป็นใหญ่ มักเปรียบตนว่าดีกว่า หรือเหนือกว่าคนอื่นทุกอย่าง เช่น ความรวย ความมีหน้ามีตาในสังคม ความหล่อ ความสวย

2. เป็นผู้เลืศกว่าเขา ถือตัวว่าเสมอเขา หมายถึง ตนเองมีความดี กุศล ความคิดอ่าน การศึกษาดีกว่าเขา แต่ด้วยการวางตน ควรจะเป็นตัวอย่าง แก่สังคม กลับสำคัญตน ทำตัวเสมอ ด้วยคนสามัญ หรือเปรียบเหมือนครู วุฒิภาวะสูงกว่า ยังทำตัวสูบบุหรี่ ต้ม เหล้า เสมอกันกับนักเรียน หรือพระผู้ บวชเรียนแล้ว ย่อมมีปัญญาดีกว่า กลับ ทำตัวเสมอคฤหัสถ์ เช่น เล่นหอย ต้ม เหล้า

3. เป็นผู้เลืศกว่าเขา ถือตัวว่า ด้อยกว่าเขา หมายถึง ผู้เป็นมนุษย์ ย่อมมีภูมิภาวะเหนือกว่าภูต ปีศาจต่าง ๆ แต่ก็ยังทำตนเป็นสาวก กราบไหว้ บวงสรวง ด้วยความกลัว ด้วยความ อยากได้ของวิเศษ การนับถือ สิ่งสสารสัตว์เหนือพ่อแม่ เหนือ พระพุทธเจ้า

4. เป็นผู้เสมอเขา ถือตัวว่า เลืศกว่าเขา หมายถึง คนในสถานะอัน เสมอกันอยู่ แต่พยายามยกตน สำคัญ ตนให้เหนือกว่า ยกข้อหนึ่งเสมอกัน ก็ จะยกข้ออื่นขึ้นมาข่มบวกเข้าไป ถ้า สามสี่ข้อเสมอกัน ก็ยังมีของพ่อแม่ตน มาบวกเข้าอีก อดว่าตนยังเหนือกว่า

5. เป็นผู้เสมอเขา ถือตัวว่า เสมอเขา หมายถึง ภาวะตามจริง มีอยู่ ว่าตนนั้นอยู่ในสถานะทัดเทียมกับ ใคร ๆ ในละแวกนั้น แต่ก็ไม่วาย จะต้องแสดงแข่งขันใคร ๆ ว่าฉันก็มี

เธอมีอะไร ฉันก็มี เรียกว่า แข่งบุญ อดวาสนา นินทาด้วยกิเลส

6. เป็นผู้เสมอเขา ถือตัวว่า ด้อยกว่าเขา หมายถึง พวกน้อยใจ ตนเอง ทั้ง ๆ ที่ตัวเอง เรียนหนังสือจบ ด้วยกันกับเพื่อน ชั้นเดียวกัน โรงเรียน เดียวกัน แต่น้อยใจ สำคัญตนว่า ทำไม เขาจึงได้งานดีกว่า เราแย่กว่าทุกอย่าง เรียกว่า ขาดสันโดษโดยสิ้นเชิง

7. เป็นผู้ด้อยกว่าเขา ถือตัวว่า เลืศกว่าเขา หมายถึง บุคคลผู้ขาด คุณธรรม ไม่เจียมตัว เป็นพวกอึ่งอ่าง พองตัว อดความใหญ่ แข่งกับความ ใหญ่ของวัว ในที่สุดก็กายโป่งแตกตาย เป็นพวกไม่เจียมตัว

8. เป็นผู้ด้อยกว่าเขา ถือตัวว่า เสมอเขา หมายถึง ความไม่มีคารวะ ตี ตนเสมอ คล้ายลบหลู่อ่อน ๆ คือ ไม่รู้ สัมมาคารวะ ควรไม่ควร

9. เป็นผู้ด้อยกว่าเขา ถือตัวว่า ด้อยกว่าเขา หมายถึง พวกประชดตน ทดท้อใจ รู้ว่าตัวเองต่ำ จึงไม่ยกคบ หาสมาคมใคร จึงน้อยใจตน ปลีกตน จากสังคม หรือทำตัวให้ต่ำสุด ๆ ไปเลย หรือพวกพระบางรูป ที่โกรธเกลียด สังคม ปิดห้องไม่คบค้าใคร ทำกิจรวม ใคร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548: 225-226)

จากแนวคิดของนักจิตวิทยา และหลักธรรมพระพุทธศาสนา สามารถกล่าวได้ว่า สาเหตุที่ทำให้คน

ไทยมีความเห็นแตกต่างกัน ทั้งที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย มีสาเหตุหลักจากรูปลักษณะภายนอก ได้แก่ ร่างกาย ซึ่งเป็นลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน และรูปลักษณะภายใน ได้แก่ สภาพจิตใจ ระบบสมอง ระบบความคิด ภูมิปัญญา อันมีรากฐานของการสั่งสมกุศลกรรมและอกุศลกรรมที่ของแต่ละบุคคลมากหรือน้อยแตกต่างกันไป

พุทธอธิปไตยกับการจำแนกความคิด

คนไทยมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อนำอธิปไตยในทางพระพุทธศาสนาทั้ง 3 อย่าง มาจับประเด็น ความคิดเห็นต่างของคนไทยโดยภาพรวมสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ 1. ถ้าคนไทยถือเอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่ เอาความทะนงของตัวเอง เอาทิฐิความเห็น ความเชื่อ ยึดถือส่วนตัว เอาผลประโยชน์ของตนเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ จัดเป็นอัตตาธิปไตย 2. ถ้ามีความคิดเห็นและได้ตัดสินใจไปตามกระแสความนิยม เสียงเล่าลือ หรือแม้แต่ไม่เป็นตัวของตัวเอง คอยฟังว่าใครจะว่าอย่างไร แล้วแต่พวกมากลากไป หรือตามแรงกดดัน จะเอาใจเขา จะหาคะแนน หรือตอบแทนการเอื้อประโยชน์ จัดเป็นโลกาธิปไตย 3. ถ้ามีความคิดเห็นเอาหลักความจริง ความถูกต้องดีงาม หลักการ กติกา เหตุผล ประโยชน์ที่แท้จริงของชีวิต

และสังคมเป็นเกณฑ์ตัดสินใจ โดยใช้ปัญญหาข้อมูลตรวจสอบข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวาง ให้ถ่องแท้ชัดเจนและพิจารณาอย่างดีที่สุด เต็มขีดแห่งสติปัญญา จะมองเห็นได้ด้วยควมบริสุทธิ์ใจ จัดเป็นธรรมาธิปไตย

พระพุทธศาสนาไม่ได้กล่าวยกย่องบุคคลผู้เป็นอัตตาธิปไตยถือตนเป็นใหญ่ โดยไม่มีหลักธรรมาธิปไตยถือธรรมเป็นใหญ่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว เพราะถือเป็นจอมเผด็จการทางความคิดที่น่ากลัวอย่างยิ่ง และเช่นเดียวกันพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้กล่าวยกย่องโลกาธิปไตย เพราะถือว่าโลกาธิปไตยเป็นการใช้กฎหมายเพื่่ออ้างอิงความถูกต้องและความชอบธรรมให้กับตัวเอง ถือว่าเป็นเผด็จการทางความคิดโดยเอาสังคมหรือชนหมู่มากเป็นเกราะป้องกันความชั่วร้ายหรือความไม่ถูกต้องของตัวเองเอาไว้ อย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนากล่าวยกย่องหลักธรรมาธิปไตยมากที่สุด เนื่องจากธรรมาธิปไตยดำรงอยู่กับบุคคลใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นอยู่บุคคลที่มีความคิดเห็นเป็นอัตตาธิปไตยหรือโลกาธิปไตย ก็สามารถทำให้ตัวเองสังคมส่วนใหญ่ ประเทศชาติให้มีการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ปัญหาเรื่องความเห็นต่าง

เนื่องจากคนไทยมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากมาย ทั้งเป็นความคิดที่อัตตาธิปไตย โลกาธิปไตย หรือ แม้ ความคิดเห็น ที่เป็นธรรมาธิปไตย การที่จะทำให้คนไทยทั้งหมดในประเทศมีความคิดเห็นสอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันได้หมดนั้น คงเป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้พุทธอธิปไตย 3 ประการข้างต้น จะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องความเห็นต่างแยกในสังคมได้ นั่นคือ การพิจารณาด้วยสติปัญญาอย่างถ่องแท้ (โยนิโสมนสิการ) ให้รู้เท่าทันความคิดเห็นและจำแนกความคิดเห็นเหล่านั้นตามพุทธอธิปไตย 3 ประการ เมื่อทราบความคิดเห็นจัดอยู่ในพุทธอธิปไตยข้อใด ให้ใช้หลักธรรมเหล่านี้ปรับความคิดเห็น โดยบุคคลผู้เป็นอัตตาธิปไตย (อัตตาธิปไตย) พึงใช้สติให้มาก บุคคลผู้เป็นโลกาธิปไตย (โลกาธิปไตย) พึงมีปัญญาครองตนและรู้พินิจ บุคคลผู้เป็นธรรมาธิปไตย (ธรรมาธิปไตย) พึงประพฤติให้ถูกหลักธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548: 107) การประพฤติตามหลักธรรมที่ว่า ก็คือมีศีล 5 เป็นหลักธรรมเบื้องต้น ละเว้นการทำชั่วและตั้งมั่นอยู่ในกายสุจริต วาจา

สุจริต ใจสุจริต หากคนไทยสามารถประพฤติปฏิบัติตามแนวทางแห่งสันติดังกล่าวมา แม้ว่าคนไทยจำนวน 64,623,000 คน จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปมากมาย ไม่ว่าความคิดเหล่านั้นจะเป็นความคิดที่เป็นอัตตาธิปไตย ธรรมาธิปไตย ธรรมาธิปไตยก็ตาม หากยึดมั่นเดินตามแนวทางแห่งหลักธรรมเหล่านี้ ความคิดเห็นต่างกันของคนในประเทศชาติจะสามารถนำมาช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมอารยธรรมประเทศอื่นได้ และที่สำคัญที่สุดความคิดเห็นต่างเหล่านี้จะไม่กลายเป็นเครื่องมือในการประหัตประหารฆ่ากัน และทำความเสียหายทำลายประเทศชาติเหมือนในปัจจุบัน

สรุป

พุทธอธิปไตย 3 เป็นหลักคำสอนที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของคนในสังคม โดยเฉพาะทางด้านรัฐศาสตร์หรือการเมืองการปกครอง เนื่องจากการเป็นหลักธรรมที่เป็นอภิปรัชญา คือ ไม่ประกอบด้วยกาลหมายความว่า พุทธอธิปไตยสามารถประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาในสังคมได้ทุกยุคสมัย เพราะเป็นความจริงที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติ อัตตาธิปไตยมีลักษณะเป็นแนวคิดแบบเผด็จการ

โลกาธิปไตยมีลักษณะเป็นแนวคิดแบบประชาธิปไตยเสียงข้างมาก ทั้งสองแบบเป็นแนวคิดการปกครองที่อยู่คนละขั้ว แต่มีธรรมาธิปไตยที่มีลักษณะประนีประนอมแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม แนวคิดพุทธธิปไตยก็สะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่าสังคมไทยยังมีความเชื่อและการปฏิบัติตามอธิปไตยทั้งสามนี้อยู่ ซึ่งเป็นความเชื่อและการปฏิบัติที่นำไปสู่ความเห็น

แตกต่างและแตกแยกในสังคม โดยภาพรวมแล้ว ความแตกต่างเหล่านี้มีสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นมองในทางจิตวิทยาหรือพระพุทธศาสนา จะพบว่า สาเหตุหลักมี 2 ประการ คือ สาเหตุภายในและภายนอก โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่สะท้อนความแตกต่างด้านภายในอย่างชัดเจนในเรื่องของปัญญา 3 จริต 6 และมานะ 9

บรรณานุกรม

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บำรุงสาสน.
- กันยา สุวรรณแสง. (2538). *จิตวิทยาทั่วไป General Psychology*. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา.
- กาญจนา นาคสกุล. (2548). *พจนานุกรมไทย – เขมร*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2547). *จิตวิทยาทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2540). *ทรรศนะทางการเมืองของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สามัคคีสาสน.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). *ธรรมนูญชีวิต A Constitution for Living*, พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- _____. (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินตติ้ง แมส โปรดักส์.
- _____. (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชญ์สิริ โค้วตระกูล และสุธีรา เฝ้าโกศลสิทธิ์. (2538). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: เทพรัตน์พับลิช ชิงกรุ๊ป.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 20, 30, 35*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รักพงษ์ ศีลธรรม. (2551). *ประชาธิปไตย*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.pgdownload.blogspot.com/2008/10/3.html>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561, จาก http://www.royin.go.th/dictionary/lookup_domain.php
- สุชา จันทน์เอม. (2531). *จิตวิทยาทั่วไป ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (2013). *Mahidol Population Gazette*. Retrieved 19 May 2013, from <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/Contents/Documents/Gazette/Gazette2013EN.pdf>

บันทึกพืชสมุนไพรพื้นบ้าน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูเกตุ จังหวัดพะเยา

The Phapsa Notes of Folk Medicine at Huaykaew Sub-district,
Phukamyao District in Phayao Province

จักรแก้ว นามเมือง¹, มงคลกิตติ โวหารเสาวภาคย์²

Jakkaew Nammuang¹, Mongkhonkit Wohansaovapak²

ข้าราชการบำนาญ¹, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา²

Retired Government Official¹,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus²

Corresponding Author, E-mail: chakkaew.mcu@thaimail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและจำแนกลักษณะของพืชสมุนไพรพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังได้ปริวรรตและวิเคราะห์ตามองค์ความรู้ 4 ด้าน คือ พิธีกรรมบำบัด (จิตบำบัด) กายบำบัด อาหารบำบัด และการประพฤติปฏิบัติตามสิ่งแวดล้อมและสิ่งเหนือธรรมชาติ

การศึกษาค้นคว้าได้สัมภาษณ์แพทย์พื้นบ้านและอ่านพืช พบว่า วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านของผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทย มี 2 รูปแบบ คือ 1) บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร 2) การบอกเล่าด้วยวาจา ซึ่งการบันทึกภูมิปัญญาพื้นบ้านลงบนกระดาษสาด้วยอักษรล้านนาที่เรียกว่า พืช เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สืบทอดตำราแพทย์พื้นบ้านของบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่เก็บรักษาไว้ในวัดและโดยปราชญ์ชาวบ้านที่อ่านอักษรล้านนาได้ บทบาทสำคัญของปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้ได้ช่วยเหลือคนในชุมชนจากความรู้ในพืช ผ่านพิธีกรรมการสืบทอด การเสาะหาวิเคราะห์ เป็นต้น สำหรับการปริวรรตพืชสมุนไพรพื้นบ้าน จำแนกเป็น 3 ด้าน 1) พิธีกรรมบำบัด (จิตบำบัด) ปริวรรตได้ 2 เล่ม 2) อาหารบำบัด ปริวรรตได้ 4 เล่ม และ 3) การประพฤติปฏิบัติตามสิ่งแวดล้อมและสิ่งเหนือธรรมชาติ ปริวรรตได้ 2 เล่ม เนื้อหาที่บันทึกประกอบด้วย 1) พิธีกรรมบำบัด ได้แก่ คำไหว้คุณหลวง และพิธีสู่ขวัญควาย

2) อาหารบำบัด แบ่งการวิเคราะห์สูตรยา ดังนี้ (1) สูตรยาสมุนไพร แบ่งตามอาการของโรค สูตรยารักษาโรคสันนิบาต (ยารักษาอาการชัก) เป็นต้น (2) ยาสมุนไพร แบ่งตามเภสัชวัตถุ พืชวัตถุ เป็นต้น และ 3) การประพดปฏิบัติตามสิ่งแวดล้อมและสิ่งเหนือธรรมชาติ มีการบันทึกองค์ความรู้เกี่ยวกับฤกษ์ยาม เช่น บันทึกแม่วันหนไท บันทึกวันเม็ง วันป่วย และวันสำคัญอื่น ๆ

คำสำคัญ: พับสา; แพทย์พื้นบ้าน; ยาสมุนไพร; จังหวัดพะเยา

Abstract

This article aims to study the background and design of Phapsa notes of folk medicine. Furthermore, it is to transliterate and analyze it according to four bodies of knowledge as follows: 1) ritual therapy (psychotherapy), 2) physical therapy; 3) food therapy; 4) practice to environment and super nature.

This study is based on interviewing the folk medicine man and reading the Phapsa notes. It is found that the maintenance of local wisdom in northern Thailand is divided into two forms: 1) written history; 2) oral tradition. These are recalled by Lanna language and noted on a mulberry paper called Phapsa. It is one of methods to inherit the folk medicine of ancestors. Overall notes are kept in monastery and by sage villagers who had known Lanna language. Their roles have helped people to benefit from Phapsa through ritual, destiny, and exorcise ceremony, etc. For transliterating Phapsa notes, there are divided into three aspects as follows: 1) ritual therapy: it is transliterated into two books; 2) food therapy: it is transliterated into four books; and 3) practice to environment and super nature: it is divided into two books. For analyzing the details of Phapsa notes, there are too divided into three aspects as follows: 1) ritual therapy: it has two books, that is Words for Respecting Obligation and Thank Ceremony of Buffalo; 2) food therapy: it has two drug calculations: (1) herbal calculation: it is divided by symptoms of disease, drug calculations for paroxysm, etc.; (2) herbal medicine: it is divided by herbs, plants, etc.; and 3) practice to

environment and super nature: it has noted the body of knowledge about auspicious times, such as a Note of Mae Hon Tai, a Note of Mae Wan Meng, Wan Puai, etc.

Keywords: Phapsa Notes; Folk Medicine; Herbal Medicine; Phayao

บทนำ

ภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของชาวบ้านที่สั่งสมสืบทอดกันมา อันเป็นความสามารถในการแก้ปัญหา การเรียนรู้และเป็นที่ผู้คนในสังคมตระหนักรู้ในคุณค่าว่าเป็นสิ่งที่ควรรู้ใช้ในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้น ๆ จึงสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์หรือเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน (ยิ่งยง เทาประเสริฐ และกันยานุช เทาประเสริฐ, 2547) ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่าการบำบัดรักษาโรคตามวิธีของแพทย์แผนไทยหรือแพทย์แผนโบราณ โดยแพทย์พื้นบ้านหรือหมอเมืองของไทยเป็นผู้ที่ต่อเติมภูมิปัญญาไว้จากบรรพบุรุษมาหลายชั่วอายุคนด้วยการเรียนรู้ที่จะสร้างผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่ได้จากพืช สัตว์และแร่ธาตุ รวมทั้งวิธีการดูแลส่งเสริมสุขภาพให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย การเกิดแพทย์พื้นบ้านจึงค่อย ๆ เป็นไปจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานจิตใจที่ต้องการ

ช่วยเหลือผู้อื่น บำบัดโดยไม่หวังสินจ้างรางวัล (เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ, 2548)

การแพทย์พื้นบ้าน (Folk Medicine) เป็นระบบการรักษาโรคแบบประสบการณ์ของชุมชนที่มีการคิดค้น สั่งสมและถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษมาอย่างยาวนาน มีความหลากหลายแตกต่างกันในแต่ละสังคม วัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นวิธีการวินิจฉัยและการรักษาโรคพื้นบ้านของไทยจึงมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อทั้งที่เป็นวิทยาศาสตร์ ศาสนาและไสยศาสตร์ (เสาวภา พรศิริพงษ์, 2538) การบำบัดและรักษาโรคด้วยวิธีแพทย์แผนไทยจากแพทย์พื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีคุณค่าคู่กับคนไทยมาแต่ดั้งเดิม เป็นประสบการณ์การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชีวิต และดูแลรักษาตัวเองให้หายจากโรคภัยต่าง ๆ จากการสืบทอดองค์ความรู้ของการบำบัดและรักษาโรคจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง กลายเป็นรากฐานภูมิปัญญาที่ยั่งยืนภายในสังคมไทย

เนื้อเรื่อง

ความหมายของພັສາ

คำว่า พับสา หมายถึง สมุดที่ประดิษฐ์จากหนังสือหรือกระดาษสาชนิดหนา ทำจากเยื่อของต้นไม้สา สีน้ำตาลอ่อนคล้ายสมุดข่อย มักใช้บันทึกวรรณกรรม คำประพันธ์หรือตำราพิธีกรรมต่าง ๆ ขนาดปกติประมาณ 7 X 15 นิ้ว แต่จะมีชนิดที่มีขนาดเล็กลงไปอีกหลายขนาด (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย, 2542: 4654) ภูมิปัญญาพื้นบ้านต่าง ๆ จึงถูกบันทึกลงในพับสา แม้กระทั่งภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านก็ถูกบันทึกลงในพับสา โดยเฉพาะบันทึกพับสาตำบลห้วยแก้ว ที่ค้นพบมี 40 เล่ม เป็นข้อมูลด้านแพทย์พื้นบ้านที่ครอบคลุมความรู้ 4 ด้าน คือ พิธีกรรมบำบัด (จิตบำบัด) กายบำบัด อาหารบำบัด และการประพาสปฏิบัติตามสิ่งแวดล้อมและสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งคนโบราณได้บันทึกองค์ความรู้เหล่านี้ตามภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่นและอาศัยองค์ความรู้จากประสบการณ์ของตนเองในการรักษา ทำการบันทึกลงในพับสา ผู้เขียนเห็นว่า ตำราพับสาเหล่านี้ควรถอดองค์ความรู้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการแพทย์พื้นบ้าน และหากนำมาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบแล้ว สามารถที่จะก่อประโยชน์ในการรักษาสุขภาพเบื้องต้น รวมทั้ง

เป็นทุนทางวัฒนธรรมและจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้ในอนาคต

ลักษณะของພັສາພາຍພື້ນບ້ານ

พับสาแพทย์พื้นบ้านมีลักษณะเด่น ดังต่อไปนี้ 1) ระบบการแพทย์แบบองค์รวม คือ การมีแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวกับความเจ็บป่วย ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง ความผิดปกติทางร่างกายเท่านั้น แต่รวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อม 2) การรักษาโรคได้ผลดีในกลุ่มที่ไม่ปรากฏอาการชัดเจน โดยที่หมอและผู้ป่วยเชื่อว่าเป็นโรคเกิดจากอำนาจเหนือธรรมชาติที่แยกออกไม่ชัดเจนระหว่างอาการทางกายกับทางจิต 3) ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากชาวบ้านและหมอพื้นบ้านต่างก็มีพื้นฐานทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต การศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกัน จึงไม่มีความแตกต่างหรือแปลกแยกในเรื่องชนชั้น 4) การเสียค่าใช้จ่ายน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับแพทย์แผนปัจจุบัน จะเห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการรักษาจะถูกกว่าการแพทย์แผนปัจจุบันอย่างมาก ผู้ป่วยสามารถกำหนดค่ารักษาได้ตามฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว (ค่าสมนาคุณหรือค่าตอบแทนหมอ) 5) การวินิจฉัยและรักษาโรคโดยอาศัย

บริบททางสังคมวัฒนธรรม 6) การมีประสิทธิภาพในการรักษาโรคบางโรคได้ชัดเจน เช่น งามวัด 7) ผู้ป่วยมีความพึงพอใจในการบริการ เพราะมีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน

นอกจากลักษณะที่กล่าวมา ยังมีลักษณะบางประการที่ได้จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้านตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูพาน จังหวัดพะเยา นั่นคือ การเป็นตำราโบราณที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษตกทอดมาสู่ลูกหลาน ส่วนใหญ่เก็บรักษาไว้ในวัด และเก็บรักษาโดยปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถในการอ่านอักขระล้านนา ตลอดจนครวเรือนที่มีบรรพบุรุษเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่เสียชีวิตไปแล้ว พับสาจะถูกทิ้งไว้ให้ลูกหลานเก็บไว้เป็นที่ระลึก เท่าที่สำรวจพบมีจำนวน 119 เล่ม ปราชญ์ชาวบ้านที่อ่านอักขระล้านนาได้มีจำนวน 16 คน อายุมากที่สุด 81 ปี อายุน้อยสุด 48 ปี ส่วนใหญ่ปราชญ์ชาวบ้านอยู่ในวัยสูงอายุ บางคนมีปัญหาสุขภาพ บางหมู่บ้านไม่มีปราชญ์ชาวบ้าน เนื่องจากปราชญ์ได้เสียชีวิตไปแล้ว จากการสัมภาษณ์คนในชุมชนพบว่า ปราชญ์เหล่านี้มีความรู้ความสามารถในการอ่านอักขระล้านนาอย่างดีเยี่ยม เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือคนในชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น พิธีกรรมการสืบชะตา การสะเดาะเคราะห์ การรักษาด้วย

สมุนไพร การทำนาย การดูฤกษ์ยามดี การดูแลด้วยการเช็ด การแก้การย่ำขาง เป็นต้น โดยส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดจากทางวัดในชุมชน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ถ่ายทอดหลัก

จากการสำรวจพบสาที่บ้านทีกไไว้ในครั้งนี้ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบันทึกเกี่ยวกับตำราสมุนไพร กระทั่งมีการแต่งตั้งชมรมหมอมือเมืองบ้านห้วยแก้ว และผลิตตำรายาขาย แต่ยังไม่เป็นลักษณะเชิงพาณิชย์ หมอมือคนใดผลิตจะเร่ขายเองเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม พับสาเหล่านี้ได้เก็บสะสมไว้อยู่ 2 แห่ง คือ 1) วัด เช่น วัดป่าฝาง มีจำนวน 30 เล่ม ส่วนใหญ่เป็นตำรายา 2) ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นแพทย์พื้นบ้านหรือหมอมือ บางคนเก็บไว้เป็นจำนวนมาก เช่น พับสาของนายตัน นามวงศ์ จำนวน 19 เล่ม ลักษณะของพับสามีขนาดสั้นยาวไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่บ้านทีก บางเล่มเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทุกเล่มบันทึกด้วยอักขระล้านนา

การปริวรรตพับสาแพทย์พื้นบ้าน

การปริวรรตพับสามีทั้งหมด 8 เล่ม โดยจำแนกลักษณะของพับสาแพทย์พื้นบ้านตามองค์ความรู้ 4 ด้าน ดังนี้

1. พิธีกรรมบ่าบัต (จิตบ่าบัต)
2 เล่ม ได้แก่ พับสา คำไหว้คุณหลวง
โดยนายเกริกฤทธิ์ พักแก้ว และพับสา
พิธีสู่ขวัญควาย ปวีรพรตโดยนายเกริก
ฤทธิ์ พักแก้ว

2. กายบ่าบัต ไม่พบพับสา
บันทึกข้อมูลด้านนี้

3. อาหารบ่าบัต (สมุนไพรร
บ่าบัต) 4 เล่ม ได้แก่ 1) พับสาของนาย
สม ฝั้จิต อายุ 72 ปี 2) พับสาจากวัด
ป่าฝาง โดยนายสอน ดุเหว่า อายุ 74
ปี 3) พับสาของนายสอน ดุเหว่า อายุ
74 ปี และ 4) พับสบบ้านร้องโดยนาย
สอน ดุเหว่า อายุ 74 ปี

4. ด้านการประพฤติปฏิบัติ
ตามสิ่งแวดลอมและสิ่งเหนือธรรมชาติ
2 เล่ม ได้แก่ 1) พับสาของ
นายประเสริฐ พักแก้ว เป็นการบันทึก
เกี่ยวกับฤกษ์ยามต่าง ๆ ทั้งวันดีและวัน
เสีย 2) พับสาของนายเกริกฤทธิ์ พัก
แก้ว เป็นการบันทึกเกี่ยวกับยันต์

การปวีรพรตครั้งนี้มีการ
มอบหมายให้ปราชญ์ชาวบ้านที่มี
ความรู้ด้านอักขระล้านนาเป็นผู้
ปวีรพรต จากการปวีรพรตไม่พบพับสา
ที่บันทึกเกี่ยวกับกายบ่าบัต เช่น การ
นวด การแหก การย่ำขาง จากการ
สอบถามพบว่า หมอเมืองทางกาย
บ่าบัตจะได้รับการถ่ายทอดจากบรรพ
บุรุษโดยการบอกเล่าด้วยวิธีการสอน
ปากต่อปากและฝึกปฏิบัติ จึงไม่นิยม

บันทึกไว้ในพับสา ส่วนข้อมูลที่ได้จาก
การปวีรพรตจะดำเนินการต่อไปด้วย
การจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อนำไปเป็น
ข้อมูลพื้นฐานและมอบให้กับชมรม
หมอเมืองเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป
ในอนาคต

การวิเคราะห์พับสาแพทย์ พื้นบ้าน

จากการสำรวจและวิเคราะห์
ในครั้งนี้ สามารถจำแนกพับสาพื้นบ้าน
เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. พิธีกรรมบ่าบัต (กาย
บ่าบัต) ได้แก่ 1) คำไหว้คุณหลวง เป็น
การสวดบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณพระ
อริยเจ้า คุณบิดามารดา คุณครูบา
อาจารย์ เป็นต้น เป็นการสวดบูชาเพื่อ
การระลึกถึงพระคุณและความเป็นสิริ
มงคลแก่ตนเอง แคล้วคลาดจากศัตรู
ทั้งหลาย 2) พิธีสู่ขวัญควายหรือฮ้อง
ขวัญควาย เป็นพิธีที่ทำหลังจากปลูก
ข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว เป็นการ
เตือนใจให้ระลึกถึงบุญคุณของควายที่
ได้ให้แรงงานไถนา บางครั้งอาจมีการ
เขียนตี ดุด่า จึงต้องทำพิธีเพื่อเป็นการ
ขอขมาที่ได้ล่วงเกิน และสอนให้รู้จัก
ความกตัญญูรู้คุณ มีเมตตากรุณา
สำนึกในความผิดของตน ผู้ทำพิธีมัก
เป็นเจ้าของควายหรือในกรณีที่ไม่
สันักัดในการทำพิธีอาจให้ผู้อื่นทำแทน
ได้ การทำพิธีสู่ขวัญควายจะประกอบ

พิธีในบริเวณคอกควาย โดยจัดเตรียม กล้วยอ่อนประมาณ 1-2 ตะกร้า (กล้วย) ซึ่งเพียงพอสำหรับให้ควายกินในช่วง ทำพิธี นอกจากนี้ ยังต้องเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน 3 กรวย (ธูป 4 ดอก เทียน 4 เล่ม) ไก่ต้ม 2 ตัว เหล้าขาว 1 ขวด ข้าวเหนียว 1 ปั้น กล้วยสุก 1 ลูก หมาก 1 คำ พลุ 1 ใบ ด้ายสายสิญจน์ และน้ำส้มป่อย ผู้ประกอบพิธีจะนำ เครื่องพิธีวางไว้ที่มุมใดมุมหนึ่งของคอกควาย แล้วใส่แอกเข้ากับควาย จากนั้น กล่าวคำเชิญขวัญ เมื่อกล่าวถึงท่อนที่ว่า “ปลดแอกแล้ว” ให้ทำการปลด แอกออก แล้วนำกรวยดอกไม้ธูปเทียน ผูกไว้ที่เขาควายเป็นข้างละ 1 กรวย อีก กรวยผูกไว้ที่ด้านหลังของหัวควาย หลังจากกล่าวคำเชิญขวัญจบจะป้อน ข้าวป้อนน้ำให้ควาย พร้อมกับนำน้ำ ส้มป่อยมาประพรมควายเป็นการขอ ขมา การประกอบพิธีอาจมี รายละเอียดแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น

2. อาหารบำบัด (สมุนไพร บำบัด) ผู้เขียนได้แบ่งตำรับยาสมุนไพร ตามอาการของโรค เพื่อง่ายต่อการ รวบรวมและวิเคราะห์ นอกจากนั้น ยัง สามารถเทียบเคียงตัวยาแต่ละตำรับได้ ง่ายขึ้น ตำรับยาเหล่านี้ต้องนำไปเป็น ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการรักษาโรค โดย การวิเคราะห์ตัวยาต่าง ๆ อย่างเป็น ระบบ สามารถผสมผสานตัวยาจาก

ตำรับต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งจะต้อง อาศัยหมอเมืองที่มีความชำนาญในการ รักษาโรคด้วยสมุนไพร ในการวิเคราะห์ สามารถแยกอธิบายได้ ดังนี้

1) ตำรับยาสมุนไพร แบ่ง ตามอาการของโรค

กลุ่มที่ 1 ยารักษาโรค สันนิบาต (ยารักษาอาการชัก) ยารักษา โรคนี้มียาจำนวนมาก เฉพาะพืชของ วัดป่าฝาง มีจำนวน 30 ชนิด เช่น ยา สันนิบาตใช้รากสาด ยาสันนิบาตเจ็บ หัวปวดหัว (ปวดศีรษะ) ยาสันนิบาต ชะไต้ก (ยาสันนิบาตชัก) ยาสันนิบาต กังไห้ (สันนิบาตสะดุ้งร้องไห้) ยา สันนิบาตกัด (ยาสันนิบาตจุกเสียดแน่น ออก) เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 ตำรับยา รักษาโรคทาง โรคทาง (โรคร้อนใน โรค ในเด็ก) เช่น ยาขางปากสุก (ปากเป็น ตุ่มพอง) ยาขางหลวงขางพุขางพอง ยา ขางต้อม้วนต้อมตั้น (ยาขางมวน ท้อง-ท้องตั้น) ยาขางซาง ยาขางปาก เน่าปากเหม็น

กลุ่มที่ 3 ตำรับยา รักษาโรคมุตซิด (โรคทางเดินปัสสาวะ) เช่น ยามุตซิดลม (ยารักษาโรคลม) ยา มุตซิดเป็นหนอง ยามุตซิดปวดลงแข้ง ลงขา ยามุตซิดคัน

กลุ่มที่ 4 ตำรับยา รักษาโรคสาน (มีก้อนเนื้อในผิวหนังใน ร่างกายหรือเป็นอาการท้องแข็งเป็น

ดาน) เช่น ยาซานลมพิษปวดออกตามร่างกาย ยาซานเลือดชักเอ็นหด ยาผีซานลมล่า ยาซานลมท้องเต้น ยาแก้ซานพิษผิสาร

กลุ่มที่ 5 ตำรับยาแก้ไข้ เช่น ยาไข้บ่อลมบ่อสว่าง (ยาแก้ไข้ไม่ทุเลา) ยาแก้ไข้ดับเปื้อตั่วร้อน (ยาแก้ไข้ดับตั่วร้อน) ยาละอ่อนเป็นไข้ให้อยู่บ่รู้ตัก (ยาแก้ไข้เด็กร้องไห้ไม่หยุด)

กลุ่มที่ 6 ตำรับยาแก้โรคสัฟปะ (หลากหลาย/ทั้งมวล) เช่น ยาแก้สัฟปะ (ยาแก้หลายโรค) ยาแก้สัฟปะพะยาติ (ยาแก้พยาธิหลายชนิด)

กลุ่มที่ 7 ตำรับยาแก้เบื่อ/กินผิด (แก้อาหารเป็นพิษ)/ผิดเดือน (ลมผิดเดือน) เช่น ยาเบื่อเห็ด (ยาแก้กินเห็ดพิษ) ยาแก้กินผิด (ยาแก้กินอาหารเป็นพิษ) ยาแก้เบื่อทุกอย่าง (ยาแก้อาหารเป็นพิษทุกอย่าง)

กลุ่มที่ 8 ตำรับยาแก้เลือดลม/ลมพิษ ยาแก้เป็นปี (เป็นลม) ยาลมมะเร็งครุด (โรคลมปัจจุบัน) เช่น ยาแก้เลือดลมร้าย ยาปีคนเฒ่า (ยาแก้คนแก่เป็นลม) ยาลมมะเร็งครุด (โรคลมปัจจุบัน) ยาแก้ลมพิษร้อนในอกในใจ

กลุ่มที่ 9 ตำรับยาแก้ปวด แก้เจ็บคอ ปวดศีรษะ เช่น ยาแก้หายเจ็บหัว ยาแก้เจ็บคอ ยาพาย (ปวดร้อน) กินดูกินเอ็นเจ็บปวดทุกที่ ยาแก้ปวดสัฟปะ (ปวดทุกอย่าง)

กลุ่มที่ 10 ตำรับยาแก้กำน โรคกำน คือ อาการอ่อนเพลีย/ไม่มีแรง เช่น ยากำนไฟล้องก่อง ยาแก้กำนสะปะการ ยาออกกำนสัฟปะ (ยาเหล่านี้เกี่ยวข้อกับการรักษาคนทำงานหนัก)

กลุ่มที่ 11 ตำรับยาแก้มะโหก (ริดสีดวงทวาร) เช่น ยาแก้มะโหก (อุจจาระเป็นเลือด) ยามะโหกได้เลียง (ยารักษาโรคริดสีดวง ทวารหนัก) และยาริสดวง (ริดสีดวง)

กลุ่มที่ 12 ตำรับยาแก้เป็นเกี้ยว (ยาแก้ตะคริว) เช่น ยาแก้เกี้ยวฆ่าหายใจบ่ได้ (ยาแก้เกี้ยวค้างหายใจไม่ออก) ยาแก้เกี้ยวเล่นไปมา (ยาแก้ตะคริวไหลไปมา) ยาแก้เกี้ยวหลวง (ยาแก้ตะคริวหลวง)

กลุ่มที่ 13 ตำรับยาแก้เกี่ยวกับเลือดต่าง ๆ เช่น ยาเลือดบ่ตก (ยาเลือดไม่ตก) ยาแดงเลือด (ยาขับเลือด) ยาแก้เยี่ยวเป็นเลือด (ปัสสาวะเป็นเลือด)

กลุ่มที่ 14 ตำรับยาแก้เกี่ยวกับโรคผีต่าง ๆ เช่น ยาแก้ผีในท้อง ยาผีลม ยาผีพก เป็นต้น

กลุ่มที่ 15 ตำรับยาแก้ผอมแห้งแรงน้อย/ยาบำรุงกำลัง เช่น ยาคนหรือสัตว์เป็นแห้งเป็นผอม ยากำลังสำหรับคนที่ไม่มีกำลัง

กลุ่มที่ 16 ตำรับยาแก้พิษ เช่น ยาแก้พิษงู ยาแก้พิษผีดาษ

กลุ่มที่ 17 ตำรับยา
อื่น ๆ ได้แก่ ยาแก้ปวด ยาแก้ท้องเสีย
ย้อมหยุด ยาธาตุทั้ง 4 ยาขับ ยาแก้
ร้อนใน ยาแก้มะเร็ง ยาอายุวัฒนะ

2) ยาสมุนไพร แบ่งตาม
เภสัชวัตถุ หมายถึง สมุนไพรหรือ
วัตถุดิบบที่นำมาใช้เป็นยา แบ่งเป็นพืช
วัตถุ สัตว์วัตถุ ธาตุวัตถุ และอื่น ๆ ที่ใช้
ร่วมในการปรุงยา ในการปริวรรต
สามารถวิเคราะห์กลุ่มเภสัชวัตถุได้
ดังนี้

(1) พืชวัตถุ พบการใช้
ส่วนประกอบจากพืชชนิดต่าง ๆ เป็น
ส่วนผสมในตัวยาหลัก ได้แก่

ลำต้น: ไม้ไผ่ ปมดอก
เกี้ยวซ้าย ไม้ไผ่ ไม้เต๋อป้อง ผิวไม้ไผ่
ไม้ซี้เหล็ก ไม้ลมแล้ง ไม้เป่าขาว

กิ่ง: ไม้เนาใน

ยอด: ยอดขาว ยอด
มะแขว่ง ยอดหนาด ยอดไม้มะตัน
ยอดข่อย รวงควาย ยอดดอกต้าย ทูน
(อ่านว่าตุน)

เครือ: เครือเขามอก
ค้อนก้อมเครือ เครือเขาเขียว เครือผัก
แคบ

เปลือก: เปลือก
มะขามป้อม เปลือกขนุน เปลือกไม้
ลมแล้ง เปลือกไม้ซ้อ

ใบ: ใบบัวบา ใบบุลา
ใบไผ่ ใบปูดิน ใบอง ใบหมาก ใบเป่า
ขาว ใบเป่าแดง ใบชิง ใบซ่า ใบปูเล

ราก: รากส้มกบ ราก
ดอกหนุม รากผักติด รากไม้มะตุก ราก
ไม้ถ่านไฟผิ รากไม้สัก รากเครือเขา
หมอก รากหญ้าขัด

ลำต้นใต้ดิน: ชิงแกง
ข้า ปูเล ขมิ้น หัวผักกาด หอมขาว
หอมแดง เป็นต้น

ผล : ดี ป ลิ
มะขามป้อม มะขามส้มฝักยาว

เมล็ด: งาดำ

สมุนไพรชนิดแห้ง: ขี้
เมี่ยงแห้ง ขี้ยา

สมุนไพรประเภท
หญ้า: หญ้าไซ หญ้าฮ่อมเกี้ยว หญ้าป่า
เหี่ยวหมอง หญ้าหัลบั้น หญ้าคำฮ้อย
หญ้าผากควาย

สมุนไพรประเภทผัก:
ผักติด ผักปุนก ผักง้วนหมู

สมุนไพรประเภท
กาฝาก: กาฝากไม้ถ่อน กาฝากไม้
ซี้เหล็ก กาฝากผักหละ กาฝากไม้สัก

(2) สัตว์วัตถุ พบการใช้
ส่วนต่าง ๆ ของสัตว์หลายชนิดเป็น
ส่วนผสม ได้แก่ งาช้าง นอแรด กระดุก
หมาดำ กระดุกอีแร้ง กระดุกกา กระ
ดุกไก่อดำ หนังช้าง เขาแพะ เขากวาง
ติงูเหลือม ดีหมี เหงือกปลาปัก เขา
ควายเผือก เขี้ยวจระเข้ เขี้ยวเสือ เขี้ยว
หมี กีบวัวดำ

(3) ธาตุวัตถุ สมุนไพร
ประเภทธาตุวัตถุ ได้แก่ ดินสอแก้ว

(4) วัตถุประสงค์อื่น ๆ หมายถึงประเภทของตัวยาที่แบ่งประเภทได้ยาก ส่วนใหญ่เกิดมาจากความเชื่อเช่น ไม้กวาด น้ำหมอนึ่ง

3. การประพฤติปฏิบัติตามสิ่งแวดล้อมและสิ่งเหนือธรรมชาติ

จากการปริวรรตพัสสาของนายประเสริฐ พักแก้ว ได้บันทึกข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้ 1) บันทึกแม่วันหนไท (แม่วันไต) เป็นลักษณะของปฏิทินทางเหนือที่บ่งบอกถึงวันที่จะดำเนินการเรื่องดีหรือไม่ดี เช่น วันกาบใจ () วันดับเป้า วันรวายยี่ วันเมืองเหม้า วันเปกสี วันกัดไล่ (วันเหล่านี้เกี่ยวกับการนับปีของชาวล้านนา) 2) บันทึกวันเม็ง (เรียกชื่ออย่างมอญ) เป็นการบันทึกเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นมงคล ควรดูวันดีหรือไม่ดีก่อน ตัวอย่างบันทึกมี ดังนี้ 3) วันหื้อของแก่ท่าน (วันให้ของแก่ผู้อื่น) เป็นการบันทึกเกี่ยวกับวันให้ของแก่ผู้อื่นว่า ให้แล้วจะได้ของคืนหรือไม่ และจะได้กี่เท่า 4) วันป่วย เป็นการบันทึกเกี่ยวกับวันป่วยที่ไม่ควรกระทำใด ๆ ในวันนั้น เช่น ขึ้น 1 ค่ำ หรือ 3 ค่ำ ป่วยบ้านป่วยเรือน ไม่ควรสร้าง 5) วันเสียของที่ถูกใจ เป็นการบันทึกเกี่ยวกับการเดินทางไปไหนอาจจะเสียของรักได้ เช่น ขึ้น 2 ค่ำ อยู่ใกล้ เดินทางไปเป็นพยานใหญ่ ไม่ดี นอกจากนั้น ยังบันทึกวัน ถกษัยามต่าง ๆ เช่น วันไหม้

โลกาวินาศ วันไฟลุก วันไม่ดีเฝ้าศพ วันไปแลกเอาไม้เสาเรือน เดือนที่ไม่ให้สร้างบ้านเรือน สถานที่ตั้งบ้านเรือน

สรุป

ในการศึกษาบันทึกพัสสาตำบลห้วยแก้ว พบว่า ส่วนใหญ่เก็บรักษาไว้ในวัดและโดยปราชญ์ชาวบ้านจากการปริวรรตพัสสาเหล่านี้ พบว่า มีจุดเด่น คือ มีพัสสาแพทย์พื้นบ้านในการใช้สมุนไพรเป็นจำนวนมาก ทำให้ตำบลนี้มีแพทย์พื้นบ้านหรือหมอเมืองที่เชี่ยวชาญการใช้สมุนไพรจากท้องถิ่นในการบำบัดและรักษาโรค และมีการรักษาโรคด้วยสมุนไพรพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในการพัฒนาต่อยอดและการบริหารจัดการองค์ความรู้ ชุมชนตำบลห้วยแก้วอาจต้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1. ควรนำองค์ความรู้จากการปริวรรตครั้งนี้ไปจัดทำอย่างเป็นระบบ อาจดำเนินการในรูปของการจัดทำเอกสารทางวิชาการ การจัดเก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น เป็นต้น 2. ควรจะมีการส่งเสริมงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้ 3. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้การแพทย์พื้นบ้านสืบทอดให้กับเยาวชนในชุมชน โดยอาศัยปราชญ์ท้องถิ่น (หมอเมือง) เป็นวิทยากรหลัก

ในการถ่ายทอดตามหลักสูตรดังกล่าว
4. ควรมีการต่อยอดงานวิจัย โดย
มุ่งเน้นการวิจัยที่มุ่งผลต่อการนำไปใช้
ในชุมชน ทั้งเรื่องของชุมชนมีส่วนร่วม
ทั้งในด้านการรักษาดูแลสุขภาพใน
เบื้องต้น การเข้ามามีบทบาทในการสืบ
ทอดภูมิปัญญา และการจัดทำหลักสูตร
ท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดให้กับเยาวชน โดย

มีเป้าหมายให้ชุมชนรู้จักการรักษาดูแลสุขภาพ
สุขภาพและมีสุขภาพอนามัยที่ดี
รวมถึงการสืบทอดภูมิปัญญาด้าน
การแพทย์พื้นบ้านต่อไปในอนาคต
หากสามารถดำเนินการได้ดังที่กล่าวมา
บันทึกพบสาพื้นที่บ้านของตำบลห้วย
แก้วก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมวงกว้าง
อย่างอนเอนอนันต์

บรรณานุกรม

- กันทิมา สิริธัญกิจ และพรทิพย์ เต็มวิเศษ (บรรณาธิการ). (2547). *คู่มือประชาชนในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คะเนิงนิตย์ ชื่นคำ. *การรวบรวมความรู้ด้านการวินิจฉัยโรคและแนวทางการรักษาทางการแพทย์พื้นบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2552, จาก <http://sites.google.com/site/fhlbd49/rabb-sukhphaph-thxng-thin/thxd-bth-reiyn-rup-baeb>
- จิระเดช มโนสร้อย และอรัญญา มโนสร้อย. (2537). *เภสัชกรรมล้านนา: ตำรับสมุนไพรร้านนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ประทีป ชุมพล. (2550). *เวชศาสตร์ฉบับหลวงกับการบูรณาการการแพทย์แผนไทยศึกษากรณีในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ. (2548). *การดูแลสุขภาพแบบพึ่งตนเองด้วยยาสมุนไพรในงานสาธารณสุขมูลฐาน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการแพทย์แผนไทยพัฒนา.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 1*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 2*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 5*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 12. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 13. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 14. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ เล่มที่ 15. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- ยิ่งยง เทาประเสริฐ และกันยานุช เทาประเสริฐ. (2547). ตำราการแพทย์พื้นบ้าน ล้านนา สาขาหมอยา. ม.ป.ท. ชุติโครงการวิจัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ชนเผ่าภาคเหนือ.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา. (2551). การอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านเพื่อการดูแลสุขภาพ ตำบลห้วยแก้ว อำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา.
- เสาวภา พรศิริพงษ์. (2538). การแพทย์พื้นบ้านกับสมุนไพร. ใน การสัมมนาวิชาการ การแพทย์แผนไทยกับสังคมไทย, หน้า 25-43. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.

ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย สมัยพระเจ้าจิตรเสนแห่ง
อาณาจักรเจนละ ในพุทธศตวรรษที่ 11-12 จังหวัดร้อยเอ็ด
Brahmanism-Hinduism, Shaivism Sect during the Reign of
King Mahentaraworaman of Jenla Kingdom in the 11th-12nd
Buddhist Centuries in Roi Et Province

คมศิลป์ พลแดง

Komsil Pholdaeng

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Faculty of Liberal Arts and Sciences, Roi Et Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: kpholdaeng@yahoo.com

บทคัดย่อ

จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งอยู่ตอนกลางของภาคอีสานของประเทศไทย พบการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ การมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและผู้คนอาศัยอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะในด้านคติความเชื่อและศาสนา

บทความนี้ได้ศึกษาในช่วงยุคต้นประวัติศาสตร์ โดยการค้นคว้าจากหนังสือบันทึกและการลงพื้นที่จริง เพื่อสำรวจสภาพภูมิประเทศ เก็บข้อมูลและบันทึกภาพถ่ายในช่วง พ.ศ. 2557-2558 ในพื้นที่แขวงจำปาสัก ประเทศลาวและจังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย จากการศึกษา พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดในยุคต้นประวัติศาสตร์จะพบอารยธรรมขอมโบราณที่มีการนับถือศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 6-7 และมีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยพระเจ้าจิตรเสนแห่งอาณาจักรเจนละ ในพุทธศตวรรษที่ 11-12 จากหลักฐานด้านสถาปัตยกรรมในศาสนสถาน โบราณวัตถุ ศิลาจารึกของพระเจ้าจิตรเสน และแหล่งโบราณคดีดอนขุมเงิน บ้านหนองคู ตำบลเด่นราษฎร์ อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามีความสัมพันธ์กับศิลปะสมัยเจนละที่ปราสาทวัดภู แขวงจำปาสัก ประเทศลาว ซึ่ง

เป็นศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์ฮินดูที่มีขนาดใหญ่และคงความสมบูรณ์มากกว่าแหล่งโบราณคดีดอนขุมเงิน การพบจารึกของพระเจ้าจิตรเสนในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าพื้นที่แห่งนี้เป็นต้นกำเนิดของพัฒนาการของอาณาจักรเจนละ ก่อนที่จะมีการสถาปนาศูนย์กลางแห่งอาณาจักรเจนละที่ปราสาทวัตภู แขวงจำปาสัก ประเทศลาว และศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย เป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของจังหวัดร้อยเอ็ด

คำสำคัญ: ศาสนาพราหมณ์ฮินดู; ลัทธิไศวนิกาย; อาณาจักรเจนละ; พระเจ้าจิตรเสน; จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

Roi Et Province is located in the middle region of Northeastern Thailand. It is a long settlement since prehistoric times. It is the cause to change and development in the history, culture, and lifestyle, especially in beliefs and religions.

This article is to study the earliest historical era of Roi Et Province from books, records, and field trips in order to collect data and take photography during in 2014-2015, in Champasak Province, Laos and Roi Et Province, Thailand. The study is that Roi Et Province in the ancient Khmer civilization era has believed in Brahminism-Hinduism, Shaivism sect in the period of 6th-7th Buddhist centuries. It was the highest developed culture in the King Mahentaraworaman of Jenla Kingdom in the 11st-12nd Buddhist centuries. Based on the architectural evidences of religious places, antiquities, stone inscriptions of King Mahentaraworaman, and archaeological site of Don Khum Ngoen, Nong Khun Village, Den Rat Sub-district, Nong Hi District, Roi Et Province were found a relationship with the arts of Jenla Kingdom at Prasat Wat Phu, Champasak Province, Laos. It was a religious place of Brahmanism-Hinduism which was larger and much richer than the archaeological site of Don Khum Ngoen. The discovery of the inscription of King Mahentaraworaman shows that the origin of the Jenla Kingdom was established here and spread as the center of the Jenla Kingdom at Prasat Wat Phu, Champasak Province in Laos. In addition, the

Brahmanism-Hinduism, Shaivism sect was the oldest religion in Roi Et Province.

Keywords: Brahmanism-Hinduism; Shaivism; Jenla Kingdom;
King Mahentaraworaman; Roi Et Province

บทนำ

จังหวัดร้อยเอ็ดเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่บนพื้นที่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 120-400 เมตร มีพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 8,299.46 ตารางกิโลเมตร มีสภาพภูมิอากาศค่อนข้างร้อนและแห้งแล้ง จากรายงานการขุดค้นทางด้านโบราณคดี พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดมีร่องรอยทางประวัติศาสตร์สืบเนื่องตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นยุคสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยลายลักษณ์อักษร จากการศึกษาของกรมศิลปากร และนักโบราณคดีภายในพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ด พบหลักฐานการอยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ช่วงประมาณ 2,500-3,800 ปี ดังปรากฏหลักฐานด้านโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ เช่น อาวุธหิน ลูกปัดหินสี เครื่องใช้ทำจากหินและโลหะ หินขัดและไม้ขัด เครื่องมือหิน ภาชนะหิน กำไลโลหะและสำริด อาวุธที่ทำจากโลหะเหล็กและสำริด ภาชนะเครื่องปั้นดินเผา

การตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีพของผู้คนจากอดีตได้มีพัฒนาการเรื่อยมาอย่างต่อเนื่อง จากการอยู่อาศัยร่วมกัน ก่อตั้งเป็นสังคมและชุมชน และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ ในที่สุดเกิดการก่อร่างสร้างตัวจนกลายเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและมีความซับซ้อนมากขึ้น ที่สำคัญที่สุด คือ ปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้งผู้คนและทรัพยากรในท้องถิ่น ได้หล่อหลอมให้เกิดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ความต่อเนื่องด้านพัฒนาการเหล่านี้ได้ส่งต่อความก้าวหน้าจนถึงยุคประวัติศาสตร์ในเวลาต่อมา ซึ่งในยุคถัดมานี้จะพบว่า จังหวัดร้อยเอ็ดประกอบด้วยวัฒนธรรมที่สำคัญหลายยุคสมัยและมีอิทธิพลต่อพื้นที่ ได้แก่ วัฒนธรรมทวารวดี วัฒนธรรมขอม วัฒนธรรมลพบุรี วัฒนธรรมล้านช้าง วัฒนธรรมอยุธยา และวัฒนธรรมรัตนโกสินทร์ ดังปรากฏศิลปวัตถุ เช่น ปฐมกรรม วัตถุโบราณ และพบรูปแบบทางสถาปัตยกรรมตามแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ การพบปฐมกรรมและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเหล่านี้ได้แสดงถึงความ

เจริญรุ่งเรืองในแต่ละยุคสมัย ดังนั้น การศึกษาถึงพัฒนาการของจังหวัด ร้อยเอ็ดจนกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ด้วยการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่มีการบันทึก การสำรวจสภาพพื้นที่ และการศึกษาเปลี่ยนแปลงทางคติ ความเชื่อด้านวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่ น่าสนใจ โดยเฉพาะคติความเชื่อที่ เกี่ยวกับศาสนาตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์ ที่พร่องรอยการใช้ตัวอักษรเพื่อการ บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัด ร้อยเอ็ด ซึ่งศาสนาเป็นเรื่องคติความ เชื่อ ที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนใน การอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันและ สร้างความสงบสุขให้กับสังคม

เนื้อเรื่อง

ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิ ไศวนิกาย สมัยพระเจ้าจิตรเสนแห่ง อาณาจักรเจนละ

เจนละเป็นชื่ออาณาจักร โบราณ ที่กรมศิลปากรและนัก โบราณคดีได้ค้นพบว่า เป็นอาณาจักรที่ ก่อตัวขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 11 (พ.ศ. 1001-1100) คำว่า เจนละ สันนิษฐานว่า เป็นคำที่คนจีนใช้เรียก และเป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า กัมพูช กัมพูช คะแมร์ โดยอาณาจักรเจนละมี ถิ่นกำเนิดจากบริเวณในพื้นที่ภาค อีสานของประเทศไทย บริเวณที่ สันนิษฐานว่า เป็นถิ่นต้นกำเนิดของ

เจนละ คือ บริเวณปลายลุ่มแม่น้ำมูล-ชี ปัจจุบัน คือ บ้านเตย บ้านตาดทอง บ้านบึงแก บ้านเปือยหัวดง บ้านโพน เมือง ในเขตจังหวัดยโสธรและ อุบลราชธานี เนื่องด้วยบริเวณดังกล่าว จะขุดค้นพบศิลปวัตถุและจารึก เกี่ยวกับอาณาจักรเจนละมากมาย โดยเฉพาะที่บริเวณบ้านเตย ได้มีการขุดค้น และศึกษาพบว่า มีร่องรอยหลักฐาน ทางโบราณคดีและศิลปจารึกที่พอจะ สามารถยืนยันได้ว่า บริเวณนี้เป็น ภูมิลำเนาเดิมของกษัตริย์แห่งสกุล เสนะ เชื้อสายกษัตริย์ในสกุลนี้ที่มี บทบาทสำคัญ คือ พระเจ้าจิตรเสน หรือ พระเจ้ามเหศวรธรรมัน (ธิดา สารยา, 2540: 13-14)

ประวัติและวีรกรรมของพระเจ้าจิตรเสนหรือศรีมเหศวรธรรมัน (ครองราชย์ พ.ศ. 1143-1159) พบว่า พระองค์ทรงเป็นวีรกษัตริย์ผู้ชำนาญ ด้านการสู้รบ ได้แผ่ขยายดินแดนและ พระราชอำนาจออกไปยังดินแดน ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ครอบคลุม พื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงฝั่งซ้ายและ ขวาและลุ่มแม่น้ำมูล-ชี พระเจ้าจิตร เสนเป็นพระอนุชาของพระเจ้าศรีภวรว รมันที่ทรงสืบเชื้อสายสกุลมาจาก ราชวงศ์พุนัน ทั้งสองพระองค์ได้ทรงสู้รบเคียงบ่าเคียงไหล่ร่วมกันมา ในช่วงที่ มีการขยายอาณาเขตในยุคแรก ๆ ของ การก่อตั้งอาณาจักรเจนละในพุทธ

ศตวรรษที่ 11 และในระยะต่อมาพระเจ้าจิตรเสนก็ได้สถาปนาอาณาจักรเจนละที่ยิ่งใหญ่ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลาง ในระยะต่อมาได้มีการขุดค้นพบจารึกของพระเจ้าจิตรเสนอย่างหนาแน่นในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่แอ่งโคราช รอบ ๆ เขตทุ่งกุลาร้องไห้ ตลอดจนถึงบริเวณปากแม่น้ำมูล ในจังหวัดอุบลราชธานี การค้นพบจารึกของพระเจ้าจิตรเสนเป็นจำนวนมากเหล่านี้ จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนถึงพระราชอำนาจของพระเจ้าจิตรเสนว่า ได้ครอบคลุมทุกภาคส่วนทั้งสองฟากฝั่งของแม่น้ำโขงและลุ่มแม่น้ำมูล-ชี จนถึงแคว้นศรีสุทโธ ในเขตประเทศลาวที่มีปราสาทวัดภู ในแขวงจำปาสัก เป็นศาสนสถานของลัทธิไศวนิกายที่สำคัญ ดังนั้น จะเห็นว่า พื้นที่แอ่งโคราชของภาคอีสาน ในประเทศไทย และที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง เขตจำปาสักในประเทศลาว เป็นรากฐานกำลังทางการทหารและการเมือง ในการแผ่พระราชอำนาจของพระเจ้าจิตรเสน ก่อนที่จะแผ่ขยายอิทธิพลไปสู่ภาคตะวันออกของประเทศไทยจนถึงเขตอรัญประเทศและแผ่อิทธิพลเข้าสู่บริเวณรอบทะเลสาบเขมร ในเขตลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง (เพิ่มอ้างอิง)

พระเจ้าจิตรเสนมิใช่พระโอรสพระนามว่า อีสานวรมัน ผู้ก่อตั้งราช

ธานีนามใหม่ว่า อีสานปุระ ในดินแดนประเทศกัมพูชา บริเวณสมโบรีไพรกุก ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเมืองกำพงธม ถัดจากสมัยพระเจ้าอีสานวรมัน อาณาจักรเจนละก็ได้แตกออกเป็นเจนละบกและเจนละน้ำ โดยเจนละบกตั้งอยู่บริเวณแถบลุ่มน้ำโขงตอนกลาง มีเมืองหลวง คือ กรุงศรีสุทโธปุระ ศูนย์กลางอยู่ที่ปราสาทวัดภู แขวงเมืองจำปาสัก ประเทศลาว (ดังแสดงในรูป 1 และ 2) และเจนละน้ำ ตั้งอยู่บริเวณรอบทะเลสาบเขมร มีเมืองหลวง คือ กรุงอีสานปุระ จนกระทั่งถึง พ.ศ. 1333 เมื่อพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 แห่งเจนละน้ำ ทรงมีความเข้มแข็ง ได้ย้ายเมืองหลวงไปที่นครหริหรัลย์ บริเวณแถบบริมทะเลสาบเขมร พร้อมทั้งสถาปนาลัทธิเทวราช แล้วทรงรวบรวมแผ่นดิน ทำให้ประชาชนเป็นชนชาติเดียวกัน คือ ชาวกัมพูชา ในดินแดนประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ดินแดนทางภาคอีสานของประเทศไทยและอาณาจักรกัมพูชา ยังคงมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการเดินทางติดต่อไปมาระหว่างกัน ความสัมพันธ์กันเช่นนี้ทำให้พื้นที่ภาคอีสานยังคงเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรม ขอมอย่างชุกชุม ดังปรากฏเห็นได้ในพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดในแถบบริเวณอีสานใต้

ปรากฏหลักฐานด้านสถาปัตยกรรม และปฏิมากรรมตามโบราณสถานต่าง ๆ ได้แก่ ปราสาทหิน เทวสถาน ศาลารธรรม อโรคยาศาลและพุทธสถาน ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมทั้งขนาดใหญ่โต และขนาดเล็กที่มีความวิจิตรงดงามตามแต่ละยุคสมัยอยู่หลายแห่ง จะเห็นว่า เขตพื้นที่ที่ภาคอีสานมีความสำคัญในฐานะเป็นต้นกำเนิดแห่งประวัติศาสตร์ และอารยธรรมของชาวกัมพูชา ก่อนที่จะรวมตัวกันตั้งเป็นอาณาจักรขอมหรือเขมรที่เมืองพระนครหลวงหรือนครธม โดยเป็นผลจากการถือกำเนิดของกษัตริย์แห่งสกุลเสนะ ในเขตบริเวณปลายลุ่มแม่น้ำมูล-ชี ที่บริเวณบ้านเตย จังหวัดยโสธร แล้วสืบผ่านพระอำนาจของกษัตริย์แห่งสกุลเสนะไปยังพื้นที่ตั้งรอบทะเลสาบเขมร ในประเทศกัมพูชาปัจจุบัน โดยเฉพาะความสามารถในการเป็นนักรบของวีระกษัตริย์พระนามว่า พระเจ้าจิตรเสน ผู้ก่อตั้งอาณาจักรเจนละในพุทธศตวรรษที่ 11 (ธิดา สาระยา, 2540: 14-17)

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

รูป 1: ทับหลังเหนือซุ้มประตูขององค์ปราสาท
องค์ประธาน

รูป 1: ทับหลังเหนือซุ้มประตูขององค์ปราสาทองค์ประธาน ด้านในสุด (ก) และด้านนอก (ข) (ค) และ (ง) ศิลปะสมัยเจนละ ปราสาทวัตภู แขวงจำปาสัก ประเทศลาว เป็นศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์ หรือฮินดู ศูนย์กลางแห่งอาณาจักรเจนละ ชื่อว่า “กรุงศรีสุพรรณภูมิ” (ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2557)

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

รูป 2: ภาพสลักหินทรายรูปเทวบาล ข้างกรอบประตูทางเข้าด้านซ้าย

รูป 2: ภาพสลักหินทรายรูปเทวบาล ข้างกรอบประตูทางเข้าด้านซ้าย (ก) และ ด้านขวา (ข) และรูปนางอัปสรผนังอาคารประตูทางเข้าปราสาทองค์ประธานด้านซ้าย (ค) และ

ผนังด้านขวา (ง) (ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2557)

หลักฐานศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

แหล่งโบราณคดีภายในจังหวัดร้อยเอ็ดที่เกี่ยวข้องในสมัยอาณาจักรเจนละ ได้แก่ แหล่งโบราณคดีที่เมืองจันทน์ในเขตบ้านตาเฒ่าและบริเวณใกล้เคียงในพื้นที่เขตอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการขุดค้นทางโบราณคดีของกรมศิลปากรและนักโบราณคดี นอกจากจะพบการผลิตเกลือและประเพณีการฝังศพ 2 ครั้ง ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยังได้ขุดพบการเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบ พบโบราณสถานทั้งของฮินดูอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 6-7 แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจและลักษณะทางสังคมของการเป็นชุมชนอีสานโบราณเป็นอย่างดี

นอกจากนี้พื้นที่เขตอำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัยและบริเวณใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีการค้นพบอารยธรรมขอมโบราณจำนวนมาก ทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมและปฏิมากรรมต่าง ๆ หลักฐานทางภูมิสถาปัตยกรรมในช่วงระยะหลังพบว่าบางพื้นที่ได้มีการรับเอาอารยธรรมพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทแบบ

ลัทธิจากอาณาจักรทวารวดี ช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-16 ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ภาคกลางของประเทศ จากเมืองอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม หรือเมืองลพบุรี (ละโว้หรือลพบุรี) จังหวัดลพบุรี เข้ามาผสมผสานกับอารยธรรมสมัยเจนละในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น พื้นที่ภายในเขตคูน้ำคันดินของเมืองบัวภายในเขตบริเวณอำเภอเกษตรวิสัย เป็นต้น การรับอารยธรรมจากภายนอกเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมนี้ ก่อให้เกิดการดำรงอยู่และการพัฒนาการควบคู่กันไปกับวัฒนธรรมขอมที่เป็นของดั้งเดิม จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในระยะต่อมาก็พบการรับเอาอารยธรรมพระพุทธศาสนานิกายมหายาน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 จากอาณาจักรขอม ในพุทธศตวรรษที่ 18 เข้ามาผสมผสานภายในพื้นที่อีกด้วย ทั้งนี้ เป็นพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของพื้นที่อันมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและคติความเชื่อ ที่มีศูนย์กลางของอาณาจักรขอมที่เมืองพระนครหลวง (นครธม) ของอาณาจักรขอม ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ซึ่งวัฒนธรรมการนับถือพระพุทธศาสนาแบบมหายานของขอมนี้ได้รับอิทธิพลความเชื่อที่ส่งต่อผ่านมา

จากพุกามและบ้านเมืองตามบริเวณชายฝั่งทะเลอีกทอดหนึ่ง

แหล่งโบราณคดีดอนชุมเงินเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งโบราณคดีจำปาขัน ตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (ดังแสดงในรูป 3) ตั้งอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ใกล้กับแหล่งน้ำ คือ ห้วยหินลาด ห้วยปลาเค้าหรือห้วยน้ำเค็มและลำน้ำเสียว จากการขุดค้นทางโบราณคดีของสำนักศิลปากรที่ 10 พบเศษเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นชิ้นส่วนของหม้อบองที่ใช้ในการต้มเกลือ โดยการเติมน้ำเกลือที่ได้จากการขุดหน้าดิน ริมฝั่งลำน้ำ ใส่ลงในหม้อบอง แล้วนำไปต้มให้น้ำระเหยออกไปจนงวด จะได้ผลึกเกลือสินเธาว์หรือผลึกแร่วิเศษเชื่อมคลอไรด์ แสดงให้เห็นว่า พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นแหล่งผลิตเกลือที่ใหญ่แห่งหนึ่ง อาจจะเป็นใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แหล่งโบราณคดีดอนชุมเงินที่บ้านหนองคู ตำบลเด่นราษฎร์ อำเภอหนองฮี ขุดค้นโดยสำนักศิลปากรที่ 10 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 – มกราคม พ.ศ. 2549 พบบ่อน้ำโบราณก่อด้วยหินทรายสีขาวปนเหลือง ลึกประมาณ 6 เมตร ห่างจากบ่อน้ำไป 4 เมตร พบฐานโยนีหรือแท่นศิวลึงค์ เป็นหินทรายเนื้อละเอียด สีเขียว ขนาดความยาว 98 เซนติเมตร กว้าง 82.5 เซนติเมตร ด้านหน้าหนา

30.5 เซนติเมตร ด้านหลังหนา 28.5 เซนติเมตร มีลักษณะเป็นฐานสองชั้น ต่อเนื่องกัน ที่ฐานโยนด้านขวาพบจารึกของพระเจ้าจิตรเสน สลักด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต อายุประมาณสมัยพุทธศตวรรษที่ 12 กล่าวถึงประวัติของพระเจ้าจิตรเสน (ดังแสดงในรูป 4) ดังนี้

“พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใด ทรงพระนามว่า จิตรเสน ผู้เป็นพระโอรสของพระเจ้าศรีวิธรรมัน เป็นพระราชนัดดาของ พระเจ้าศรีสารวเคามะ แม้โดยศักดิ์จะเป็นพระอนุชา แต่ก็ได้เป็นพระเชษฐาของพระเจ้าศรีวิธรรมัน ผู้มีพระนามปรากฏในด้านคุณธรรมแต่พระเยาว์ พระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้น ได้รับพระนามอันเกิดแต่การอภิเษกว่า “พระเจ้าศรีมหันทรธรรมัน” (หลังจาก) ขณะประเทศ (กัมพู) นี้ทั้งหมดแล้ว ได้สร้างพระคิวงีร์ อันเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องหมายแห่งชัยชนะของพระองค์ไว้ บนภูเขานี้ ฯ” (ชะเอม แก้วคล้าย, 2523)

การค้นพบจารึกเกี่ยวกับพระเจ้าจิตรเสนครั้งนี้ จัดเป็นหลักจารึกหลักที่ 10 ของประเทศไทย จากเดิมที่ค้นพบ 9 หลัก ได้แก่ พบที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 หลัก ได้แก่ จารึกวัดศรีเมืองแอม พบที่จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 หลัก ได้แก่

จารึกปากน้ำมูล จำนวน 2 หลัก จารึกวัดสุปฏิญาราม จำนวน 1 หลัก และจารึกถ้ำภูหมาโน จำนวน 1 หลัก พบที่จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3 หลัก ได้แก่ จารึกถ้ำเปิดทอง จำนวน 3 หลัก พบที่จังหวัดสระแก้ว จำนวน 1 หลัก ได้แก่ จารึกช่องสระแจง (จารึกของพระเจ้าจิตรเสน มีรายงานค้นพบอีก 5 หลัก ที่ต่างประเทศ คือ ประเทศลาว จำนวน 3 หลัก และประเทศกัมพูชา จำนวน 2 หลัก) ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2561 ค้นพบหลักที่ 11 ของประเทศไทยที่บ้านตุงลุง ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้นปัจจุบันมีจำนวน 16 หลัก) หลักการค้นพบศิลาจารึกของพระเจ้าจิตรเสนหลักที่ 10 ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดนี้ในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเขตทุ่งกุลาร้องไห้มีความสำคัญต่อพระราชอำนาจและเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเจนละ เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของสภาพภูมิประเทศของเขตทุ่งกุลาร้องไห้พบว่า เป็นเขตที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์เนื่องด้วยมีแม่น้ำมูลและแม่น้ำชีไหลผ่าน มีน้ำก็ย่อมมีปลา สัตว์น้ำ พืชน้ำ และสัตว์ป่าที่ออกหากินบริเวณรอบ ๆ แหล่งน้ำ เกิดเป็นระบบนิเวศน์แหล่งที่สมบูรณ์ ดังนั้น สายน้ำทั้งสองจึงเป็นแหล่งผลิตอาหารจำพวกโปรตีนที่สำคัญจากสัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายหลากหลายชนิด การไหล

ขนาดทั้งด้านเหนือและใต้ของสายน้ำแม่น้ำชีและมูล เมื่อฤดูฝนหรือฤดูน้ำหลาก ก็ได้พัดพาความอุดมสมบูรณ์จากแร่ธาตุตะกอนดิน ซากพืช และซากสัตว์ ให้ไหลลงมาในเขตท้องทุ่งกุลาร่องไหแห่งนี้ จึงทำให้ท้องทุ่งแห่งนี้ เป็นพื้นที่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต่อมา กลายเป็นแหล่งผลิตข้าวที่ดีเพื่อใช้บริโภคเป็นอาหารหลัก ข้าวเป็นแหล่งของสารอาหารหลักประเภทคาร์โบไฮเดรตที่สำคัญและได้พื้นดินในเขตนี้ ยังเป็นที่มีความอุดมสมบูรณ์ของเกลือแร่สินเธาว์ ดังนั้น ทรัพยากรทั้งข้าว ปลาและเกลือ ในสมัยโบราณถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อชีวิตที่จะส่งผลต่อสถานะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงของราชอาณาจักรของกษัตริย์ขอมสมัยโบราณนั้น ๆ จะเห็นว่าด้วยเหตุปัจจัยของสภาพภูมิและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร จึงเป็นสาเหตุให้พระเจ้าจิตรเสนเข้าครอบครองพื้นที่แห่งนี้ จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบที่ดอนขุมเงิน แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของชุมชนโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ และการเข้ามาครอบครองดินแดนแห่งนี้ของพระเจ้าจิตรเสน และแสดงให้เห็นอิทธิพลของอาณาจักรเจนละบในดินแดนบริเวณลุ่มแม่น้ำชีและมูลได้อย่างเด่นชัดขึ้น นอกจากนี้การพบ

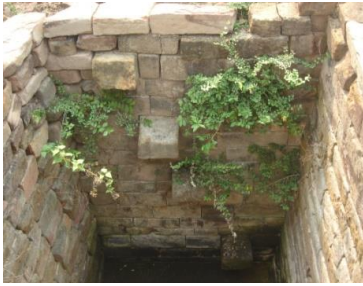
จารึกบนแท่นฐานโยนี ในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด เพิ่มเติมจากจารึกที่ค้นพบก่อนหน้านี้ได้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตด้านความเชื่อและความศรัทธาต่อนานับถือศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิไสว นิกายของพระเจ้าจิตรเสน ซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมและเก่าแก่ก่อนที่พระพุทธศาสนานิกายมหายานและเถรวาทจะเข้ามาในยุคสมัยหลัง ซึ่งการขุดพบครั้งนี้ของกรมศิลปากร ยังค้นพบหลักฐานเพิ่มเติมของสมัยหลัง คือ พระพิมพ์ศิลปะแบบทวารวดี จำนวน 3 องค์ ที่มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 ที่บริเวณใกล้เคียง ๆ กับบ่อน้ำแสดงให้ เห็น ถึง การทับซ้อนกันด้านวัฒนธรรมภายในพื้นที่และความต่อเนื่องของพัฒนาการของชุมชน

(ก)

(ข)

(ค)

(ง)

รูป 3: สภาพของแหล่งโบราณคดีดอนชุมเงิน
ของพระเจ้าจิตรเสนหรือ
พระเจ้ามเหศวรมัน

รูป 3: สภาพของแหล่ง
โบราณคดีดอนชุมเงิน ของพระเจ้าจิตร
เสนหรือพระเจ้ามเหศวรมัน ตั้งอยู่ที่
บ้านหนองคู ตำบลเด่นราษฎร์
อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด (ก)
บริเวณที่พบฐานโยนี ของพระเจ้าจิตร
เสนที่โปรดให้จารึกเรื่องราวเกี่ยวกับ
ประวัติของพระองค์และการสร้าง
เทวสถานแห่งนี้เพื่ออุทิศแด่พระศิวะ ที่
ได้จารึกไว้ที่บนฐานแท่นโยนี (ข) บ่อน้ำ
รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านทิศตะวันตก
ที่พระเจ้าจิตรเสน สร้างเพื่อเป็น
สถานที่ประกอบพิธีกรรมหรือศาสนา

สถาน ลัทธิไศวนิกาย รอบบ่อจะมี
จารึกอักษรตัวเดียว ด้วยอักษรปัลลวะ
ด้านละตัว จากทิศตะวันตกเวียนขึ้นไป
ทางทิศเหนือ เรียงอักษรได้ ป ล ย ช
อันเป็นพระนามของเทพเจ้าในศาสนา
ฮินดู (ค) และสภาพลำน้ำเสียวที่อยู่
บริเวณใกล้เคียง กับแหล่งโบราณคดีดอน
ชุมเงิน อันเป็นชัยภูมิที่พระเจ้าจิตรเสน
เลือกในการสร้างศาสนสถานเพื่ออุทิศ
ถวายแด่พระศิวะ (ง) (ถ่ายภาพเมื่อ
วันที่ 19 มีนาคม 2558)

(ก)

(ข)

รูป 4: จารึกของพระเจ้าจิตรเสน บนฐาน
โยนี สลักด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต

รูป 4: จารึกของพระเจ้าจิตรเสน บนฐานโยนี สลักด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต พบที่แหล่งโบราณคดีดอนขุมเงินที่บ้านหนองคู ตำบลเด่นราษฎร์ อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด จัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติร้อยเอ็ด (ภาพถ่ายเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558)

จารึกของพระเจ้าจิตรเสน ใช้อักษรปัลลวะ จารึกเป็นภาษาสันสกฤต แสดงให้เห็นถึงการได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาจากประเทศอินเดีย จากสมัยพระเจ้าศรีวิชัยวรมัน กษัตริย์แห่งราชวงศ์ปัลลวะ ประเทศอินเดีย ในสมัยพุทธศตวรรษที่ 10-11 ซึ่งอักษรปัลลวะนั้นได้มีการพัฒนาขึ้นมาใช้ในช่วงเวลาดังกล่าว จารึกของพระเจ้าจิตรเสนทั้ง 10 หลัก พบว่าพระองค์ได้โปรดให้จารึกขึ้น รวบรวม พุทธศตวรรษที่ 11-12 พระเจ้าจิตรเสน หรือ พระเจ้ามเหศวรธรรมัน เมื่อเสด็จสวรรคต จากนั้นพระราชโอรส คือ พระเจ้าอีสานวรมันที่ 1 ได้เสวยราชสมบัติสืบต่อและทรงย้ายราชธานีจากศรีรัฐปุระ ซึ่งสันนิษฐานว่า ตั้งอยู่แถบวัดภูขวาง จำปาสัก ประเทศลาว โดยมีปราสาทวัดภูเป็นศูนย์กลาง ไปยังทางตอนล่างบริเวณหมู่บ้านสมโบร์ไพรกุก เขตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดกำแพงเพชร ประเทศกัมพูชา โดยโปรดให้สร้างราช

ธานีหลวงแห่งใหม่ มีนามว่า กรุงอีสานปุระ ซึ่งโบราณสถานและโบราณวัตถุในแหล่งนี้ กำหนดอายุได้ประมาณ พุทธศตวรรษที่ 12-13 (สุรศักดิ์ ศรีสำอาง, 2549: 104-107; จารึก วิไลแก้ว, 2550: 16-39; ก่องแก้ว วีระประจักษ์, 2551: 26-35)

สรุป

ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ลัทธิไศวนิกาย เป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของจังหวัดร้อยเอ็ด จากข้อมูลการขุดค้นทางโบราณคดีของกรมศิลปากร ได้พบร่องรอยและหลักฐานด้านสถาปัตยกรรมและโบราณวัตถุที่มีอายุเก่าแก่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 6-7 ในยุคอารยธรรมขอมโบราณ ต่อมาความรุ่งเรืองของศาสนาพราหมณ์และฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ได้ปรากฏเด่นชัดขึ้นจากหลักฐานด้านสถาปัตยกรรมประเภทศาสนสถาน และศิลาจารึกของพระเจ้าจิตรเสน แห่งอาณาจักรเจนละ ในพุทธศตวรรษที่ 11-12 จากการขุดค้นของกรมศิลปากร ที่แหล่งโบราณคดีดอนขุมเงิน บ้านหนองคู ตำบลเด่นราษฎร์ อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งตั้งอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งมีแหล่งน้ำที่สำคัญเพื่อการอุปโภคและบริโภค คือ ห้วยหินลาด ห้วยปลาเค้าหรือห้วยน้ำเค็ม และลำน้ำเสียว การค้นพบและการศึกษารังนี้ทำให้เราเห็นการสั่งสมของอารย

ธรรมด้านคติความเชื่อและศาสนา ภายในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด แถบ บริเวณอำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอหนองฮี อำเภอเกษตรวิสัย และพื้นที่ใกล้เคียง ที่มีความสืบเนื่องตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมา ที่พบความเชื่อในการประกอบพิธีศพด้วยการฝังศพสองหน และต่อมาในยุคต้นประวัติศาสตร์ พบการนับถือศาสนาพราหมณ์และฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ที่มีมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 6-7 จนมารุ่งเรืองถึงขีดสุดในสมัยของพระเจ้าจิตรเสน แห่งอาณาจักรเจนละ ในพุทธศตวรรษที่ 11-12 ภายหลังจากนั้นจึงได้มีการรับเอาอารยธรรมพระพุทธศาสนา ลัทธิเถรวาท แบบลังกาวงศ์ จากอาณาจักรทวารวดี ช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-16 และอารยธรรมพระพุทธศาสนาแบบมหายาน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 จากอาณาจักรขอม ในพุทธศตวรรษที่ 18 ตามลำดับ เข้ามาผสมผสานภายในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีความน่าสนใจใน

อนาคตที่จะศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการด้านคติความเชื่อและด้านศาสนา ในแต่ละช่วงยุคสมัยให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศในอดีต จะพบว่าจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น แหล่งปลูกข้าว แหล่งประมง แหล่งผลิตเกลือ และแหล่งถลุงเหล็ก ที่สำคัญในพื้นที่วัฒนธรรมแอ่งโคราชของภาคอีสานโบราณ ดังนั้น จึงเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนสัญจรอพยพโยกย้ายกันไปมาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เป็นพื้นที่เปิดของการรับเอาอารยธรรมโบราณจากต่างถิ่น เช่น อาณาจักรล้านช้าง อาณาเขมร และอาณาจักรทวารวดี เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมในท้องถิ่นและมีการรังสรรค์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปแบบเฉพาะของตัวเองขึ้นมาด้วย ดังนั้นจังหวัดร้อยเอ็ดจึงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจศึกษา โดยเฉพาะด้านคติความเชื่อและศาสนา ที่จะเกิดขึ้นต่อจากเนื้อหาในบทความครั้งนี้

บรรณานุกรม

ก่องแก้ว วีระประจักษ์. (2551). จารึกบ่อน้ำบริเวณแหล่งโบราณคดีดอนชุมเงิน.

นิตยสารศิลปากร. 51 (2), 26-35.

คมศิลป์ พลแดง. (13 พฤศจิกายน 2557 และ 19, 25 มีนาคม 2558). การเก็บข้อมูล

ภาคสนาม.

- จารึก วิไลแก้ว. (2550). แหล่งโบราณคดีดอนขุมเงิน. *นิตยสารศิลปากร*. 50 (2), 16-39.
- เซแอม แก้วคล้าย. (2523). จารึกปากโดมน้อย ด้านที่ 1. ใน *จารึกในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2561, จาก https://db.sac.or.th/inscriptions/inscribe/image_detail/688
- ธิดา สาระยา. (2540). *อาณาจักรเจนละ: ประวัติศาสตร์อีสานโบราณ*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- นิพัทธ์ แยมเดช. (2559). จารึกปราสาทตาพรหม: ความสัมพันธ์ระหว่างชนบจารึกสดุดีกษัตริย์กับการ สรรเสริญพระเจ้าชัยวรมันที่ 7. *วารสารไทยคดีศึกษา*. 13 (1), 1-50.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล. (2532). 600 ปี แห่งประวัติเมืองพระนครของขอม. *ศิลปวัฒนธรรม*. 10 (6), 110-125.
- _____. (2547). *ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม*. กรุงเทพมหานคร: คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรศักดิ์ ศรีสำออง. (2549). ศิลาจารึกพระเจ้าจิตรเสน (พระเจ้ามเหศวรรมัน). *นิตยสารศิลปากร*. 49 (2), 104-107.
- สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2541). *เมืองร้อยเอ็ด*. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- Chandler, D. (2003). *A History of Cambodia*, 3rd ed. Chiang Mai: Silk-worm Books.
- Sharan, M. K. (1981). *Select Cambodian Inscriptions: The Mebon and Pre Rup Inscriptions of Rajendra Varman II*. Delhi: S. N. Publications.

ยีนเป็นที่มาของคอร์รัปชันจริงหรือ Is Gene the Real Cause of Corruption?

จารุพงษ์สกุล จิณะโชติกุล

Charupongsakun Chinachotikun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครน่านเฉลิมพระเกียรติฯ
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Nan Buddhist College
Corresponding Author, E-mail: jarupskul608@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายเรื่องยีนกับคอร์รัปชันหรือการทุจริตฉ้อโกง ปัญหาอย่างหนึ่งของการเมืองไทย คือ การคอร์รัปชัน ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้ 1) การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การเรียกเก็บส่วนแบ่ง 2) การฉกฉวยทรัพยากรของรัฐมาเป็นของครอบครัว เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ 3) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน 4) การใช้อิทธิพลทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตลาดหลักทรัพย์ 5) การปกปิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาดังกล่าวนี้มีความเกี่ยวข้องกับยีนในตัวมนุษย์หรือไม่ ในทัศนะของริชาร์ด ดอร์กินส์ เห็นว่า มนุษย์มีความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่มีอยู่ในยีน แต่ยีนก็ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือต่อจิตสำนึกของมนุษย์ ขณะที่พระพุทธศาสนากล่าวถึงการคอร์รัปชันว่า เกิดจากจิตใจที่มีอกุศลมูล คือ ความโลภ โกรธ หลง ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวมนุษย์ และมีปัจจัยภายนอกมาเกี่ยวข้อง ดังนั้น สาเหตุของคอร์รัปชันจึงไม่ใช่เพียงยีนในตัวมนุษย์เพียงอย่างเดียว เพราะยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นสาเหตุร่วม เนื่องจากคนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการทำของแต่ละบุคคลที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นประการสำคัญ

โดยสรุปแล้ว ปัญหาการเมืองไทยที่เกิดมาจากคอร์รัปชันสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ 1) เพราะความโลภของมนุษย์ คือ ความไม่มีศีลธรรมของนักการเมือง 2) จากระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่ไม่ยึดธรรมาภิบาล 3) การเมืองที่ไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล 4) ระบบอุปถัมภ์และโครงสร้างเชิงสัมพันธ์แบบปิรามิดของสังคมไทย ซึ่งจัดเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ (2) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย (3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่าง ๆ (4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ 5) การกระทำ

(กรรม) ที่มาจากปัจจัย 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของมนุษย์ ปัจจัยภายใน ได้แก่ กิเลสตัณหาในจิตใจของมนุษย์ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ โครงสร้างของระบบสังคมที่เอื้ออำนวยให้ทำความชั่ว

คำสำคัญ: ยีน; สาเหตุของคอร์รัปชัน; ปัญหาการเมืองไทย

Abstract

This article aims to explain gene and corruption. One of Thai political problems is corruption which has many types of it as follows: 1) the pursuit of economic rent, such as monopoly, market share; 2) taking the government resources into the family, such as privatization; 3) conflict of interest; 4) using of political influence to benefit from the stock market; 5) concealed the unfair administration, etc. Do these types concerned with gene? According to Richard Dawkins, human beings are selfish which is in general gene. But gene does not influence to decision or conscious mind of human beings. In Buddhist view, corruption has occurred from unwholesome root of mind (Akusala Mulla), such as desire, hatred, and delusion which are the inner factors of human beings and these are related to external factors. Hence, human beings' gene is not only the cause of corruption but also has another factor to influence. A person will be a good or bad depends on his behaviors which are related to external environment.

In final, Thai political problems which occurred from corruption are analyzed as follows: 1) it happened from desires which are immorality of human beings; 2) it happened from politics and economics which are not related to good governance; 3) it is because of politics without checks and balances; 4) it is concerned with the patronage system and pyramid structure of Thai society, for example patron-cousin system, patron-friend system, patron-organization system, and patron-career system; 5) actions (Karma) which are from two factors: (1) inner factors mean defilement; and (2) external factors mean social structure that supports to make a mistake.

Keywords: Gene; Cause of Corruption; Thai Political Problems

บทนำ

ปรารภเหตุที่องค์มนตรีแนะวิจัยยีนนักการเมืองตัดทิ้งก่อนก่อคอร์รัปชัน ซึ่งตีพิมพ์ในผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2555 จากผลการสำรวจความโปร่งใสในอาเซียน ไทยได้ 3.4 คะแนน คะแนนเต็ม 10 คะแนน องค์มนตรีชี้ว่านักวิทยาศาสตร์การแพทย์ควรวิจัยยีนที่ก่อคอร์รัปชันในตัวนักการเมือง เล็งตัดยีนทิ้ง สร้างคนดีในสังคม (แพง ชินพงศ์, 2555) ผู้เขียนจึงอยากรู้ว่า การเกิดคอร์รัปชันนั้นเกิดมาจากสันดานดิบ (ยีนชั่วร้าย) ของมนุษย์จริงหรือไม่ หรือเกิดจากการกระทำ และการประพฤตินิยามของมนุษย์เองต่างหาก หรือเป็นเพียงวาทกรรมที่สวย ๆ ทางการเมืองเท่านั้น ผู้เขียนจึงอยากรู้ความจริง ว่าเรื่องนี้ควรจะเป็นอย่างไร

เรื่องเดิมมีอยู่ว่าใน วันที่ 8 สิงหาคม 2555 นายแพทย์ บุญชัย สมบูรณ์ อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวว่า การจัดการประชุมวิทยาศาสตร์การแพทย์ครั้งที่ 20 ในปีนี้จัดภายใต้หัวข้อ “ห้องปฏิบัติการก้าวหน้า พัฒนาสุขภาพ” เพื่อร่วมกันพัฒนานวัตกรรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ในการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ด้านสุขภาพ โดยเฉพาะการ

พัฒนางานสาธารณสุขก่อนประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 นอกจากนี้ ในปีนี้ยังได้รับเกียรติจากวิทยากรทั้งในและต่างประเทศ มาร่วมบรรยายพิเศษ ทั้งนี้ จะมีการนำเสนอผลงานวิชาการโดยแบ่งหัวข้อนำเสนอเป็น 5 หัวข้อหลัก คือ งานโรคติดเชื้อและโรคไม่ติดเชื้อ ‘ทันโลก ทันโรค’ งาน คุ่มครองผู้บริโภคน ‘ห้องปฏิบัติการเพื่อผู้บริโภค’ งานด้านเครือข่ายวิทยาศาสตร์การแพทย์ ‘ไปให้ไกลไปด้วยกัน’ งานวิชาการด้านต่างประเทศ และความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เรื่องภัยพิบัติ โดยการประชุมจะเป็นเวทีที่ใช้แลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูล และข้อคิดเห็นด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ และสาธารณสุข ซึ่งยังจะมีการนำเสนอผลงานวิจัยกว่า 140 ตัวอย่าง และได้เชิญ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย องค์มนตรี กล่าวปาฐกถาพิเศษเรื่อง ASEAN IN TRANSITION และท่านได้กล่าวว่าการที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์จัดงานประชุมถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถือว่าเป็นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบาย ด้วยเหตุนี้จึงอยากให้ทุกคนที่เข้าประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนา

ของกรมวิทยาศาสตร์และเพื่อประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับอยากให้เน้นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งการที่ได้มาพูดคุยกันถือเป็นสิ่งที่ดี เพราะทำให้เรารู้ถึงเบื้องหลังของการทำงาน ประเทศเรากำลังมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งก็มาจากการเปลี่ยนแปลงของโลก และการเปลี่ยนแปลงของโลกก็ส่งผลถึงเราด้วย ซึ่งต่อไปเราคงต้องพบกับเรื่องไม่คาดฝันอยู่เสมอ ๆ ด้วยเหตุนี้จึงถือเป็นโจทย์ของกรมวิทยาศาสตร์ และสุขภาพของชุมชนที่ต้องคอยหาความรู้ และข้อมูลเพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อม ด้วยเหตุนี้จึงหวังว่าสิ่งที่ได้รับจากการประชุมครั้งนี้จะส่งผลให้ทุกคนสามารถนำไปต่อยอดได้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป

นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย กล่าวต่อไปว่า “ก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเราควรเตรียมความพร้อมใน 3 เรื่องหลัก คือ 1. การเมืองและความมั่นคง 2. เศรษฐกิจ และ 3. สังคมและวัฒนธรรม โดยต้องรู้จักมองให้เท่าทันอาเซียน มองไปถึงอนาคตซึ่งควรใช้การบูรณาการเข้าร่วม ทั้งนี้ เราควรมีการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังหลักในการพัฒนาฝีมือทางแรงงานร่วมไปถึงการหาแนวทางในการป้องกันเพิ่มสวัสดิการทางสังคมโดยการกำจัดความ

ยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งในการพัฒนา ไม่ว่าด้านใดก็ควรคำนึงถึงความปลอดภัยและทำให้ได้มาตรฐาน เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ต้องผลักดันให้มีการปกป้องสิทธิของผู้หญิง เด็ก ผู้สูงวัยและคนพิการเป็นพิเศษในการป้องกันและดูแล” (แพ่ง ชินพงศ์, 2555)

นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย กล่าวอีกว่า “จากการสำรวจเรื่องความโปร่งใสของประเทศในอาเซียน พบว่าประเทศสิงคโปร์มีความโปร่งใส 9.2 คะแนนจากเต็ม 10 คะแนน รองลงมาคือ บรูไน ได้คะแนน 5.2 ที่เหลืออีก 8 ประเทศอยู่ในระดับต่ำกว่า 4.5 รวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งที่ผ่านมา ไม่ว่ารัฐบาลชุดใดก็ได้คะแนนความโปร่งใสอยู่แค่ 3-4 คะแนนเท่านั้น คือ มันแย่มาก และที่น่าตกใจ คือ เด็ก-เยาวชนไทยยอมรับเรื่องคอร์รัปชันกันได้ ด้วยเหตุนี้เราต้องมาสร้างคนดีในสังคมโดยเริ่มต้นจากคนในบ้านของเราก่อน” (แพ่ง ชินพงศ์, 2555)

ดังนั้น ท่าน จึง เห็น ว่า นักวิทยาศาสตร์การแพทย์น่าจะทำการวิจัยหาวิธีที่ก่อให้เกิดการคอร์รัปชันในตัวนักการเมืองจะได้ทำการตัดยีนทิ้งก่อนเข้าสู่ระบบการเมือง

จากข้อความที่ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย แสดงความคิดเห็น ข้างต้นได้บ่งชี้ว่า ปัญหาการคอร์รัปชัน นั้นเกิดที่ตัวนักการเมือง โดยมีทัศนะว่า “ยีนในตัวของนักการเมืองทั้งหลายที่ คาดว่าเป็นต้นเหตุแห่งการคอร์รัปชัน ขึ้นในสังคมไทย” อย่างไรก็ตาม ใน บทความนี้จะได้นำแนวคิดเรื่องยีนส์ ของริชาร์ด ดอร์กินส์ มาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นว่า ยีนมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมของมนุษย์ที่นำไปสู่คอร์รัปชันอย่างไร นอกจากนี้ได้นำแนวคิดทาง พระพุทธศาสนามาอธิบายเพื่อให้เห็น มุมมองที่ต่างออกไป

เนื้อหา

แนวคิดเกี่ยวกับคอร์รัปชัน

คำว่า คอร์รัปชัน หากนิยาม อาจตีความได้อย่างกว้างขวางมาก เช่น การทุจริต การฉ้อโกง การฉ้อราษฎร์ บังหลวง เป็นต้น โดยแต่ละความหมาย ล้วนให้ความหมายในเชิงแง่ลบทั้งสิ้น ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดการ คอร์รัปชัน นั้นอาจเกิดจากหลายสาเหตุ หลาย ปัจจัยด้วยกัน เช่น ความยากจนของ ข้าราชการชั้นผู้น้อย การขัดกันของ ผลประโยชน์ (Conflicts of Interest) การทุจริตโดยนโยบาย (Corruption by Public Policy) เป็นต้น

จากบทความของ G. E. Caiden เรื่อง What Really is

Public Maladministration ใน วารสาร Public Administration Really Review แปลโดยติน ปรัชญ พุทธิ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ได้วางหลักการว่า คอร์รัปชัน เป็นว่าพยาธิของระบบราชการ (Common Bureaupathologies) (Caiden, 1991: 491-492) นั้น หมายความว่า คอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ แทรกแซง คอยกีดกันระบบราชการ ประเทศไทย ปัญหาคอร์รัปชันมี มากมายแทรกเป็นยาดำไปเกือบทุก ๆ องค์กร ไม่ว่าจะเป็นวงการการเมืองก็ดี ที่เกิดจากพฤติกรรม ‘หน้าเนื้อในเสือ’ ของนักการเมืองบางคนที่อยู่ใน ‘คราบ ของผู้ใจดีมีเมตตา’ จะเข้ามาแก้ปัญหา ให้กับประชาชน แต่แท้ที่จริงแล้วกลับมี ‘ทำนาบนหลังคน’ หรือ ‘ซูดรีดซูด เนื้อ’ กับประชาชน โดยการทุจริตใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดสรรงบประมาณ เข้ากระเป๋าตัวเอง การเรียกรับเงินใต้ โต๊ะ อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงปัญหา การทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย โดยทั่วไป สามารถสรุปได้ 15 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) การแสวงหาค่าเช่าทาง เศรษฐกิจ เช่น การผูกขาด การให้ สัมปทาน และการเรียกเก็บส่วนแบ่ง อย่างผิดกฎหมาย โดยการสร้างความ ขาดแคลนเทียม เช่น ปัญหาการขาด แคลนน้บาดาล

2) การฉกฉวยทรัพย์สินของ
รัฐมาเป็นของครอบครัวและอาจ
กระทำโดยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

3) การมีผลประโยชน์ทับซ้อน
สถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลได้
รับผลเสียส่วนตัว และผลดังกล่าวมี
อิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือการกระทำ
หน้าที่โดยขาดความเที่ยงธรรม

4) การใช้อิทธิพลทาง
การเมืองหาผลประโยชน์จากตลาด
หลักทรัพย์ (ปั่นราคาหุ้นของตัวเอง)

5) ปกปิดการบริหารงานที่ไม่
ถูกต้อง การปิดบังและให้การเท็จ

6) การใช้นโยบาย กฎหมาย
กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติ

7) การใช้อิทธิพลทางการค้า
แสดงบทบาทเป็นนายหน้าหรือมี
ผลประโยชน์ทับซ้อนจากการค้าต่าง
ตอบแทน การแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร
กับประเทศคู่ค้า

8) การใช้ทรัพยากรของรัฐไป
ในทางมิชอบ การปลอมแปลงเอกสาร
การฉ้อฉล การใช้กองทุนของรัฐ เพื่อไป
หาผลประโยชน์ทางการเมือง

9) ไม่กระทำการตามหน้าที่
แต่ใช้ลัทธิพรรคพวกแทน เช่น การฮั้ว
ประมูล

10) การให้และการรับสินบน
การขู่เข็ญบังคับและการให้สิ่งล่อใจ

11) การยอมรับของขวัญที่ไม่
ถูกต้อง เช่น เชื้อของของขวัญมูลค่าสูง

12) ผู้บริหารประเทศทำตัว
เป็นผู้อุปถัมภ์รายใหญ่ของประเทศ
โดยการใช้นโยบายประชานิยม

13) ใช้อำนาจของตำรวจ
ทหาร และข้าราชการในทางที่ผิด

14) ททุจริตการเลือกตั้ง ทั้งการ
ซื้อเสียง และการทุจริตด้วยวิธีต่าง ๆ

15) การบริจจาคเพื่อช่วยเหลือ
การณรงค์ที่ผิดกฎหมาย เช่น การ
บริจจาคให้แก่นักการเมืองและพรรค
การเมืองรัฐบาล เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อ
การกำหนดนโยบายของรัฐบาล

แนวคิดเกี่ยวกับยีน

แนวคิดเรื่องยีนที่ผู้เขียนขอ
นำมากล่าวในที่นี้ คือ แนวคิดของริ
ชาร์ด ดอว์กินส์ (Richard Dawkins)
ในหนังสือเรื่อง The Selfish Gene
ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ. ศ. 2533 เป็น
หนังสืออธิบายวิวัฒนาการ ปรัชญา
วิเคราะห์ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ออกซฟอร์ด หนังสือเล่มนี้เขียนตาม
กระบวนการวิทยาศาสตร์ร่วมสมัย ซึ่ง
ไม่ได้เป็นเพียงตำราอ่านสนุกเท่านั้น
แต่เป็นการพยายามท้าทายคติความ
เชื่อเดิม ๆ ขณะเดียวกันก็กระตุ้นผู้อ่าน
ในวงกว้างเข้ามามีส่วนร่วมในการขบ
คิดและถกเถียงประเด็นความขัดแย้งนี้
ด้วย อย่างไรก็ตาม มีข้อควรพิจารณา
ก่อนอ่านหนังสือเล่มนี้ ประการแรก
ผู้อ่านควรมีความรู้พื้นฐานด้านชีววิทยา

เบื้องต้นมาบ้าง โดยเฉพาะเกี่ยวกับกฎการคัดเลือกโดยธรรมชาติ ประการที่สอง เนื้อหามองโลกในแง่ร้ายอาจไม่เหมาะสมสำหรับเยาวชนหรือผู้อ่านที่ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ และประการสุดท้าย เป็นหนังสือที่ผู้อ่านควรทำความเข้าใจก่อน สำหรับกลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มเคร่งศาสนาหรือแม้แต่กลุ่มมนุษยนิยม เนื่องจากเนื้อหาของ The Selfish Gene อาจทำให้รับไม่ได้ เนื้อหาที่น่าสนใจมีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ดอร์กินส์อ้างว่า ศีลธรรมอันดีของมนุษย์ไม่ได้มีเหตุผลทางทฤษฎีรองรับอยู่เลย การคาดหวังให้มนุษย์ปฏิบัติต่อกันด้วยความกรุณาและปราศจากความเห็นแก่ตัวขัดกับธรรมชาติของเรา เราไม่ได้กล่าวโทษมนุษย์หรือยีนว่าเป็นต้นเหตุแห่งความชั่วร้าย แต่ความเห็นแก่ตัวเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับกฎการคัดเลือกโดยธรรมชาติ ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยมูลฐานที่ผ่านการคัดเลือกโดยธรรมชาติไม่ใช่การคัดเลือกกลุ่มหรือการคัดเลือกเผ่าพันธุ์อย่างที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ การยึดถือเอาว่าสิ่งมีชีวิตเป็นผลผลิตของกระบวนการวิวัฒนาการ จึงอาจเป็นการทักท้วงเอาเอง จากวิสัยมองโลกโดยยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง

2. ดอร์กินส์เสนอว่า หน่วยมูลฐานที่ผ่านการคัดเลือกโดยธรรมชาติ

คือ ยีน นั่นหมายความว่า สิ่งมีชีวิตทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นปรสิต ต้นไม้ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม หรือแม้แต่มนุษย์ อาจเป็นเพียงเกราะหุ้มหรือเครื่องกลสำหรับการดำรงชีวิตของยีนกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

3. ดอร์กินส์ยังกล่าวอ้างถึงความสำเร็จในการสร้างโมเลกุลอินทรีย์ในห้องทดลอง ซึ่งเลียนแบบสภาพแวดล้อมโลกยุคดึกดำบรรพ์ การทดลองดังกล่าวยืนยันถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดโมเลกุลอินทรีย์ในมหาสมุทรยุคดึกดำบรรพ์ จนกระทั่ง 3.5 พันล้านปีก่อน มันจึงเริ่มมีความสามารถจำลองตัวเองได้ และอีก 600 ล้านปีให้หลัง นักจำลองตัวเองเหล่านี้ก็อาศัยอยู่ในสิ่งมีชีวิตทุกชนิด และถูกเรียกโดยมนุษย์ว่า ยีน จากนั้นเขาจึงนำพาผู้อ่านไปรู้จักยีน โครโมโซม และดีเอ็นเอ ยีนหนึ่ง ๆ ต้องแย่งพื้นที่จำกัดบนโครโมโซมกับยีนคู่ตรงข้ามของมันเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการอยู่รอดของตัวเองด้วยการลดโอกาสการอยู่รอดของศัตรู พฤติกรรมลักษณะนี้ผู้เขียนให้นิยามไว้ว่า เป็นความเห็นแก่ตัวของยีน นอกจากนี้โอกาสการอยู่รอดของตัวอ่อน – เครื่องกลเพื่อความอยู่รอด – ก็หมายถึงโอกาสการอยู่รอดของยีนเท่า ๆ กันต่อเมื่อผ่านพ้นช่วงที่ยีนจำลองตัวเองสำเร็จแล้ว เครื่องกลเพื่อความอยู่รอด

จึงหมดประโยชน์ แก่ลงและตายจากไป อย่างไรก็ตาม หน่วยเล็ก ๆ จำนวนมากของยีนจะยังคงเพิ่มจำนวนและดำรงอยู่ในรุ่นต่อ ๆ ไป สิ่งมีชีวิตต่างมีวิวัฒนาการที่ซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อปกป้องยีนที่อยู่ภายใน กระนั้น จิตสำนึกของเราที่ไม่ได้ถูกยีนบงการอยู่ตลอดเวลา

4. ดอร์กินส์ได้เปรียบเทียบประเด็นนี้ไว้อย่างน่าสนใจกับคอมพิวเตอร์ที่ถูกโปรแกรมให้แข่งขันหมากรุกกับมนุษย์ นักเขียนโปรแกรมมีหน้าที่เพียงโปรแกรมให้คอมพิวเตอร์มีศักยภาพดีพอที่จะแข่งขันเท่านั้น แต่นักเขียนโปรแกรมไม่ได้มีส่วนร่วมกับการตัดสินใจของคอมพิวเตอร์ระหว่างการแข่งขันเลย ยีนก็เช่นกัน มันไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อกระบวนการตัดสินใจของสิ่งมีชีวิตในปัจจุบัน หากแต่มีส่วนต่อการกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ มาตั้งแต่ต้น ซึ่งหากคุณสมบัติดังกล่าวส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ แล้ว ทั้งเครื่องกลเพื่อความอยู่รอดและยีนของมันก็ต้องถูกคัดออกในที่สุด

5. ดอร์กินส์มองว่า มนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นข้อยกเว้นประการหนึ่ง เนื่องจากการคุมกำเนิดและรัฐสวัสดิการ จัดเป็นกระบวนการที่ฝืนธรรมชาติ แม้จะสามารถเป็นตัวแทนของความกรุณาระหว่างมนุษย์ด้วย

กันเองได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็เพิ่งเริ่มต้นได้เพียงอดีตใจเดียวเท่านั้น เมื่อเทียบกับประวัติศาสตร์อันยาวนานของเรา เขาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของพ่อแม่-ลูก-พี่น้อง และระหว่างพฤติกรรมของเพศผู้-เพศเมีย โดยอาศัยค่าความเกี่ยวข้องและอัตราส่วนความเสถียรทางวิวัฒนาการเข้ามาช่วย

6. ดอร์กินส์อ้างถึงกลยุทธ์ที่ลูกแต่ละตัวใช้ เพื่อดึงดูดทรัพยากรจากพ่อแม่ให้ได้มากกว่าพี่น้องของมันเอง นอกจากนี้ พ่อและแม่ก็ยอมมีกลยุทธ์ที่จะผลักระการเลี้ยงดูลูกให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ด้วยแรงกดดันทางวิวัฒนาการ สิ่งมีชีวิตเพศผู้จึงมักมีเซลล์สืบพันธุ์ที่มีขนาดเล็ก และคล่องตัวกว่า ดังนั้น ต้นทุนการเลี้ยงดูลูกจึงตกอยู่กับเพศเมียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เพศผู้มีแนวโน้มที่จะละเลยการเลี้ยงดูลูกหรือแม้แต่ละทิ้งลูกเพื่อไปสืบพันธุ์กับเพศเมียตัวอื่น ๆ

โดยสรุปแล้ว แม้ในปัจจุบันนักชีววิทยาจะหันมาสนใจเกี่ยวกับการคัดเลือกหลายลำดับกันมากขึ้น แต่นักชีววิทยาสสมัยใหม่จำนวนมากมองว่า ทฤษฎีการคัดเลือกโดยยีน ยังคงสามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในกระบวนการวิวัฒนาการได้อย่างน่าพอใจ กระนั้น นอกเหนือจากภาคทฤษฎีแล้ว ข้อสังเกตบางประการ

ของดอว์กินส์ก็ใช้ว่าจะหาหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ยืนยันได้ทั้งหมด และเขาก็ไม่สามารถตอบได้ว่า พฤติกรรมชั่วร้ายของคนจะเกิดมาจาก ยีนในร่างกายของมนุษย์หรือไม่ ในประเด็นที่ดอว์กินส์ยังหาคำตอบไม่ได้ เกี่ยวกับพฤติกรรมชั่วร้ายที่เกิดจากมาจากยีนนี้เอง ที่อาจมีทัศนะของ พระพุทธศาสนาที่สามารถอธิบาย ประเด็นนี้ได้

การคอร์รัปชันในทัศนะของ พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีความเชื่อเกี่ยวกับหลักกรรมที่มีความสัมพันธ์กับ โลกนี้และโลกหน้าที่เรียกว่า สังสารวัฏ คือ การเวียนว่ายตายเกิดด้วยอำนาจของกิเลส กรรมและวิบาก ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวสร้างวงเวียนของวัฏจักรเหล่านี้ หากกล่าวให้เข้าใจโดยง่าย ก็คือเรื่อง กุศลและอกุศลหรือบุญและบาปในจิตใจมนุษย์นั่นเอง ดังนั้น ในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมชั่วร้ายกับยีน จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องของกรรม คือ การกระทำในอดีตอันยาวนาน และกรรมนี้เองที่เป็นตัวควบคุมลักษณะทางพันธุกรรมของมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิต ในที่นี้ขอเสนอ ทัศนะของพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคอร์รัปชันที่มีสาเหตุมาจากอกุศลกรรม ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายใน ประกอบไปด้วยสภาพจิตใจที่อ่อนแอ ลุแก่อำนาจ ฝ่ายอกุศลมีการทุจริตเป็นการกระทำความชั่วมีทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ตามหลักพระพุทธศาสนาแล้วการกระทำการคอร์รัปชันถือว่าเป็นอกุศลเพราะพระพุทธศาสนาสอนคนให้ละความชั่วกระทำแต่ความดีและยังจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ ซึ่งโดยหลักการแล้ว การทำความชั่วเป็นอกุศลกรรมอันมีมูลมาจากความชั่วร้ายของจิตใจ และได้สอนในเรื่องของการทำความชั่วมีปัจจัยทั้งภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อให้เข้ากับหลักของพระพุทธศาสนา ในหัวข้อของอกุศลมูล จึงให้ความหมายของอกุศลมูล อันหมายถึงรากเหง้าแห่งความชั่ว มี 3 อย่าง คือ โลภะ โทสะ โมหะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 35 ข้อ 909: 566)

2. ต้นเหตุแห่งความชั่วทางพระพุทธศาสนา อกุศลมูล หมายถึงรากเหง้าแห่งความชั่ว มี 3 อย่าง คือ 1. โลภะ ความอยากได้ 2. โทสะ ความประทุษร้ายเขา 3. โมหะ ความเขลาหลง ไม่รู้จริง เมื่ออกุศลมูลมีอยู่ย่อมพาให้อกุศลอื่น ๆ เกิดขึ้น อกุศลมูลแปลว่า รากเหง้าของอกุศลต้นเหตุของอกุศล หรือที่เกิดของอกุศล อกุศลมูลจึงเป็นต้นเหตุหรือสาเหตุที่คนให้ทำบาปอกุศลหรือความชั่วต่าง ๆ มี 3 อย่าง คือ 1. โลภะ คือ ความโลภ เป็น

ต้นเหตุให้เกิดการลักขโมย การปล้น การหลอกลวง การฉ้อโกง เป็นต้น 2. โทสะ คือ ความคิดร้าย เป็นต้นเหตุให้เกิดการล้างผลาญกัน การฆ่าฟัน การทะเลาะวิวาท การพุดจาหยาบคาย เป็นต้น 3. โมหะ คือ ความหลง เป็นต้นเหตุให้เกิดความถือตัวถือตน ความอกตัญญู ความริษยาความดื้อรัน เป็นต้น

3. เหตุแห่งความดีทศณะ พระพุทธศาสนา ได้แก่ อโลภะ คือ ความไม่욕ได้ อโทสะ คือ ความไม่ประทุษร้าย และอโมหะ คือ ความไม่หลง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 39: 490) ซึ่งเป็นกุศลหรือการสร้าง ความดี ฉะนั้น ควรแสวงหาสภาพของ กุศลธรรม แม้ในรากเหง้าทั้งหลาย เหมือนในสัมปยุตธรรมทั้งหลาย บัณฑิตพึงถือเอามูล ว่าเป็นเหตุ ดุจ โยนิโสมนสิการ เป็นต้น เป็นเหตุแห่ง ความเป็นกุศล (และ) ดุจโยนิโส มนสิการ เป็นต้น เป็นเหตุแห่งความ เป็นอกุศล

4. ปัญหาสังคมในทัศนะของ พระพุทธศาสนา มูลเหตุแห่งปัญหา ของสังคมที่เกิดจากคนขาดศีลธรรม ประจักษ์ใจ ไม่มีหิริ คือ ความละอาย แก่ใจ ไม่มีโอตตปปะ คือ ความเกรง กลัวบาปกรรมที่กระทำ เกิดตัณหา ความอยาก ตัณหาแบ่งออกเป็น 3 อย่าง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 35

ข้อ 916: 573) ได้แก่ 1. กามตัณหา คือ ความอยากในรสสัมผัสทั้งหลาย 2. ภวตัณหา คือ ความอยากทางจิตใจ เมื่อได้สิ่งนั้นมาแล้ว ไม่ต้องการให้มันเปลี่ยนแปลง 3. วิภวตัณหา คือ ความไม่อยากทางจิต ความอยากดับสูญ ทั้งนี้ เพราะคนขาดคุณธรรม ขาดการ รักษาจิตใจตนเอง แต่ยังคงอยู่ใต้ อำนาจของตัณหา ถือเป็นต้นเหตุแห่ง การกระทำความผิดโดยเฉพาะสังคมใน ปัจจุบันคนในสังคมส่วนใหญ่นับถือ ความร่ำรวย และเป็นกระแสบริโภคนิยมที่มาแรง การมีค่านิยมแบบนับถือ พวกพ้องน้องพี่เป็นระบบอุปถัมภ์ มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์มากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน ในระบบ การเมืองมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เป็นปัจจัยจูงใจให้คนกระทำความผิด คือ การทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งนี้ เป็น เพราะติดยึดในตัณหา คือ ความอยาก ในทั้ง 6 ประการ (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 323: 318) คือ 1. รูปตัณหา คือ อยากได้รูป (ที่มองเห็นด้วยตา) 2. สัททตัณหา คือ อยากได้เสียง 3. คันธตัณหา คือ อยากได้กลิ่น 4. รสตัณหา คือ อยากได้รส 5. โภกัณณตัณหา คือ อยากได้โภกัณณะ (ความรู้สึทางกายสัมผัส) 6. อัมม ตัณหา คือ อยากในธรรมารมณ์ (สิ่งที่ ใจนึกคิด) ความเกิดขึ้น ความปรากฏ แห่งตัณหาทั้ง 6 นี้ เป็นความเกิดขึ้น

แห่งทุกซ์ ความดับโดยไม่เหลือ ความ
สงบระงับ ความสูญแห่งตัณหาทั้ง 6 นี้
เป็นความดับโดยไม่เหลือแห่งทุกซ์

5. ความดีที่พระพุทธศาสนา
ยกย่องและหลักธรรมที่แบ่งคน
ออกเป็นวัยเพื่อศึกษาศีลธรรม ศีล 5
ถือ เป็น ข้อ วัตร ป ฏิ ภา ติ ข อง
พุทธศาสนิกชนที่เป็นมงคลของชีวิต
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงแสดงหลัก
มงคลสูตร ซึ่งมีทั้งหมด 38 ประการ
เนื้อหาในพระสูตรมงคล พระสัมมาสัม
พุทธเจ้าทรงสอนไม่ให้ยึดถือวัตถุ แต่
ยึดถือ การ ป ฏิ ภา ติ ฝึก ฝน ตน เอง
(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 1-
13: 6-8) ดังนี้ 1. ไม่คบคนพาล 2. คบ
บัณฑิต 3. บูชาคนที่ควรบูชา 4. อยู่ใน
ปฏิรูปเทศ อยู่ในถิ่นมีสิ่งแวดล้อมดี 5.
ได้ทำความดีให้พร้อมไว้แต่ก่อน 6. ตั้ง
ตนไว้ชอบ 7. เล่าเรียนศึกษามาก 8. มี
ศิลปวิทยา 9. มีระเบียบวินัย 10. วาจา
สุภาพ 11. บำรุงมารดาบิดา 12.
สงเคราะห์บุตร 13. สงเคราะห์ภรรยา
14. การงานไม่อาภูล 15. รู้จักให้ 16.
ประพฤติธรรม 17. สงเคราะห์ญาติ
18. การงานไม่มีโทษ 19. เว้นจากความ
ชั่ว 20. เว้นจากการดื่มน้ำเมา
21. ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย 22.
ความเคารพ 23. ความสุภาพอ่อนน้อม
24. ความสันโดษ 25. มีความกตัญญู
26. พึงธรรมตามกาล 27. ความอดทน
28. เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย 29. พบเห็น

สมณะ 30. สนทนาธรรมตามกาล 31.
มีความเพียรเพียรกิเลส 32. ประพฤติ
พรหมจรรย์ 33. เห็นอริยสัจ 34. ทำ
พระนิพพานให้แจ้ง 35. ถูกโลกธรรม
จิตไม่หวั่นไหว 36. จิตไม่เศร้าหมอง
37. จิตปราศจากธุลี 38. จิตเกษม

วิเคราะห์ปัญหาคอร์รัปชันใน สังคมปัจจุบัน

ในการวิเคราะห์นี้จะเชื่อมโยง
ประเด็นเรื่องคอร์รัปชันว่ามีความ
เกี่ยวกับยีนหรือไม่ อย่างไร รวมถึง
ทัศนะของพระพุทธศาสนาที่มีประเด็น
เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาคอร์รัปชันมิได้
เกิดขึ้นจากยีนในร่างกายของมนุษย์
เป็นต้นเหตุ แต่คอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติ
ที่สืบเนื่องมาจากความโลภของมนุษย์
หรือลักษณะทางวัฒนธรรมและ
ศีลธรรมของนักการเมืองของผู้นำทาง
สังคม ชุมชนไทยที่หลายคนคิดว่า คง
จะไม่มีทางแก้ได้ หากแต่เป็นเรื่อง
ผิดปกติที่เกิดจากปัญหาบริหารการ
จัดการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่
ไม่ดี โดยเฉพาะการละทิ้งศีลธรรม และ
ปัญหานี้มีทางป้องกันและปราบปราม
ได้ ถ้าประชาชนตระหนักและรู้ว่า
ขณะนี้ประเทศไทยมีการคอร์รัปชันสูง
อันดับต้น ๆ ในเอเชีย และคะแนน
ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันที่จัดโดย
องค์กรโปร่งใสระหว่างประเทศในปี

พ.ศ. 2549 ไทยได้ 3.8 จาก 10 (ต่ำกว่า 5 คือสอบตก) และอยู่ลำดับที่ 59 ของประเทศทั่วโลก วัดจากประเทศที่โปร่งใสมากมาหาน้อย สาเหตุที่ไทยมีคอร์รัปชันมาก เพราะชนชั้นนำกลุ่มน้อยมีอำนาจทางเศรษฐกิจการเมือง และการครอบงำข้อมูลข่าวสารเหนือกว่าประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจนมาก ประชาชนถูกครอบงำให้คิดว่าคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติในสังคมไทยที่คงไม่มีทางแก้ได้ และบางส่วนคิดว่าเป็นเมื่อรัฐบาลไหน ๆ ก็คอร์รัปชันด้วยกันทั้งนั้น ถ้ารัฐบาลนี้จะคอร์รัปชันบ้าง แต่ทำงานเป็นช่วยให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า ก็ยังดีกว่ารัฐบาลที่ทำงานไม่เป็น

2. คอร์รัปชันเกิดจากระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ไม่เป็นธรรม ไม่ยึดในหลักศีลธรรมและธรรมาภิบาล จึงทำให้ไม่เป็นประชาธิปไตยแบบที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และการที่ประชาชนไทยได้รับการศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพต่ำ ประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังมีกรอบวิธีคิดถึงปัญหาคอร์รัปชันว่า เป็นเรื่องของปัจเจกชนที่โลกเห็นแก่ตัว นักการเมืองฝ่ายค้าน สื่อมวลชน นักวิชาการองค์กรประชาชน นิยมการเปิดโปงโจมตี และเน้นการเอาผิดนักการเมือง และเจ้าหน้าที่คอร์รัปชันเป็นรายบุคคล แต่ไม่ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาในเชิง

โครงสร้างอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดคอร์รัปชันครั้งใหม่อีก

3. คอร์รัปชันไม่ใช่เรื่องที่เกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความโลภเห็นแก่ตัวในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น หากแต่ยังมีสาเหตุสำคัญมาจากปัญหาการบริหารจัดการทางการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อให้ชนชั้นนำกลุ่มน้อยมีอำนาจมาก และมีพฤติกรรมโกงหรือเห็นแก่ตัวระยะสั้นมากเกินไป โดยไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลที่เหมาะสม ไม่มีการพัฒนาด้านความฉลาดเห็นการณ์ไกล เพื่อส่วนรวม ขาดกรให้โอกาสประชาชนเข้ามีส่วนร่วมตรวจสอบการทำงานภาครัฐอย่างจริงจัง

4. ระบบอุปถัมภ์และโครงสร้างเชิงสัมพันธ์แบบปิรามิดของสังคมไทย เป็นอุปสรรคสนับสนุนให้ผู้ด้อยกว่าต้องยอมจำนนต่อผู้สูงกว่าซึ่งจัดกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่ญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทย ตามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส (พี่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย) กับญาติผู้น้อง (น้อง ลูก หลาน เหลน) เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจน และน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุด

2) ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหาย ความเป็นเพื่อนในสังคมไทย

ปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมชั้น เพื่อนสถานศึกษา และเพื่อนตาย ความคาดหวังระหว่างเพื่อนมีความลึกซึ้งและมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทยคาดหวังต่อกันและกันมากกว่า ความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หรือการที่เพื่อนซึ่งมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนผู้ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนก็จะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นจนถึงขั้นกลายเป็นญาติสนิทกันก็ได้ เพื่อนผู้ที่ได้รับความอุปถัมภ์ทางด้านวัตถุก็จะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี การรู้จักบุญคุณ คอยป้องกันเพื่อนผู้ให้ความอุปถัมภ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถที่ตนมีอยู่ การตอบแทนบุญคุณบางครั้งก็แสดงออกด้วยการนำสิ่งของเล็กน้อยมาให้ในโอกาสอันควร

3) ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชนก็ตาม มักจะถูกมองในแง่ลบอยู่ตลอดเวลาว่า ระบบอุปถัมภ์ทำให้ระบบบริหารขาดประสิทธิภาพ ซึ่งก็มีส่วนจริงอยู่บ้าง การใช้ระบบอุปถัมภ์มากเกินไปก็อาจจะทำให้เกิดความระส่ำระสาย เกิดการเสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอยู่นอกวงอุปถัมภ์ได้เช่นกัน

4) ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ เป็นระบบอุปถัมภ์ที่น่าจะมีลักษณะคงทนน้อยกว่าแบบอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ลักษณะอื่น ๆ ของระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีครบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการปฏิบัติต่างตอบแทน ความสูงศักดิ์ของผู้อุปถัมภ์และความจงรักภักดีของผู้รับอุปถัมภ์ สำหรับสังคมไทยระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพหรือข้ามอาชีพนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1. กลุ่มข้าราชการกับพ่อค้า 2. กลุ่มนักการเมืองกับชาวนา การอุปถัมภ์ระหว่างข้าราชการกับพ่อค้าเป็นไปในรูปของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางด้านวัตถุระหว่างกันมากกว่า กล่าวคือฝ่ายราชการจะอำนวยความสะดวกให้แก่พ่อค้า นักธุรกิจ ซึ่งจะเป็นฝ่ายทดแทนบุญคุณหรือตอบแทนด้วยการให้เงินทองหรือทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่น

5. แนวทางพระพุทธศาสนาได้อธิบายเรื่องกรรมหรือพฤติกรรมการกระทำเหล่านี้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการคอร์รัปชันว่ามาจากปัจจัยที่สำคัญสองส่วน คือ ปัจจัยภายนอก ร่างกายของมนุษย์กับปัจจัยภายในจิตใจของมนุษย์ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ โครงสร้างของระบบสังคมที่เอื้ออำนวยให้โอกาส สภาพสิ่งแวดล้อม พื้นที่สังคม เวลา รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ รวมทั้งกระบวนการกล่อมเกลา

ทางสังคม การคบเพื่อนที่ประกอบ
กรรมทำชั่ว สถาบันของสังคม ความ
จำเป็นในการเลี้ยงชีพ ความยากจน
การขาดการศึกษา การขาดจริยธรรม
เป็นต้น จึงเปิดโอกาสให้กระทำความ
ชั่วได้ง่ายขึ้น

6. ปัจจัยภายในจิตใจของ
มนุษย์ ได้แก่ ความโลภ ความอยากได้
ตัณหา สภาพจิตใจที่ชั่วร้าย ทศนคติ
ค่านิยม กระแสการบริโภคนิยม โอกาส
ของสังคมที่เป็นระบบอุปถัมภ์ตกอยู่ใต้
อิทธิพลของอภุศลกรรมบถ 10
ประการ ซึ่งประกอบด้วยกายกรรม 3
วจีกรรม 4 มโนกรรม 3 (พระไตรปิฎก
ภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 440: 473-475)
รวมไปถึงความหย่อนยานทางคุณธรรม
และศีลธรรม คือ เกิดอภุศลกรรม 10
ประการในจิตใจของมนุษย์
อภุศลกรรมบถแปลตามตัวได้ว่า ทาง
แห่งกรรมที่เป็นอภุศล คือ การกระทำ
อันเป็นทางนำไปสู่ทุกข์ มี 10 อย่าง
แยกได้เป็น 3 หมวด คือ 1) กายกรรม
3 ได้แก่ 1. ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์)
2. อทินนาทาน (การลักทรัพย์) 3.
กาเมสุมิฉาจาร (การประพฤติดีตถิทาง
กาม) วจีกรรม 4 ได้แก่ 1. มุสาวาท
(พูดเท็จ) 2. ปิสุณวาจา (พูดส่อเสียด
คือ พูดยุยงให้เขาแตกแยกกัน) 3. ผรุส
วาจา (พูดคำหยาบ) 4. สัมผัปปลาปะ
(พูดเพ้อเจ้อ) ทั้ง 4 ข้อนี้เป็นเรื่อง
รายละเอียดของศีลห้า มโนกรรม 3

ได้แก่ 1. อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของ
ของผู้อื่นมาเป็นของตน 2. พยาบาท
(คิดปองร้าย) 3. มิจฉาทิฎฐิ (เห็นผิด
จากคลองธรรม) ทั้ง 3 ข้อนี้ เป็นกรรม
ที่เกิดขึ้นในใจ ถ้าเมื่อใดมีกำลังที่มาก
พอหรือมีโอกาสที่เหมาะสม ก็จะส่งผล
ให้เกิดการกระทำทางกายหรือทาง
วาจาออกมา ซึ่งการกระทำเหล่านั้นก็
อาจจะเข้าข่ายกายกรรม 3 ที่เป็น
ทุจริต หรือวจีกรรม 4 ที่เป็นทุจริต ข้อ
ใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อก็ได้

7. ยืนในร่างกายมนุษย์ไม่มีผล
ต่อการกระทำทุจริตคอร์รัปชันแต่
ประการใด แม้ในพุทธพจน์ที่ได้ตรัสไว้
เป็นหลักฐานยืนยันจากมุมมองมนุษย์
ทั้งหลายว่า การจะดีหรือเลวนั้นย่อม
อยู่ที่การกระทำเท่านั้น อันเป็นข้อ
ยืนยันดังปรากฏเป็นพุทธวจนะว่า “คน
จะชื่อว่าเป็นคนเลว เพราะชาติกำเนิดก็
หาไม่ได้ จะชื่อว่าเป็นพราหมณ์ เพราะ
ชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ แต่ชื่อว่าเป็นคน
เลวเพราะกรรม ชื่อว่าเป็นพราหมณ์
เพราะกรรม” (พระไตรปิฎกภาษาไทย
เล่ม 25 ข้อ 136: 531-532)

สรุป

จากการวิเคราะห์มาทั้งหมด
จึงไม่เห็นด้วยว่า ยืนในตัวมนุษย์เป็น
สาเหตุแห่งการคอร์รัปชัน ทั้งนี้ความ
จริงมีปัจจัยอื่นที่เป็นเหตุหลักดังได้
นำเสนอข้างต้น เพราะคนจะดีหรือเลว

นั้นย่อมอยู่ที่การกระทำ การประพฤติของแต่ละบุคคลเป็นประการสำคัญ การที่นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย กล่าวถึงนั้น น่าที่จะเป็นการกล่าว ประชดประชันบรรดานักการเมืองทั้งหลายที่คดโกง หาได้อยู่ที่ยืนเป็นตัวกำหนดไม่ การที่จะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้ต้องใช้หลายวิธีการเข้าช่วยหรือร่วมกันแก้ไขโดยมวลรวม โดยมีทฤษฎีหลาย ๆ อย่าง เช่น หลักนิติรัฐ คือ รัฐที่อยู่หรือปกครองภายใต้กฎหมายหรือใช้กฎหมายควบคุม หลักการตรวจสอบอำนาจรัฐ กล่าวคือ เป็นการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยองค์กรทั้งภาครัฐ ประชาชนและเอกชน ปัจจุบันสังคมไทยได้มีกลุ่มคนบางส่วนหรือหลายองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชนในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คอร์รัปชันไม่ใช่เรื่องปกติที่สืบเนื่องมาจากความโลภของมนุษย์หรือลักษณะทางวัฒนธรรมและศีลธรรมของนักการเมืองไทยที่หลายคนคิดว่าคงจะ

ไม่มีทางแก้ได้ แต่เป็นเรื่องผิดปกติที่เกิดจากปัญหาบริหารจัดการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่ไม่ดี และปัญหานี้มีทางป้องกันและปราบปรามได้ ถ้าประชาชนตระหนักและรู้วิธีอย่างแยบยล

ส่วนการตรวจสอบการทำงานของรัฐโดยภาคเอกชน เช่น องค์กรเอกชนอิสระ (NGO) กลุ่มนักศึกษา กลุ่มมวลชนต่าง ๆ ดังนั้น ไม่ว่าภาครัฐและเอกชน จึงควรสร้างสรรค์สังคมและร่วมขจัดปัญหาการคอร์รัปชันไปจากสังคมไทย โดยไม่ว่าจะเป็นจากการปลุกฝั่งเยาวชนให้มีแนวความคิดที่รังเกียจและต่อต้านการคอร์รัปชันหรือการสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่สังคม วิธีการเหล่านี้เองที่จะเป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่การลดลงของปัญหาดังกล่าว และอาจทำให้ปัญหาดังกล่าวหมดไปจากสังคม ถึงเวลาแล้วหรือยังที่ทุกคนในสังคมไทยไม่ควรนิ่งดูดาย ปลอ่ยให้การทุจริตคอร์รัปชันมากัดกินและบ่อนทำลายสังคมไทยของเรา เพื่อที่เราชาวไทยจะได้พูดได้เต็มปากสักทีว่า คนไทยโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). *กลเม็ดเด็ดพิชิตคอร์รัปชัน*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.

- แพ่ง ชินพงศ์. (8 สิงหาคม 2555). องค์มนตรีแนะวิจัยยื่นนักการเมืองตัดทิ้งก่อนก่อคอร์รัปชัน. ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2561, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9550000097456>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 12, 22, 25, 35. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). แนวทางปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผล: เปรียบเทียบไทยกับประเทศอื่น. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2549). ทฤษฎีการคอร์รัปชัน. กรุงเทพมหานคร: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- Caiden, G. E. (1991). What Really Is Public Maladministration? *Public Administration Review*. 51 (6), 486-493.
- Dawkins, R. (2006). *The Selfish Gene*, 25th ed. Oxford: Oxford University Press.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้
1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ในมิติด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคมและสหวิทยาการ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนา กับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ทั้งนี้ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐานหรือการกำหนดปัญหาที่สมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุมติวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

3.1 ต้นฉบับบทความ ต้องมีความยาว 8-12 หน้ากระดาษ A4 (รวมบรรณานุกรม) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า โดยระบุหมายเลขหน้าไว้ด้านบนขวา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและขอบด้านขวา 0.5 นิ้ว การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวธรรมดา ขนาด 14 pt. เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

3.2 ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 20 pt. ตัวหนา) และภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. ตัวหนา) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3.3 ชื่อผู้เขียน หน่วยงานสังกัด และอีเมล โดยชื่อผู้เขียนต้องระบุภาษาไทย และภาษาอังกฤษตัวหนา ด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ส่วนหน่วยงานสังกัดระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษตัวธรรมดาด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. และอีเมลของผู้เขียนสำหรับติดต่อให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ทั้งหมดให้จัดชิดขอบด้านขวา ในกรณีที่มี

ผู้เขียนมากกว่า 1 ราย ให้ใส่ตัวเลขเป็นตัวยก ท้ายชื่อผู้เขียนเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานสังกัด

กรณีผู้เขียนสังกัดเดียวกัน ไม่ต้องใส่เลขยกที่หน่วยงานสังกัด เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมร สุดใจ², สมใจ สมศรี²

Somsri Sommut¹, Samorn Sudjai², Somjai Somsri²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา¹, โรงเรียนปงรัชดาภิเษก²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus¹

Pongratchadapisek School²

Corresponding Author, E-mail: somsri334@gmail.com

กรณีผู้เขียนสังกัดต่างกัน ให้ใส่เลขยกแต่ละคนให้ชัดเจน เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมใจ สมศรี²

Somsri Sommut¹, Somjai Somsri²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา¹, โรงเรียนปงรัชดาภิเษก²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus¹

Pongratchadapisek School²

Corresponding Author, E-mail: somsri334@gmail.com

3.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน 300 คำ

3.5 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

3.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. หัวข้อรองเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 0.5 นิ้ว (เริ่มพิมพ์ตัวที่ 6) พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. และหัวข้อย่อยใช้ตัวธรรมดา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ทั้งหัวข้อรองและหัวข้อย่อยควรพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์ระหว่างบรรทัด แบบ Before 6 pt.

3.7 การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) สำหรับการวงเล็บภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำควรเป็นตัวใหญ่ เช่น Student-centered Learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 5 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปให้สั้นและกระชับความ

2. บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด

(4)

3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับข้อ

4. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแผนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิก็ได้

6. อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

7. สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8. บรรณานุกรม (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น โดยใช้อ้างอิงระบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 3 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract)

2. บทนำ (Introduction)

3. เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4. สรุป (Conclusion)

5. บรรณานุกรม (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและบรรณานุกรมทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) หรือระบบนาม-ปี โดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุ

ชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน ปีที่จัดพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เพื่อกำกับท้ายเนื้อความที่อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 16: 282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล เล่ม 16: 256-320)
2. ผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2554: 44)
3. ผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสอง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2553: 44) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2548: 8; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554: 44)
4. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งคนแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต) และคณะ, 2548: 55)
5. ให้เรียงลำดับบรรณานุกรมตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่ง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003: 4)
2. ถ้ามีผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง 2 ราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000: 3) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003: 4; Hersey & Blanchard, 2000: 3)
3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง (Kaiser, et al., 2008: 55)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นบริษัทหรือสำนักพิมพ์ให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ให้ใช้ “21 เซ็นจูรี”
2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ใช้ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
3. กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัย

4.2 บรรณานุกรม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ ครั้งที่พิมพ์./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ, (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ในชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อเรื่อง/ เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์สตัน และอัมพร หมาดเด็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/(ฉบับที่)./ เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ธิดาวิมล หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ: สังคหวัตถุ ๔ เครื่องมือ การวางแผนและการติดต่อประสานงานสู่ความสำเร็จ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ในชื่อสารานุกรม./ เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./
สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกวาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ระดับวิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์./ วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (2558). *อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง:

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนา และวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างบรรณานุกรม

บรรณานุกรม

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปกเกล้า.

โกนิฐฐ์ ศรีทอง. (2558). *การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณโณ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนา และวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550.

Boo, E. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*, Vol. 1 and 2. Washington, D.C.: World Wildlife Fund.

Boo, E. (1991). Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington, D.C.: Island Press.

Keown, D. (1995). *Are There "Human Right" in Buddhism*. London: University of London.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*. 6 (5), 25-28.

John, J. L. (1987). *Carrying Capacity for Tourism Development in National Part of the United States*, UNEP, Industry and Environment. Vol. 9 No. 1.

Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., Robert, M. K. & Hal, B. J. (Eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

5.1 การเตรียมเอกสารต้นฉบับประกอบด้วย (กรณีส่งบทความทางไปรษณีย์)

1. ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น
 - ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด
 - ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด

เอกสารต้องระบุรายละเอียดของผู้เขียนบทความ (Author (s)) ได้แก่ ชื่อหน่วยงานสังกัด โดยมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2. แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3. กรอบแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

5.2 ช่องทางการจัดส่งต้นฉบับ

1. ส่งต้นฉบับด้วยตนเองทางไปรษณีย์ โดยเจ้าหน้าที่ของถึง “กองบรรณาธิการ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ เลขที่ 566 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000”

2. ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) แนบไฟล์ต้นฉบับ (File Attachment) และไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ ในรูปแบบไฟล์ Word, PDF มายัง E-mail: jsbsmcu@gmail.com

3. ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ “วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ” โดยผู้เขียนต้องลงทะเบียนในระบบวารสารบัณฑิตแสงโคมคำก่อน ตามลิงค์ <https://www.firstojs.com/index.php/jsb> ส่งบทความต้นฉบับ (File Attachment) พร้อมแนบไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.doc ของ Microsoft Word หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์รูปภาพ ในสกุล *.pdf *.jpg *.png หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และบรรณานุกรม) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นเกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่าน จะเข้าสู่การพิจารณากลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลอย่างไร จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบต่อไป

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้พิจารณากลั่นกรองบทความมีความเห็นว่า ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่บทความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หากบทความใดได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์จากวารสาร และหลังจากการตีพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ผู้เขียนจะได้รับวารสารเล่มที่นำบทความลงตีพิมพ์ จำนวน 1 เล่ม

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์
วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
ระดับการศึกษาสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....

(English).....

ชื่อผู้เขียนร่วม
1.
2.
3.
4.
5.

หน่วยงานและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์..... E-mail

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้
อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักการ
พิจารณาต้นฉบับ โดยยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิ์พิจารณา ตรวจสอบแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร และขอ
มอบสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ใน
กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่
ปรากฏในบทความนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ.....ผู้เขียน
()

ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความ วารสารบัณฑิตแสงคอมคำ

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิจัย)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ชื่อบทความภาษาไทย (20 pt.)
Title in English (18 pt.)
 เว้น 1 บรรทัด
ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)
ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)
 ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)
 ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)
 อีเมลของผู้เขียน (14 pt. ตัวธรรมดา)
 เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.)
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 300 คำ).....
(ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. (Before 6 pt.)

คำสำคัญ (18 pt.):;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)
 (Before 6 pt.)

Abstract (18 pt.)
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 300 คำ).....
(ขนาด 16 pt.).....

(Before 6 pt.)

Keywords (18 pt.):;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)
 (Before 6 pt.)

บทนำ (18 pt.)
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....
(ขนาด 16 pt.).....

(Before 6 pt.)

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt.)
 1.(ขนาด 16 pt.).....
 2.
 3.

(Before 6 pt.)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิจัย)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ระเบียบวิธีวิจัย (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....
.....(ขนาด 16 pt.).....
.....
(Before 6 pt.)

ผลการวิจัย (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....
.....(ขนาด 16 pt.).....
.....
(Before 6 pt.)

อภิปรายผล (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....
.....(ขนาด 16 pt.).....
.....
(Before 6 pt.)

สรุป (18 pt.)
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....
.....(ขนาด 16 pt.).....
.....
(Before 6 pt.)

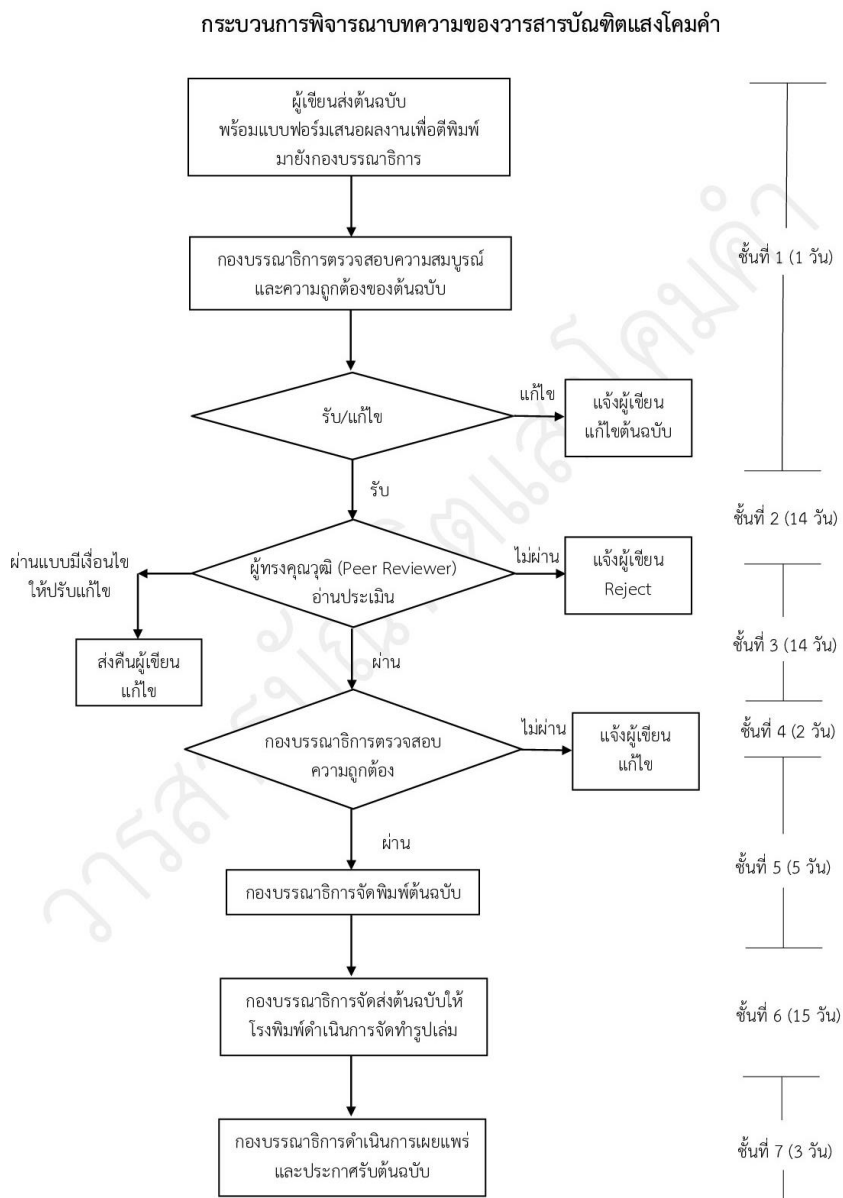
บรรณานุกรม (18 pt.)
.....(ขนาด 16 pt.).....
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)
.....(ขนาด 16 pt.).....
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)
.....(ขนาด 16 pt.).....
(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

[illegible]

[illegible]

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
โทรศัพท์ 0-5487-0141
E-mail: jsbsmcu@gmail.com

www.firsojs.com/index.php/jsb/index